

Nr 207.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag); given Stockholms slott den 12 mars 1938.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag).

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233)
om behandling av alkoholister (alkoholistlag).

Härigenom förordnas, att rubrikerna till 2, 3 och 4 kap. samt 1—17, 20, 28, 29, 43, 47, 48, 51—53, 55, 60 och 62 §§ lagen den 12 juli 1931 om behandling av alkoholister (alkoholistlag), 10, 11, 29, 51 och 52 §§ sådana dessa lagrum skola lyda enligt lag den 9 april 1937 (nr 128), skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Är någon — — — ordentligt liv.

Lag samma vare, där någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, blivit under de två senast förflutna åren tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri eller för ett kringflackande liv.

2 KAP.

Om nykterhetsnämnder.

2 §.

I varje kommun skall finnas en kommunal nykterhetsnämnd och i varje län en länsnykterhetsnämnd.

Nykterhetsnämnderna skola stå under tillsyn av socialstyrelsen.

3 §.

Kommunal nykterhetsnämnd och länsnykterhetsnämnd hava till uppgift, var inom sitt verksamhetsområde, att övervaka nykterhetstillståndet samt att i enlighet med vad i denna lag sägs eller eljest finnes stadgat vidtaga för dess höjande erforderliga åtgärder.

Det åligger nykterhetsnämnd därvid särskilt

att söka förebygga och motverka onykterhet och dryckenskap genom upplysningar, råd och anvisningar till systembolag och andra försäljare av alkoholhaltiga drycker eller ersättningsmedel därför samt genom åtgärder mot olaglig försäljning av sådana drycker eller ersättningsmedel;

att verka för nykterhetsfrämjande åtgärder genom framställningar och yttranden till vederbörande myndigheter; samt

att tillhandagå enskilda personer med de råd och upplysningar, som äga samband med nämndens uppgifter.

Länsnykterhetsnämnd åligger därjämte att hålla sig noggrant underrättad om de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet, att öva tillsyn över att dessa fullgöra dem tillkommande uppgifter samt att lämna dem vägledning och bistånd.

Nykterhetsnämnd har att ställa sig till efterrättelse de råd och anvisningar angående verksamheten, som socialstyrelsen meddelar. Kommunal nykterhetsnämnd har därjämte att följa dylika råd och anvisningar, som meddelas av länsnykterhetsnämnden.

Årlig berättelse över nykterhetstillståndet inom nykterhetsnämnds område samt angående nämndens verksamhet skall avgivas

av kommunal nykterhetsnämnd till länsnykterhetsnämnden ävensom i stad till stadsfullmäktige och på landet till kommunalfullmäktige eller kommunalstämma samt

av länsnykterhetsnämnd till länsstyrelsen och socialstyrelsen.

Angående nykterhetsnämnds åligganden i övrigt är särskilt stadgat.

4 §.

Kommun må besluta, att särskild nykterhetsnämnd skall tillsättas. Är ej särskild sådan nämnd tillsatt, skall nykterhetsnämnden utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse.

Konungen äger på framställning av länsnykterhetsnämnden föreskriva, att kommun skall tillsätta särskild nykterhetsnämnd.

Ledamöter i särskild kommunal nykterhetsnämnd utses av kommunen till det antal, som med hänsyn till folkmängden och andra förhållanden erfordras, dock å landet minst tre och i stad minst fem. Av ledamöterna skall minst en vara kvinna, och bör läkare, om sådan är bosatt inom kommunen, vara ledamot av nämnden.

Suppleanter för — — — vara kvinna.

Beträffande valbarhet — — — motsvarande tillämpning.

I fråga — — — stadsfullmäktige meddelar.

5 §.

I kommunal nykterhetsnämnd, vare sig denna är särskilt tillsatt eller utgöres av fattigvårdsstyrelsen, skall länsnykterhetsnämnden utse ett ombud. Till ombud må utses en av de av kommunen valda ledamöterna eller annan lämplig person. Länsnykterhetsnämndens ombud äger i sådan egenskap deltaga i den kommunala nykterhetsnämndens överläggningar men ej i besluten.

I kommun, där nykterhetsnämnden utgöres av fattigvårdsstyrelsen, skall kommunen utse en av styrelsens ledamöter att för den tid han är vald till ledamot bereda och vara föredragande i de ärenden, som ankomma på nykterhetsnämnds prövning. Länsnykterhetsnämndens ombud må utses till sådan föredragande, ändå att han icke är av kommunen vald ledamot.

6 §.

Då ledamöter i särskild kommunal nykterhetsnämnd eller fattigvårdsstyrelse, som utgör nykterhetsnämnd, blivit utsedda, skall uppgift å de utseddans namn och adress ofördröjligen insändas till länsnykterhetsnämnden.

Då ordförande, föredragande eller länsnykterhetsnämndens ombud utsetts, skall uppgift å den utseddens namn och adress ofördröjligen insändas till länsstyrelsen, som låter meddela underrättelse därom i länskungörelserna.

7 §.

Konungen äger för viss kommun förordna, stt befattningen med ärenden, som kommunal nykterhetsnämnd har att handlägga, må i den utsträckning Konungen bestämmer tillkomma ett inom nämnden valt arbetsutskott.

Närmare föreskrifter — — — av Konungen.

8 §.

I den mån det finnes erforderligt, må kommunal nykterhetsnämnd till sitt biträde kalla därtill skickade män och kvinnor.

Finnes ersättning — — — bestämma därom.

9 §.

Länsnykterhetsnämnden skall hava följande sammansättning:

en ledamot, vilken tillika är ordförande, utsedd av socialstyrelsen,

en ledamot, som skall vara läkare, utsedd av socialstyrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen,

en ledamot, utsedd av länsstyrelsen, samt

två ledamöter, utsedda av landstinget; dock skall i län, som omfattar två landsting, vardera landstinget utse en ledamot samt i län, som omfattar en stad, vilken icke deltagar i landsting, landstinget utse en ledamot och stadsfullmäktige i den staden en ledamot.

I län, som omfattar två städer, vilka ej deltaga i landsting, skola, utöver de av socialstyrelsen och länsstyrelsen utsedda ledamöterna, utses tre ledamöter, av vilka landstinget utser en och vardera staden en ledamot.

För varje ledamot utses på enahanda sätt en suppleant.

Ledamöter och suppleanter utses bland inom länet bosatta svenska män och kvinnor, som fyllt tjugufem år. Beträffande obehörighet och rätt att avsäga sig uppdraget äger vad i 12 § 1 mom. i lagen om fattigvården finnes stadgat rörande fattigvårdsstyrelse motsvarande tillämpning.

Ledamöter och suppleanter utses för två kalenderår. Avgår ledamot eller suppleant under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, utses ersättare för den tid, som återstått för den avgångne.

Närmare bestämmelser angående länsnykterhetsnämndernas verksamhet meddelas av Konungen.

Angående bestridandet av kostnaderna för länsnykterhetsnämndernas verksamhet är särskilt stadgat.

3 KAP.

Om hjälpåtgärder.

10 §.

Polis- och åklagarmyndighet åligger att när den erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda den kommunala nykterhetsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom hos nämnden. Enahanda anmälningsplikt åligger läkare beträffande dylikt förhållande, varom han i sin verksamhet erhållit kännedom.

Om skyldighet — — — särskilt stadgat.

11 §.

Har den kommunala nykterhetsnämnden genom anmälan eller eljest fått grundad anledning antaga, att någon, som vistas inom kommunen eller där äger hemortsrätt, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden skyndsamt föranstalta om undersökning samt söka inhämta noggrann kännedom om hans levnadsförhållanden och andra på fallets bedömande inverkan omständigheter.

Där åklagare gjort anmälan, som avses i 10 § andra stycket, åligger det den kommunala nykterhetsnämnden att skyndsamt och senast inom två månader efter det anmälan inkommit lämna åklagaren meddelande om de åtgärder, som vidtagits i anledning av anmälan.

12 §.

Där så erfordras, må den kommunala nykterhetsnämnden kalla den, som är föremål för undersökning, att personligen inställa sig inför nämnden eller särskilt utsett ombud eller av nämnden anvisad läkare. Är han bevisligen kallad minst fyra dagar förut, men utebliver han utan laga förfall, äger nämnden fälla honom att böta tio kronor och genom vite, högst trettio kronor, tillhålla honom att inställa sig. Kommer han ändock ej å förelagd tid, äger nämnden erhålla handräckning hos polismyndigheten för hans hämtande samt, därest han ej varder samma dag efter hämtning inställd, fälla honom till vitet.

Då eljest — — — hans hämtande.

Ordförande i — — — ovan sägs.

13 §.

Framgår av kommunal nykterhetsnämnds undersökning, att den, om vilken är fråga, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden, där ej uppenbarligen utsikt saknas att utan tvång återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv, vidtaga för hans rättelse lämpade hjälpåtgärder.

Nämnden bör — — — lämplig anstalt.

Då omständigheterna — — — två år.

14 §.

1 mom. Finner länsnykterhetsnämnden, att fall, som i detta kapitel avses, av kommunal nykterhetsnämnd ej handlagts på nöjaktigt sätt, skall länsnykterhetsnämnden genom råd och anvisningar söka åvägbringa rättelse. Vinnes ej rättelse härigenom, äger länsnykterhetsnämnden vidtaga de åtgärder i ärendet, som eljest skolat tillkomma den kommunala nämnden, Har sådan åtgärd vidtagits av länsnykterhetsnämnden, må den kommunala nämnden ej taga befattning med ärendet i vidare mån än länsnykterhetsnämnden föreskriver.

Då länsnykterhetsnämnden vidtager åtgärd, varom i första stycket sägs, äger länsnykterhetsnämnden samma befogenheter, som tillkomma kommunal nykterhetsnämnd.

2 mom. Brukar någon, som vistas inom länet, alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan, äger länsnykterhetsnämnden förordna, att under viss tid, högst ett år i sänder, rusdrycker icke må till honom utminuteras. Enahanda befogenhet tillkommer kommunal nykterhetsnämnd i fråga om sådan person, vilken vistas inom kommunen.

15 §.

Då undersökning eller annan åtgärd på nykterhetsnämnds föranstaltande vidtages, bör noga tillses, att den, som åtgärden avser, icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller onödigtvis störes i lovlig verksamhet.

Vad hos nykterhetsnämnd förekommit rörande personer, som äro föremål för nämndens behandling, må ej yppas för obehöriga.

Alla handlingar i förekommande ärenden skola så förvaras, att de icke åtkommas av obehöriga.

4 KAP.

Om tvångsintagande å alkoholistanstalt.

16 §.

1 mom. Har någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, såsom i 1 § sägs, icke genom hjälpåtgärd kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller saknas eljest uppenbarligen utsikt att utan tvång återföra honom därtill, äger den kommunala nykterhetsnämnden hos länsstyrelsen ansöka om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt.

2 mom. Underlåter den kommunala nykterhetsnämnden att i fall, som i 1 mom. avses, till länsstyrelsen avgiva ansökning, må sådan göras av länsnykterhetsnämnden.

17 §.

Är någon hemfallen åt alkoholmissbruk, och finnes han i följd därav vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller för han ett kringflackande liv, äger den kommunala nykterhetsnämnden, ändå att fall, som avses i 16 §, ej är för handen, så ock polismyndigheten i orten hos länsstyrelsen ansöka om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt.

anstalt. Återkallelse av ansökningen utgör ej hinder för länsstyrelsen att fortsätta med ärendets handläggning.

Är faran för säkerhet eller liv så överhängande, att åtgärd, som ankommer på länsstyrelsen, ej utan våda kan avvaktas, eller föreligger anledning befara, att den, om vilken är fråga, kommer att avvika från orten, innan länsstyrelsen vidtagit åtgärd i anledning av sådan ansökning, varom i första stycket förmäles, har polismyndigheten att ofördröjligen på lämpligt sätt tillsvidare omhändertaga honom.

Varder någon sålunda omhändertagen, innan ansökning gjorts om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt, skall polismyndigheten utan uppskov göra sådan ansökning.

Vad i 16 § 2 mom. föreskrives för där avsedda fall äger motsvarande tillämpning för de fall, varom i denna paragraf är fråga.

20 §.

Förekommer anledning, att den, som ansökningen avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller för han ett kringflackande liv, må länsstyrelsen, när skäl därtill äro, även innan han blivit hörd i ärendet föranstalta om att han i avbidan på slutligt beslut tillsvidare intages å allmän alkoholistanstalt eller, om plats å dylik anstalt ej omedelbart kan beredas, omhändertages och vårdas på annat lämpligt sätt.

28 §.

Sökanden i — — — är stadgat.

Varder beslutet ej omedelbart verkställt, äger nykterhetsnämnd, som gjort ansökning i ärendet, ställa den, som beslutet avser, under övervakning på sätt i 61 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom.

Underlåter kommunal nykterhetsnämnd att föranstalta om verkställighet av beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt, må länsnykterhetsnämnden föranstalta därom.

29 §.

Har beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller att han fört ett kringflackande liv, eller har beslutet meddelats jämlikt 25 §, har länsstyrelsen att föranstalta om verkställighet av beslutet.

Lag samma — — — andra stycket.

Finner länsstyrelsen — — — tre månader.

Föreligga i — — — anståndet förverkat.

Vad i — — — två år.

43 §.

Där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehöfligt, skall anstaltens styrelse ställa den permitterade under övervakning på sätt i 61 § sägs eller uppdraga åt kommunal nykterhetsnämnd att därom besörja. Övervakningen må fortgå under permissionstiden.

Vare sig — — — hans rättelse.

Där så — — — meddelade föreskrifter.

Anstaltens styrelse — — — paragraf avses.

47 §.

Vid utskrivning skall anstaltens styrelse, där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehöfligt, ställa den utskrivne under övervakning på sätt i 61 § sägs eller uppdraga åt kommunal nykterhetsnämnd att därom besörja. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom.

Vare sig — — — hans rättelse.

Där så — — — meddelade föreskrifter.

48 §.

Undandrager sig den utskrivne övervakning eller bryter han eljest mot meddelade föreskrifter, må kommunal nykterhetsnämnd, där han ej genom hjälpåtgärd kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller sådan åtgärd prövas vara gagnlös, hos länsstyrelsen ansöka om förordnande, att han må ånyo intagas å allmän alkoholistanstalt. Har han visat sig farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller för han ett kringflackande liv, må jämväl polismyndigheten i orten ansöka om sådant förordnande; och skall i sådant fall vad i 17 § andra och tredje styckena stadgas äga tillämpning.

I ansöknings — — — efter utskrivningen.

Vad i 16 § 2 mom. föreskrives för där avsedda fall äger motsvarande tillämpning för de fall, varom i denna paragraf är fråga.

Länsstyrelsen har — — — denna lag.

51 §.

Kostnad för omhändertagande eller vård, som omförmäles i 17 § andra stycket, 20 §, 25 § andra punkten och 29 § tredje stycket, skall statsverket vidkännas.

52 §.

Kostnad för vård, som meddelats den, vilken på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, skall bestridas av statsverket i följande fall, nämligen

1. där beslutet grundats därpå, att den intagne är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller att han fört ett kringflackande liv;
2. där beslutet meddelats jämlikt 25 §;
3. där beslutet meddelats på grund av anmälan, som avses i 10 § andra stycket;
4. där något jämlikt 37 § kvarhålles.

53 §.

I andra fall än de i 51 och 52 §§ nämnda är den, som ansökt om intagande å allmän alkoholistanstalt, skyldig att gentemot den anstalt, där vård lämnats, svara för vårdkostnad, vilken icke bestrides av eljest tillgängliga medel; dock att, om länsnykterhetsnämnd gjort sådan ansökning, ansvarigheten för vårdkostnaden åvilar den kommunala nykterhetsnämnd, i vars ställe länsnykterhetsnämnden vidtagit åtgärden.

55 §.

Den, som av nykterhetsnämnd fällt till böter eller vite, må hos länsstyrelsen anföra besvär över beslutet inom trettio dagar från den dag, då han erhöll del därav. Över beslut av nykterhetsnämnd jämlikt 14 § 2 mom. må besvär anföras hos länsstyrelsen inom tid, som nyss nämnts. Över annat av nykterhetsnämnd enligt denna lag meddelat beslut må klagan ej föras.

60 §.

Myndigheter, som handlägga ärenden enligt denna lag, böra, i den mån sådant kan vara till gagn vid fullgörandet av deras åligganden, samarbeta med nykterhetsnämnder, fattigvårdsstyrelser, barnavårdsnämnder och andra myndigheter, med alkoholistanstalter, med organisationer, vilka utöva social hjälpverksamhet, samt med systembolag.

62 §.

Finner nykterhetsnämnd, att någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, bör förklaras omyndig eller att förmyndare i hans ställe eller jämte honom bör förordnas för hans myndling, har nämnden att göra anmälan härom hos överförmyndaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1939, från och med vilken dag förordningen den 18 juni 1937 (nr 438) med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd upphäves. Redan före den 1 januari 1939 skola dock ledamöter och suppleanter i länsnykterhetsnämnderna utses för åren 1939 och 1940.

Därest lagen den 9 april 1937 (nr 128) angående ändring i vissa delar av alkoholistlagen vid förstnämnda tidpunkt ännu icke trätt i kraft, skola, intill dess så sker, 10, 11, 29, 51 och 52 §§ alkoholistlagen hava följande lydelse.

10 §.

Polis- och åklagarmyndighet åligger att, när den erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda den kommunala nykterhetsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom hos nämnden. Enahanda anmälningsplikt åligger läkare beträffande dylikt förhållande, varom han i sin verksamhet erhållit kännedom.

11 §.

Har den kommunala nykterhetsnämnden genom anmälan eller eljest fått grundad anledning antaga, att någon, som vistas inom kommunen eller där äger hemortsrätt, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden skyndsamt föranstalta om undersökning samt söka inhämta noggrann kännedom om hans levnadsförhållanden och andra på fallets bedömande inverkan omständigheter.

29 §.

Har beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller att han fört ett kringflackande liv, eller har beslutet meddelats jämlikt 25 §, har länsstyrelsen att föranstalta om verkställighet av beslutet.

Finner länsstyrelsen, att den, som beslutet avser, genast bör intagas å allmän alkoholistanstalt, men kan plats ej omedelbart beredas, äger länsstyrelsen, när skäl därtill äro, draga försorg om hans omhändertagande och vårdande under tiden på annat lämpligt sätt; dock må sådan vård ej fortgå under längre tid än tre månader.

Föreligga särskilda skäl till antagande, att den, som beslutet avser, skall låta sig rätta utan intagande å allmän alkoholistanstalt, må länsstyrelsen medgiva villkorligt anstånd med beslutets verkställande, och äger länsstyrelsen därvid ställa honom under övervakning på sätt i 61 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom. När omständigheterna därtill föranleda, skall länsstyrelsen förklara anståndet förverkat.

51 §.

Kostnad för omhändertagande eller vård, som omförmäles i 17 § andra stycket, 20 §, 25 § andra punkten och 29 § andra stycket, skall statsverket vidkännas.

52 §.

Kostnad för vård, som meddelats den, vilken på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, skall bestridas av statsverket i följande fall, nämligen

1. där beslutet grundats därpå, att den intagne är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller att han fört ett kringflackande liv;
 2. där beslutet meddelats jämlikt 25 §;
 3. där någon jämlikt 37 § kvarhålles.
-

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 4 februari 1938.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIG-
FORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler
chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, *fråga om ändring i vissa
delar av alkoholistlagen* samt anför:

Inledning.

Frågan om en revision av den till och med den 30 juni 1932 gällande 1913
års lag om behandling av alkoholister var på sin tid under flera år föremål
för utredning. Särskilda sakkunniga, tillkallade inom justitiedepartementet
jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1925, avgåvo *den 30
september 1926 betänkande med förslag till lag angående åtgärder mot
dryckenskap och fylleri jämte därmed sammanhängande författningsförslag*
(statens offentliga utredningar 1926:17). Sedan därefter jämlikt Kungl.
Maj:ts beslut den 11 november 1927 åt 1927 års sakkunniga för revision av lös-
drivarlagstiftningen uppdragits att avgiva utlåtande och förslag i anledning
av nyssnämnda betänkande, avgåvo dessa sakkunniga *den 11 november 1929
betänkande med förslag till lagstiftning om alkoholistvård* (statens offentliga
utredningar 1929:29). Vid betänkandet fanns fogat, bland annat, förslag till
lag om behandling av alkoholister. Över såväl 1926 som 1929 års förslag av-
gåvos yttranden av myndigheter och sammanslutningar.

Sedan 1929 års förslag varit föremål för överarbetning inom socialdepar-
tementet, framlades för *1931 års riksdag* genom proposition nr 164 förslag till
lag i ämnet. På hemställan av andra lagutskottet (utlåtande nr 39) antog
riksdagen för sin del ett från propositionens förslag i vissa hänseenden av-
vikande förslag till lag om behandling av alkoholister (alkoholistlag), var-
efter Kungl. Maj:t den 12 juni 1931 i överensstämmelse därmed utfärdade nu
gällande lag (Sv. förf.-saml. 1931:233).

Rusdryckslagstiftningsrevisionen, som tillsatts år 1928 med uppdrag att
verkställa utredning och avgiva förslag angående revision av gällande lag-
stiftning rörande försäljning av rusdrycker, avgav *den 23 oktober 1934 be-
tänkande med förslag till spritdrycksförordning m. m.* (statens offentliga ut-
redningar 1934:39). Förutom huvudförslaget — förslag till förordning angä-
ende försäljning av spritdrycker och vin (spritdrycksförordning) — innehöll

betänkandet, bland annat, förslag till lag om nykterhetsvård. Att framlägga förslag i sistnämnda hänseende ingick visserligen icke i direktiven för rusdryckslagstiftningsrevisionen, men då enligt revisionens åsikt lagstiftning rörande behandling av alkoholmissbrukare och försäljningslagstiftningen hade samma allmänna syfte — att förebygga och motverka sådant bruk av alkohol, som medförde sociala eller ekonomiska skadeverkningar — och i olika hänseenden grepe in i varandra, hade revisionen till behandling upptagit jämväl spörsmålet om utveckling av lagstiftningen om den individuella nykterhetsvården till större ändamålsenlighet.

Revisionen anförde inledningsvis härom:

De allmänna utgångspunkterna för revisionen hade härvid varit å ena sidan, att det i vårt land alltjämt — trots den gynnsamma utveckling av nykterhetstillståndet, som ovedersägligen ägt rum under de sista årtiondena — i stor omfattning förekomme alkoholmissbruk med betydande skadeverkningar både för enskilda personer och för det allmänna, samt å den andra, att det vore möjligt att väsentligt förbättra dessa förhållanden genom att göra organen för den särskilda nykterhetsvårdande verksamheten bättre skickade för sin uppgift och i samband därmed giva dem ökade befogenheter särskilt i fråga om det begynnande missbruket.

Revisionens förslag till lag om nykterhetsvård innefattade ändringar i förhållande till alkoholistlagen i huvudsakligen två avseenden, nämligen inrättande av länsnykterhetsnämnder och utsträckning av möjligheterna att ingripa mot alkoholmissbrukare.

I förstnämnda hänseende anförde revisionen, att den nuvarande nykterhetsnämndsinstitutionen borde bibehållas för framtiden men utbyggas på ändamålsenligt sätt. I syfte att stärka organisationen av nykterhetsnämnderna föreslog revisionen, att i varje län skulle inrättas en de kommunala nämnderna överordnad nykterhetsnämnd, länsnykterhetsnämnden, vilken skulle hava till uppgift att handhava nykterhetsvården inom länet och därvid bland annat utöva tillsyn över att de kommunala nämnderna fullgjorde dem tillkommande uppgifter samt lämna dem vägledning och bistånd. Staten borde helt åtaga sig kostnaden för länsnykterhetsnämndernas verksamhet.

Vad angick spörsmålet om utsträckning av möjligheterna att ingripa mot alkoholmissbrukare, erinrade revisionen därom, att gällande lag ingalunda avsåge varje missbruk av alkohol av sådan art, att samhällsintresset måste anses berört därav, utan vore inskränkt till sådana fall, då missbruket fortskridit högst avsevärt och åstadkommit vissa grova och klart utpräglade sociala skadeverkningar. Det komme dock egentligen icke an på att utvidga möjligheterna för tvångsingripande utan fastmer att öka utrymmet för nykterhetsnämndernas hjälpande och förebyggande verksamhet. Revisionen föreslog därför en sådan omläggning av alkoholistlagstiftningen, att denna innefattade möjlighet till ett varsamt ingripande i form av hjälpåtgärder mot alkoholmissbruk på ett tidigare stadium än vad nu kunde ske. Den grundläggande bestämmelsen i detta hänseende i revisionens förslag (11 § 1 mom.) stadgade, att om någon, som vistades inom kommunen eller där ägde hemortsrätt, gjort sig skyldig till fylleri eller eljest använt alkoholhaltiga drycker

eller ersättningsmedel därför till skada för sig eller annan, den kommunala nykterhetsnämnden skulle söka vidtaga för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv lämpliga hjälpåtgärder.

Utöver nu angivna huvudändringar innefattade revisionens förslag till lag om nykterhetsvård endast mindre skiljaktigheter i förhållande till gällande alkoholistlag.

Efter remiss avgåvos *yttranden över revisionens betänkande* av ett stort antal myndigheter och sammanslutningar. I vissa yttranden framhölls, att gällande lag varit i tillämpning så kort tid, att ändringar över huvud icke ännu borde göras. Uttalanden i sådan riktning gjordes av, bland andra, socialstyrelsen, statens inspektör för fattigvård och barnavård, medicinalstyrelsen och länsstyrelsen i Stockholms län. En motsatt uppfattning uttalades direkt av, bland andra, länsstyrelserna i Kopparbergs och Norrbottens län, kontrollstyrelsen samt svenska stadsförbundet. Beträffande frågan om inrättande av länsnykterhetsnämnder voro meningarna delade. Flertalet yttranden gingo emellertid i avstyrkande riktning. Vad slutligen angår förslaget om utvidgning av området för nykterhetsnämndens ingripande, uttalades i yttrandena i allmänhet betänkligheter mot detsamma.

I *skrivelse den 25 november 1935 från nykterhetsnämndernas sammanslutning i Jönköpings län* hemställdes, under erinran att rusdryckslagstiftningsrevisionens förslag till lag om nykterhetsvård icke innehölle några särskilda bestämmelser angående behandling av s. k. vagabonderande alkoholister, att vid utarbetande av lagförslag på grundval av revisionens betänkande spörsmålet om de vagabonderande alkoholisternas omhändertagande måtte beaktas.

Nykterhetsnämndernas centralkommitté anförde i *skrivelse den 28 mars 1936*, att enklaste vägen att vinna det av revisionen avsedda målet att stärka organisationen av nykterhetsnämnderna vore, att de uppgifter, vilka revisionen avsett skola handhas av länsnykterhetsnämnderna, i stället anfördes de frivilliga nykterhetsnämndssammanslutningarnas styrelser.

I *tvenne skrivelser den 25 november 1936* hemställde *nykterhetsnämndernas riksförbund*, dels att sådan ändring av alkoholistlagen måtte vidtagas, att lagen kunde komma till användning även i fråga om de vagabonderande alkoholisterna, dels ock att ändring måtte vidtagas jämväl därutinnan, att läkare bleve ålagd att, när han erhållit kännedom om förhållande, som borde föranleda ingripande av nykterhetsnämnd, ofördröjligen göra anmälan därom till nämnden.

Genom *proposition* (nr 35) framlades vid 1937 års riksdag *förslag angående ändrade bestämmelser rörande verkställighet och förvandling av bötesstraff jämte därmed sammanhängande förslag till ändring i vissa delar av alkoholistlagen*. För ernående av, bland annat, ett mera regelmässigt och effektivt ingripande mot personer, som begått upprepade fylleriförseelser, föreslogs i 11 § av förslag till lag om verkställighet av bötesstraff skyldighet för åklagare att, innan talan om förvandling av böter för fylleri eller för fylleri jämte annat brott anhängiggjordes mot bötfälld, som under de två senast för-

flutna åren blivit tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri, göra anmälan om förhållandet hos vederbörande nykterhetsnämnd. Föreskriften i 11 § av gällande alkoholistlag att nykterhetsnämnden efter sådan anmälan vore skyldig att verkställa undersökning föreslogs skola kompletteras med en bestämmelse, att nämnden hade att skyndsamt och senast inom två månader efter det anmälan inkommit lämna åklagaren meddelande om de åtgärder, som vidtagits i anledning av anmälan. Angående åklagarens vidare befattning med ärendet skulle enligt 11 § lagen om verkställighet av bötesstraff gälla, att han skulle föra talan om förvandling, därest nämnden ej inom nyssnämnda tid hos länsstyrelsen gjort ansökan om den bötfälldes intagande å allmän alkoholistanstalt. Talan om förvandling skulle ock föras, om sådan ansökan gjorts men länsstyrelsens beslut icke innefattat förordnande om den bötfälldes intagande å allmän alkoholistanstalt. Om däremot genom lagakraftvunnet beslut sådant förordnande meddelats, skulle frågan om böternas förvandling vara förfallen.

Förslagen antogos av riksdagen. Lag om verkställighet av bötesstraff samt lag angående ändring i vissa delar av alkoholistlagen utfärdades den 9 april 1937 (Sv. förf.-saml. nr 119 och 128). 11 § i förstnämnda lag samt sistnämnda lag skola emellertid i avbidan på ökning av antalet vårdplatser vid de allmänna alkoholistanstalterna icke träda i kraft, förrän den dag Konungen förordnar.

Genom *proposition* (nr 242) framlades vidare för 1937 års riksdag *förslag till förordningar angående försäljning av rusdrycker och om införande av nämnda förordning* ävensom *förordning med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd*. I propositionen, som anmäldes på finansdepartementets föredragning, omnämndes, att frågan om en mera genomgripande revision av alkoholistlagstiftningen tillsvidare ansetts böra bli va föremål för ytterligare överväganden inom socialdepartementet, varför något förslag därutinnan icke komme att framläggas i samband med förslaget till rusdrycksförsäljningsförordning. I flera motioner yrkades avslag å propositionen under åberopande, bland annat, att frågan om införande av en ny försäljningslagstiftning icke lämpligen borde komma under övervägande utan att till samtidig behandling föreläge förslag till ny lagstiftning angående nykterhetsvård i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som i sådant hänseende framlagts av rusdryckslagstiftningsrevisionen.

Bevillningsutskottet yttrade i betänkande (nr 28), bland annat:

Utskottet funne i likhet med departementschefen hinder icke möta att redan nu upptaga till behandling frågan om genomförande av ny försäljningslagstiftning. Icke minst med tanke på att eftergifter i fråga om försäljningsrestriktionerna lättare skulle låta sig genomföras, därest nykterhetsnämnderna sattes i stånd att utöva en verkligt effektiv nykterhetsvård, funne utskottet det emellertid angeläget, att frågan om lagstiftningsåtgärder för ernående av en förbättrad nykterhetsvård icke måtte undanskjutas utan förslag om möjligt föreläggas nästa års riksdag.

Beträffande förslaget till förordning med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd anfördes i propositionen, bland annat:

Gällande rusdrycksförsäljningsförordning innehöle i 64 § vissa allmänna föreskrifter angående nykterhetsnämnds åligganden, vilka av rusdryckslagstiftningsrevisionen uteslutits ur förslaget till ny försäljningsförordning och i stället med vissa modifikationer upptagits i 2 § förslaget till lag om nykterhetsvård. På samma sätt hade bestämmelsen i 35 § rusdrycksförsäljningsförordningen angående befogenhet för nykterhetsnämnd att förordna om förbud mot utminuterung av rusdrycker till viss person ersatts av ett stadgande i 13 § förslaget till lag om nykterhetsvård, enligt vilket länsnykterhetsnämnd skulle äga förordna, att alkoholhaltiga drycker icke finge av försäljare utlämnas till den, som brukade sådana drycker till skada för sig eller annan.

Då förslaget till lag om nykterhetsvård icke vore avsett att nu genomföras, torde det vara erforderligt att i annan ordning meddela bestämmelser i förevarande hänseenden. Härvid syntes lämpligen kunna så förfaras, att hit hörande stadganden i rusdrycksförsäljningsförordningen överfördes till en särskild av Kungl. Maj:t och riksdagen antagen förordning. Vissa ändringar i nu gällande bestämmelser torde i samband härmed få anses motiverade. Såvitt anginge nykterhetsnämnds befogenhet att förordna om förbud mot utminuterung syntes sålunda lämpligt, att tiden för sådant förbud, i likhet med vad revisionen avsett, begränsades från för närvarande tre till högst ett år. Det torde även med fog kunna göras gällande, att nykterhetsnämnderna borde äga meddela förordnande av nu ifrågavarande slag utan att, såsom för närvarande, behöva avvakta initiativ från olika myndigheter, anhöriga m. fl. I nu berörda avseenden förordades alltså, att avvikelser finge ske från bestämmelserna i 35 § rusdrycksförsäljningsförordningen. Det stadgande, som borde ersätta föreskrifterna i 64 § rusdrycksförsäljningsförordningen, torde vidare kunna avfattas i viss överensstämmelse med motsvarande stadgande i förslaget till lag om nykterhetsvård; dock borde härvid icke medgivas befogenhet för nykterhetsnämnd att, såsom revisionen föreslagit, göra framställning till enskilda personer.

Mot sistnämnda författningsförslag framställde bevillningsutskottet icke någon erinran.

Vad bevillningsutskottet hemställt, d. v. s. antagande av förslag till förutnämnda tre förordningar, godkändes av riksdagen. — Förordningarna utfärdades sedermera den 18 juni 1937 (Sv. förf.-saml. nr 436—438).

Vid 1937 års riksdag behandlades jämväl i annat sammanhang ett alkoholslagstiftningsspörsmål. I en *motion* (I: 72) hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om *förslag till sådana ändringar i den nuvarande alkoholistlagen*, att densamma bleve i av lagstiftningen åsyftad utsträckning tillämplig jämväl å de vagabonderande alkoholisterna.

I utlåtande (nr 54) över motionen anförde andra lagutskottet efter att hava redogjort för innehållet i olika sakkunnigutredningar och skrivelser till Kungl. Maj:t m. m.

Det i motionen berörda spörsmålet vore enligt utskottets mening av sådan betydelse, att det väl förtjänade tagas under överbäggande. Såsom av den i utskottets utlåtande lämnade redogörelsen framginge, hade spörsmålet under den senaste tiden i flera olika sammanhang aktualiserats. Sålunda vore en framställning i ämnet för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Därjämte hade bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 28/1937 framhållit angelägenheten av att förslag till lagstiftningsåtgärder för ernående av en förbättrad nykterhetsvård om möjligt förelades nästa års riksdag. Med hän-

syn härtill ansåge sig utskottet kunna förutsätta, att Kungl. Maj:t komme att ägna den föreliggande frågan erforderlig uppmärksamhet. Utskottet funne därför icke skäl föreslå riksdagen att i anledning av motionen göra någon framställning till Kungl. Maj:t.

På förslag av utskottet beslöt riksdagen, att motionen icke skulle föranleda till någon åtgärd.

I förevarande sammanhang må omnämnas, att chefen för justitiedepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts den 11 juni 1937 givna bemyndigande utsett en *kommitté* om nio personer för att verkställa utredning och framlägga förslag angående den straffrättsliga behandlingen av förbrytare, vilkas kriminalitet sammanhänger med ett lättjefullt och oordnat levnadssätt hos den brottslige, ävensom angående en revision av gällande lag om lösdriveri. Kommittén har utarbetat preliminära lagutkast i ämnet med motiv, vilka intagits i »promemoria jämte lagutkast angående åtgärder beträffande lättjefulla brottslingar, lösdrivare samt vissa andra arbetsskygga». Promemorian har i början av innevarande år tillställts ett antal myndigheter och organisationer med hemställan om yttrande. Till innehållet i promemorian återkommer jag i det följande.

Departementspromemoria angående ändringar i alkoholistlagen.

Inom socialdepartementet upprättades under hösten 1937 en »*promemoria angående förslag rörande vissa ändringar i alkoholistlagen*».

I promemorian lämnades under huvudrubrikerna »I. Rusdryckslagstiftningsrevisionens förslag till lag om nykterhetsvård», »II. Nykterhetsnämndernas riksförbunds framställning angående samarbete mellan läkare och nykterhetsnämnd» samt »III. Nykterhetsnämndernas riksförbunds framställning angående behandling av vagabonderande alkoholister» kortfattade redogörelser för vissa bestämmelser i gällande alkoholistlag, för innehållet i olika sakkunnigförslag på alkoholistlagstiftningens område och däröver avgivna yttranden samt till Kungl. Maj:t ingivna framställningar i ämnet ävensom för riksdagsbehandling åren 1931 och 1937 av hithörande spörsmål.

Vidare anfördes i promemorian, att — i syfte att erhålla effektiv kontroll över att de kommunala nykterhetsorganen fullgjorde vad å dem ankomme beträffande nykterhetsvården — inrättande av länsnykterhetsnämnder ifrågasattes i enlighet med de närmare bestämmelser, som föreslagits uti ett i promemorian intaget utkast till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag). Samma utkast innehöll jämväl bestämmelser, som åsyftade att bereda myndigheterna effektiva medel att komma tillrätta med problemet rörande de vagabonderande alkoholisternas behandling. Lagutkastet torde såsom bilaga (*Bilaga B*) få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Promemorian remitterades för avgivande av utlåtande till socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, kontrollstyrelsen, statens inspektör för fattigvård och

barnavård, överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser ävensom styrelserna för statens alkoholistanstalter å Venngarn och Svartsjö samt i Landskrona. Tillfälle att avgiva yttrande bereddes landstingens förvaltningsutskott i samtliga län, styrelserna för icke statliga alkoholistanstalter, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet, svenska skyddsförbundet, nykterhetsnämndernas riksförbund, Sveriges nykterhetsvänners landsförbund och landsföreningen för sund nykterhetspolitik. Yttranden avgåvos av samtliga myndigheter och sammanslutningar med undantag av nio landstings förvaltningsutskott, styrelsen för alkoholistanstalten Hemmet Mälargården samt svenska skyddsförbundet.

Vid utlåtanden från överståthållarämbetet och länsstyrelserna funnos fogade åtskilliga av dem infortrade yttranden av nykterhetsnämnder m. fl.

I remissyttrandena upptogs i första hand till behandling de i departementspromemorian under särskilda huvudrubriker berörda spörsmålen. Därjämte framlades emellertid åtskilliga *förslag till andra ändringar av alkoholistlagen än de uti promemorian ifrågasatta*. Ändringar påkallades därvid i följande hänseenden.

Bestämmelser erfordrades, som möjliggjorde ett ingripande mot alkoholmissbrukare på ett tidigare stadium av missbruk än vad gällande lag medgäve. Lagens tillämplighetsområde (i 1 §) borde utvidgas till att omfatta alkoholister, som gjort sig skyldiga till olaga sprithantering, alkoholmissbrukare under 25 års ålder, för brott straffrifyklarade alkoholmissbrukare, som prövats icke vara i behov av vård å sinnessjukhus, samt stationära lösdrivare-alkoholister. Särskild nykterhetsnämnd borde bli obligatorisk i varje kommun. Uttrycklig föreskrift borde införas därom, att envar ägde rätt att göra anmälan till nykterhetsnämnd om missförhållande, vars avhjälpan kunde ankomma på nämnden. Direkt föreskrift borde meddelas om skyldighet för länsstyrelse att skyndsamt meddela beslut i anledning av ansökning om förordnande om intagande å alkoholistanstalt. Den nu bestämde längsta tillåtna interneringstiden borde för vissa fall kunna utsträckas. Staten borde övertaga samtliga kostnader för nykterhetsvården.

Ändringar påkallades vidare i fråga om lagens rubrik, därvid olika förslag framlades, samt beträffande benämningen å nykterhetsnämnd, som föreslogs ändrad till »nykterhetsvårdsnämnd». Ett centralregister för återfallsfyllerister borde inrättas samt ett förfarande genomföras med efterlysning av vagabonderande alkoholister eller meddelande till ortsmyndigheterna angående för alkoholmissbruk kända personer, som borde omhändertagas. Slutligen borde domstol eller systembolag åläggas underrätta nykterhetsnämnderna om begångna fylleriförseelser.

Departementschefen.

I samband med behandlingen sistlidet är av det genom proposition framlagda förslaget till ny förordning angående försäljning av rusdrycker betonade riksdagen angelägenheten av att frågan om lagstiftningsåtgärder för ernående

av en förbättrad nykterhetsvård icke måtte undanskjutas utan förslag om möjligt föreläggas 1938 års riksdag.

På sätt framgår av vad i det föregående anförts, har lagstiftningen på förevarande område efter omfattande förarbeten så sent som år 1931 varit underkastad revision. En ny alkoholistlag antogs nämnda år av statsmakterna. Med hänsyn härtill kan visserligen åtskilligt fog synas föreligga för den åsikten — uttalad bland annat i yttranden över det av rusedryckslagstiftningsrevisionen år 1934 framlagda förslaget till lag om nykterhetsvård, vilken lag avsågs skola ersätta alkoholistlagen — att ändringar i gällande lag icke böra vidtagas, innan lagens verkningar ännu med säkerhet kunna bedömas. I likhet med riksdagen anser jag dock, att frågan om sådana lagstiftningsåtgärder, vilka erfordras för att vinna en förbättrad nykterhetsvård, icke nu får helt undanskjutas. Då emellertid, såsom nyss anförts, gällande lag tillkom så pass nyligen som för sju år sedan, böra enligt min mening ändringar däri för närvarande vidtagas allenast i de fall, då ett verkligt starkt behov gjort sig gällande.

Klagomål, vilka enligt min mening äro befogade, hava anförts över att nykterhetsnämnderna i åtskilliga fall icke på ett tillfredsställande sätt fullgöra dem ålagda skyldigheter med avseende å nykterhetsvården, särskilt i fråga om åtgärder för omhändertagande av svårare alkoholmissbrukare. Flera utvägar hava föreslagits för att åstadkomma förbättringar härutinnan. Av skäl, för vilka jag kommer att närmare redogöra i det följande, har jag bland dessa utvägar stannat för inrättandet av länsnykterhetsnämnder, och jag ämnar därför föreslå de ändringar av och tillägg till alkoholistlagen, vilka betingas därav.

Jämväl i ett annat hänseende har jag funnit oundgängligt att redan nu vidtaga ändringar av gällande lag. En lösning måste nämligen enligt min åsikt utfinnas beträffande spörsmålet hur man skall komma till rätta med de vagabonderande alkoholisterna.

Slutligen har jag ansett mig böra föreslå införandet av författningsbestämmelser rörande samarbete mellan läkare och nykterhetsnämnd, vilket synes mig utgöra ett viktigt om än icke så omfattande led i utvecklingen av en mera effektiv nykterhetsvård.

Av vad sålunda anförts framgår, att jag anser mig icke böra för närvarande taga ställning till alla de förslag till ytterligare ändringar av alkoholistlagstiftningen, vilka framställts i yttranden över departementspromemorian. Vissa av dessa förslag komma dock att i det följande beröras i olika sammanhang.

Jag övergår härefter till att närmare redogöra för nu ifrågasatta lagändringar, vilka — i anslutning till vad som skett i departementspromemorian — behandlas i tre huvudgrupper under följande rubriker, nämligen:

- I. Frågan om inrättande av länsnykterhetsnämnder;
- II. Frågan om införande av särskilda bestämmelser angående behandling av vagabonderande alkoholister; samt
- III. Frågan om införande av särskilda bestämmelser rörande samarbete mellan läkare och nykterhetsnämnd.

I. Frågan om inrättande av länsnykterhetsnämnder.

Förslaget i allmänhet.

I inledningen har omnämnts, att *rusdryckslagstiftningsrevisionen* i sitt år 1934 avgivna betänkande med förslag till spritdrycksförordning m. m. framlagt förslag till lag om nykterhetsvård, avsedd att ersätta gällande alkoholistlag. Enligt sistnämnda lagförslag skulle i varje län inrättas en de kommunala nykterhetsnämnderna överordnad nämnd, länsnykterhetsnämnden.

Innan en redogörelse för nämnda förslag lämnas, må i korthet erinras om *gällande bestämmelser angående nykterhetsnämnderna*.

Nykterhetsnämnden är det allmännas organ för utövande av den individuella nykterhetsvårdande verksamheten. Denna kommunala institution tillkom genom 1913 års alkoholistlag. I varje kommun skall finnas ett kommunalt organ för alkoholistvården, antingen en för detta ändamål särskilt utsedd nykterhetsnämnd eller ock kommunens fattigvårdsstyrelse, vilken i sådant fall har samma befogenheter och åligganden, som tillkomma dylik nämnd. Det åligger nykterhetsnämnd att vidtaga åtgärder för att återföra alkoholmissbrukare till ett nyktert och ordentligt liv. Dess befogenhet härutinnan är emellertid begränsad därigenom, att lagen icke gjorts tillämplig å vilken otve tydlig alkoholmissbrukare som helst utan är inskränkt till vissa i lagens 1 § noggrant angivna kategorier av sådana, vilka gjort sig skyldiga till ett mera framskridet missbruk. — Oaktat att nämndens kompetensområde på angivet sätt är inskränkt, skall nämnden i första hand anlita hjälpåtgärder. Den längst gående av dessa hjälpåtgärder består däri, att nämnden ställer vederbörande under en på särskilt sätt anordnad övervakning. Om rättelse ej vinnes på detta sätt, må nämnden hos länsstyrelsen påkalla förordnande, att alkoholmissbrukaren må intagas å allmän alkoholistanstalt. I fråga om alkoholist, som är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv — s. k. farlig alkoholist — äger jämväl polismyndighet befogenhet att taga initiativ till interneringsåtgärd. I övriga fall däremot kan ingripande enligt lagen i allmänhet icke vidtagas av annan än nykterhetsnämnden. Med undantag för vissa särskilda fall skall anstaltsvård bekostas av den, som ansökt om intagande å anstalten, med regressrätt dock mot den vårdade. — Enligt 64 § i den ännu (intill den 1 oktober 1938) gällande 1917 års förordning angående försäljning av rusdrycker har nykterhetsnämnden vidare att övervaka nykterhetstillståndet inom kommunen. Bestämmelser härom återfinnas, med giltighetstid från och med den 1 oktober 1938, i den förut omnämnda förordningen den 18 juni 1937 med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd. — Nämnden har också erhållit befogenheter i olika hänseenden genom stadganden i motorfordonsförordningen samt förordningarna angående försäljning av pilsnerdricka, angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, angående handel med skattefri sprit och angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.

Under senare tid hava vidtagits åtskilliga åtgärder för att effektivisera nykterhetsnämndernas verksamhet. Härutinnan må erinras, att nämnderna bildat frivilliga sammanslutningar ävensom ett riksförbund. Avsikten har varit att bereda nämndernas ledamöter tillfälle till sammankomster för utbytande av erfarenheter i olika avseenden samt att utöva upplysningsverksamhet bland allmänheten rörande nämndernas verksamhet och uppgifter.

Vidare må nämnas, att även från statsmakernas sida åtgärder vidtagits för att bereda nykterhetsnämnderna förbättrade möjligheter att fullgöra sina uppgifter. Alltsedan år 1921 lämnar staten nykterhetsnämnderna ekonomiskt stöd i icke ringa omfattning. Staten har vidare övertagit åtskilliga av de kostnader, som äro förbundna med alkoholisters anstaltsvistelse, beträffande vissa kategorier till och med hela kostnaden.

I sitt betänkande anförde *rusdryckslagstiftningsrevisionen* beträffande *förtjänster och brister hos den nuvarande organisationen av nykterhetsnämnderna* i huvudsak följande:

Enligt revisionens mening hade erfarenheten visat, att anordningen med ett organ för nykterhetsvården i varje kommun i stort sett befunnits gagnelig. Att tillämpningen av alkoholistlagstiftningen gått fri från allvarigare angrepp torde i hög grad vara att tillskriva det förhållandet, att ingripande enligt lagen i allmänhet skedde på föranstaltande av en kommunal folkvald nämnd, som vore sammansatt av medlemmar från olika samhällsklasser med skiftande sociala och politiska åskådningar och därför uppbures av ett mera allmänt förtroende.

Erfarenheten hade emellertid visat, att den hittillsvarande organisationen hade betydande brister. För att en nykterhetsnämnd skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina uppgifter måste nämnden hava verkligt intresse för dessa samt äga tillgång till personlig kompetens för de ofta ömtåliga spörsmål, som ankomme på densamma. Det vore givetvis också nödvändigt, att nämnden icke vore ur stånd att utöva någon egentlig verksamhet på grund av brist på ekonomiska medel. Det kunde icke fördöljas, att en eller flera av dessa förutsättningar saknades hos alltför många nykterhetsnämnder. Flera orsaker bidroge till detta ogynnsamma förhållande. Det ägde mångenstädes rum en mycket stark omsättning i dessa nämnder, vilket hade till följd att ledamöterna icke hunne förvärva erforderliga insikter och erfarenheter. Detta sammanhänge med en annan omständighet, som även hade direkt betydelse för nykterhetsnämndernas förmåga att fylla sina uppgifter, nämligen att man i många kommuner icke tillräckligt beaktat angelägenheten av att dessa nämnder finge den bästa möjliga sammansättningen. I flertalet kommuner — för några år sedan närmare 2,000 kommuner — fungerade fattigvårdsstyrelsen såsom nykterhetsnämnd och vid valet av ledamöter i denna torde man icke alltid ägna erforderlig uppmärksamhet åt behovet av att fattigvårdsstyrelsen finge en sammansättning, som även gjorde den skickad för uppgiften att vara nykterhetsnämnd. Ett svårt hinder för nykterhetsnämndernas arbete vore vidare, att kommunerna i stor omfattning icke försåge nykterhetsnämnderna med erforderliga anslag för verksamheten. Det finnes nämnder, som icke hade något som helst kommunalt anslag.

Såsom sammanfattning av vad nu anförts rörande nykterhetsnämnderna kunde sägas, att anordningen med ett organ i varje kommun för nykterhetsvården visat sig gagnelig i strävandena att motverka alkoholmissbruket och dess skadeverkningar, men att olika omständigheter hade gjort, att dessa organ mångenstädes icke kunnat göra den insats, som påkallades av nykterhetsfill-

ståndets beskaffenhet. Enligt revisionens uppfattning borde därför nykterhetsnämndsinstitutionen bibehållas för framtiden och utbyggas på ändamålsenligt sätt samt erforderliga åtgärder vidtagas för att i möjligaste mån undanröja förefintliga hinder för en sådan utveckling av densamma, att den bleve fullt skickad för sin viktiga uppgift.

För att tillgodose det av erfarenheten ådagalagda behovet av större personlig kompetens inom nykterhetsnämndsorganisationen samt för att åvägbringa större möjligheter till initiativ och kontroll skulle *länsnykterhetsnämnderna* inrättas.

Revisionens förslag beträffande dessa nämnder innefattade i huvudsak följande:

För att länsnykterhetsnämnden skulle kunna utöva tillsyn över de kommunala nämnderna samt lämna dem vägledning och bistånd, borde den hava en sådan sammansättning, att den förfogade över sakkunskap och auktoritet. Enligt revisionens förslag skulle ordföranden utses av socialstyrelsen i dess egenskap av uppsiktsmyndighet över nykterhetsnämnderna i riket, en ledamot, som skulle vara läkare med särskild lämplighet för uppdraget, utses av samma myndighet efter samråd med medicinalstyrelsen, en ledamot utses av länsstyrelsen och två ledamöter väljas av landstinget bland ledamöterna i länets kommunala nykterhetsnämnder. För att länsnykterhetsnämnderna skulle kunna stå i nära förbindelse med varje kommun inom länet och med den där fungerande kommunala nykterhetsnämnden, skulle länsnykterhetsnämnden äga utse ett ombud i varje kommunal nämnd, vare sig denna vore särskilt vald eller utgjordes av fattigvårdsstyrelsen. Vid utseende av sådant ombud skulle länsnykterhetsnämnden icke vara hänvisad endast till de av kommunen valda ledamöterna utan även kunna välja lämplig person utanför denna krets. Kommunen skulle kunna anförtro uppdraget såsom särskild föredragande för nykterhetsnämndsärenden inom fattigvårdsstyrelse åt länsnykterhetsnämndens ombud, även om denne till äventyrs icke skulle vara av kommunen utsedd ledamot av fattigvårdsstyrelsen. Länsnykterhetsnämndernas befogenheter skulle vidare innefatta rätt och plikt att företaga inspektioner av de kommunala nykterhetsnämnderna samt genom därtill utsedd representant tid efter annan närvara vid nämndernas sammanträden. Där länsnykterhetsnämnden funne, att en kommunal nykterhetsnämnd icke bedreve sin verksamhet på nöjaktigt sätt, skulle den hava att söka ernå rättelse genom att lämna erforderliga råd och anvisningar. Kommunal nykterhetsnämnd skulle hava skyldighet att ställa sig sådana anvisningar till efterrättelse. Om en kommunal nykterhetsnämnd icke handlagt ett ärende på nöjaktigt sätt och rättelse ej vunnit genom åtgärder från länsnykterhetsnämndens sida av nyss angivna slag, skulle länsnykterhetsnämnden äga att i den kommunala nämndens ställe vidtaga sådana åtgärder, som i detta fall funnes erforderliga, såsom att föranstalta om viss hjälpåtgärd med avseende å ifrågavarande alkoholmissbrukare, ställa honom under övervakning eller vidtaga åtgärd för intagning å alkoholistanstalt. Hade länsnykterhetsnämnden företagit dylikt ingripande i ett individuellt fall i den kommunala nykterhetsnämndens ställe, skulle den senare nämnden icke äga taga befattning med ärendet i vidare mån än länsnykterhetsnämnden föreskreve. Staten skulle helt åtaga sig kostnaderna för länsnykterhetsnämndernas verksamhet.

I flertalet av de *yttranden över revisionens betänkande*, som efter remiss avgävos av ett stort antal myndigheter och sammanslutningar, gjordes uttalanden i avstyrkande riktning, såvitt angick frågan om inrättandet av länsnykterhetsnämnder.

Då jag vid övervägande av de åtgärder, som skulle kunna vidtagas för att åstadkomma förbättringar med avseende å nykterhetsvårdens handhavande, oaktat vad i ärendet tidigare förekommit, fann de starkaste skälen tala för inrättandet av länsnykterhetsnämnder, lät jag hösten 1937 upprätta den förut omnämnda *departementspromemorian angående ändringar i alkoholistlagen*. Såvitt angick frågan om länsnykterhetsnämnderna infördes i det promemorian bilagda lagutkastet bestämmelser i huvudsak överensstämmande med dem, som rusdryckslagstiftningsrevisionen föreslagit. I fråga om den närmare utformningen av dessa bestämmelser i lagutkastet anholder jag att få hänvisa till den vid förevarande protokoll fogade bilagan B.

I de över *departementspromemorian* avgivna yttrandena blev förslaget i lagutkastet — såvitt angår inrättandet av länsnykterhetsnämnder — i princip tillstyrkt eller lämnat utan erinran av medicinalstyrelsen, kontrollstyrelsen, länsstyrelserna i Gotlands, Kristianstads, Hallands, Skaraborgs, Örebro, Kopparbergs, Västerbottens och Norrbottens län, 9 landstings förvaltningsutskott, styrelserna för statens alkoholistanstalt i Landskrona samt tre icke statliga alkoholistanstalter, svenska landstingsförbundet, nykterhetsnämndernas riksförbund, Sveriges nykterhetsvänners landsförbund, landsföreningen för sund nykterhetspolitik, föreståndaren för frälsningsarméns alkoholistanstalt på Kurön samt styrelsen för Strängnäs stifts diakonistiftelse. I några av nu angivna yttranden kom dock en viss tveksamhet till uttryck. Utkastet tillstyrktes vidare i yttranden, som inforrats av länsstyrelserna, av 9 nykterhetsnämnder — däribland nämnderna i Uppsala, Norrköping, Linköping, Kristianstad och Borås — samt en nykterhetsnämndssammanslutning. Länsstyrelsen i Uppsala län tillstyrkte jämväl inrättandet av länsnykterhetsnämnder men föreslog beträffande deras organisation och befogenheter avsevärda ändringar av bestämmelserna i lagutkastet. Länsstyrelsen i Kronobergs län förklarade sig icke vilja göra annan erinran, än att det syntes böra tagas under övervägande, om icke de för länsnykterhetsnämnderna avsedda befogenheterna skulle kunna bättre utövas av nykterhetskonsulenter.

Förslaget avstyrktes av socialstyrelsen, statens inspektör för fattigvård och barnavård, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län, tre landstings förvaltningsutskott, styrelserna för statens alkoholistanstalter å Vengarn och Svartsjö, styrelsen för en icke statlig alkoholistanstalt, svenska stadsförbundet samt svenska landskommunernas förbund. I yttranden, som inforrats av överståthållarämbetet och länsstyrelserna, avstyrktes förslaget av förste polisintendenten i Stockholm, 7 nykterhetsnämnder — däribland nämnderna i Karlskrona, Vänersborg, Alingsås, Ulricehamn och Falun — samt 4 nykterhetsnämndssammanslutningar.

Överståthållarämbetet gjorde för egen del icke något uttalande angående förslaget att inrätta länsnykterhetsnämnder.

Tillstyrkande yttranden.

Kontrollstyrelsen, länsstyrelserna i Örebro och Kopparbergs län samt nykterhetsnämnden i Kristianstad framhöllo, bland annat, att länsnykterhetsnämnderna torde komma att verksamt bidra till befrämjande av nykterhetstillståndet i landet; de skulle säkerligen bliva till stort gagn såsom ledande och övervakande organ i förhållande till de lokala nämnderna och de sistnämnda skulle i länsnykterhetsnämnden erhålla ett starkt stöd. *Nykterhetsnämnden i Uppsala* anförde, att den åt länsnykterhetsnämnden givna anvisningen att tillsätta ett ombud i varje kommunal nämnd ävensom länsnykterhetsnämndens rättighet och skyldighet att själv ingripa i sådana fall, där den kommunala nämnden ej fullgjorde sina åligganden, syntes vara en lycklig lösning av ett problem, som måste lösas för att nykterhetsnämndsinstitutionen skulle kunna fylla sin uppgift på ett ändamålsenligt sätt. *Styrelsen för alkoholistanstalten Västkuisthemmet* uttalade följande:

Ännu efter mera än 20 år tillämpades alkoholistlagen i stor utsträckning endast ofullständigt, särskilt på landsbygden. Detta förhållande torde sammanhånga med en viss obenägenhet hos nykterhetsnämndernas ledamöter att taga itu med en alkoholmissbrukare. En sådan obenägenhet torde dock ej så mycket bero på bristande förståelse för nykterhetsnämndens uppgifter utan förklarades snarare av att man ogärna ville utsätta sig för det obehag, som ett ingripande mot en sockenbo, och måhända granne, kunde medföra. Ett utomkommunalt organ, som kompletterade nykterhetsnämnden och som hade befogenhet och skyldighet att vid behov gripa in i nykterhetsnämndens ställe, syntes därför vara mycket behöfligt.

Gentemot framställda invändningar att länsnykterhetsnämnderna komme att sakna erforderlig personkänedom samt att nykterhetskonsulenter i länen skulle göra större nytta, anförde *länsstyrelsen i Gotlands län*, att den föreslagna formen enligt länsstyrelsens mening utgjorde en lyckligare lösning av frågan än inrättandet av konsulentbefattningar. Möjlighet torde också mycket väl finnas att giva länsnykterhetsnämnd sådan sammansättning, att den komme att besitta nödig person- och lokalkänedom. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* förklarade sig i valet mellan nykterhetskonsulenter och länsnykterhetsnämnder obetingat föredraga de senare. Med den föreslagna förstärkningen av organisationen borde man kunna förvänta, att nykterhetsverksamheten toge ett stort steg framåt, helst som länsnykterhetsnämndernas förordade sammansättning syntes allsidig och även eljest ändamålsenlig. Länsstyrelsen tillade:

Skulle likväl denna reform sedermera visa sig icke fullt ut infria därvid knutna förhoppningar, återstode alltid möjligheten att *därjämte* engagera ett lämpligt avpassat antal — med hänsyn till uppdragets ömtåliga natur med speciell omsorg utsedda — personliga krafter såsom konsulenter.

Svenska landstingsförbundet erinrade om att förslag framlagts, att länsammanslutningarna av nykterhetsnämnder — med obligatorisk anslutning — skulle fullgöra i huvudsak de uppgifter, som skulle ankomma på länsnykterhetsnämnderna. I valet mellan länsnykterhetsnämnderna och sagda länsammanslutningar ville förbundet obetingat giva sitt förord åt de förra. Det kunde

nämligen icke anses riktigt, att kontrollen över att de kommunala nykterhetsnämnderna fullgjorde sitt uppdrag lades i händerna på en sammanslutning av samma nämnder.

Nykterhetsnämndernas riksförbund anförde, bland annat:

Även om det erkännandet måste lämnas, att nykterhetsnämndernas alkoholistsvårdsverksamhet mångenstädes undergått en väsentlig och glädjande utveckling, måste dock konstateras, att det alltemellanåt inträffade händelser, som starkt framhävde behovet av en sådan ändring i den hittillsvarande ordningen, att likgiltighet eller oförmåga hos det i första hand ansvariga organet för lagtillämpningen icke längre skulle kunna utgöra ett absolut hinder mot högeligen trängande ingripanden av samhället mot svåra alkoholmissbrukare.

Sedan förbundet med vissa statistiska uppgifter påvisat den enligt dess mening bristande aktiviteten från nykterhetsnämndernas sida i fråga om ingripande mot alkoholister, förklarade förbundet, att framställda förslag till effektivisering av alkoholistsvården måste hälsas med tillfredsställelse. Då en lösning gående ut därpå, att redan befintliga sammanslutningar av nykterhetsnämnder skulle utrustas med ökade resurser och en del av de befogenheter, som skulle tillkomma de föreslagna länsnykterhetsnämnderna, icke syntes kunna komma ifråga, ville riksförbundet ansluta sig till det föreliggande förslaget om länsnykterhetsnämnder.

Sveriges nykterhetsvänners landsförbund yttrade, bland annat:

Landsförbundet ansåge det mycket betydelsefullt, att en utbyggnad genom länsnykterhetsnämnder komme till stånd, då en förbättrad organisation av alkoholistsvården torde vara nödvändig för att möjliggöra en sådan tillämpning av alkoholistlagen, som avsetts med denna lagstiftning. De kommunala nykterhetsnämnderna hade på många håll icke kunnat utföra ett så omfattande och effektivt arbete, som varit önskvärt med hänsyn till alkoholmissbrukets utbredning. Skälen därtill vore flera. Rusdryckslagstiftningsrevisionen hade framhållit åtskilliga. Landsförbundet ville ytterligare erinra om den enligt dess åsikt viktiga omständigheten, att nämnderna särskilt i mindre och medelstora kommuner hade speciella svårigheter att uppnå en av personliga förbindelser obunden ställning.

Nykterhetsnämndernas verksamhet i de flesta kommuner vore vidare av alltför liten omfattning för att nämndernas ledamöter i regel skulle kunna genom samlad erfarenhet förvärva tillräckliga kvalifikationer. Denna brist på sakkunskap måste utjämnas genom en utbyggnad av organisationen. Lämpligast kunde detta ske genom ett organ, som vore överordnat de lokala nämnderna och vars verksamhetsområde bleve av sådan storlek, att det lönade sig att förse detta organ med särskilt utbildade och erfarna arbetskrafter. Tanken att sammanslå de existerande fattigvårds- och barnavårds-konsulentbefattningarna med konsulentbefattningar inom nykterhetsvården vore oriktig. Utan tvivel skulle följden av en sådan organisation bliva, att konsulenterna komme att fortfarande ägna sig huvudsakligen åt fattigvårds- och barnavårdsverksamheten och att nykterhetsvården bleve förbisedd.

Landsförbundet förutsatte, att den föreslagna länsnykterhetsnämnden skulle vid sin sida få en väl kvalificerad tjänsteman samt att länsnykterhetsnämndens rådgivande och kontrollerande verksamhet vanligtvis skulle utföras av denne efter de direktiv länsnykterhetsnämnden lämnade. Tjänstemannen skulle besöka de kommunala nämnderna och då både lämna råd och

anvisningar samt inspektera nämndernas arbete. En betydelsefull funktion hos länsnykterhetsnämnden skulle vara att giva auktoritet åt tjänstemannen.

De frågor, som det gentemot de kommunala nämnderna överordnade organet komme att få under sin behandling, måste många gånger vara svåra och ömtåliga. Redan av denna anledning vore den anordningen att föredraga, att beslutanderätten överlämnades till en länsnykterhetsnämnd, sammansatt — såsom föreslagits — av ett antal väl kvalificerade ledamöter, vilka kunde representera en utgrenad sakkunskap.

Det vore givetvis angeläget, att lagstiftningen överallt finge en så vitt möjligt likformig tillämpning, så att denna tillämpning icke skiftade från den ena kommunen till den andra beroende på de kommunala nämndernas olika intresse och kvalifikationer för uppgifterna. För att likformighet skulle kunna uppnås vore det nödvändigt, att det överordnade organet ägde befogenhet icke endast att meddela råd till nämnderna utan även — såsom föreslagits i lagutkastet — att, om så erfordrades, övertaga handläggningen av ett ärende och vidtaga åtgärder oberoende av den kommunala nämnden. Även om man kunde antaga, att dylika ingripanden mera sällan behöfde komma ifråga, syntes det vara uppenbart, att denna befogenhet icke borde givas åt en enda funktionär utan åt en av flera ledamöter bestående nämnd.

Från vissa håll hade uttalats farhågor för att ett utbyggande av nykterhetsnämndsorganisationen med länsnykterhetsnämnder skulle bliva en alltför dyrbar anordning. Utgifterna enbart för länsnykterhetsnämnderna skulle emellertid bliva jämförelsevis obetydliga. De största kostnaderna komme att hänföra sig till de anställda tjänstemännen. Ansåges behov föreligga av åtminstone en konsulentorganisation, syntes man icke av ekonomiska skäl hava anledning att avstå från den ytterligare förstärkning, som länsnykterhetsnämnderna skulle innebära.

Landsföreningen för sund nykterhetspolitik erinrade, att fattigvårdsstyrelserna i många kommuner fungerade såsom nykterhetsnämnder, samt tillade:

Under sådan förhållanden torde ett övervakande, rådande och hjälpande organ vara i hög grad behöfligt — för att icke säga nödvändigt. Att läsnämndernas ledamöter skulle sakna nödig personkänedom, vore väl ej att befara. Att en överordnad myndighet ej finge direkt kontakt med de personer, som respektive ärenden gällde, utan finge döma efter rapporter och utlåtanden, vore väl ett allmänt och oundvikligt förhållande. Emellertid vore genom sättet för val av ombud i de kommunala nämnderna ävensom genom läsnämndens plikt att övervaka, råda och hjälpa de kommunala organen sörjt för en intim samverkan, som borgade för nödig kännedom även inom läsnämnden om de personer och förhållanden, med vilka denna nämnd hade att taga befattning. — Samma intima kontakt torde även häva den uttalade farhågan för att läsnämndens tillvaro och verksamhet skulle undergräva de kommunala nämndernas intresse för sin uppgift. Förslag hade framkommit att ersätta länsnykterhetsnämnderna med de nu existerande frivilliga nykterhetsnämndssammanslutningarna. Det torde vara nykterhetsnämndernas omfattande och viktiga sociala intressen, som lett till bildande av dessa sammanslutningar, och fråga vore väl, huruvida de lämpade sig att tillika sköta de omfattande och ansvarsfulla, rent ämbetsmannamässiga uppgifter, för vilka lagförslagets länsnykterhetsnämnder vore avsedda.

Länsstyrelsen i Uppsala län — som på sätt förut nämnts tillstyrkt inrättande av länsnykterhetsnämnder men föreslagit betydande ändringar beträffande deras organisation och befogenheter — ansåg, att ansvaret för nyk-

terhetsvården fortfarande borde vila å de kommunala nämnderna. Dessa skulle vara huvudorgan och länsnykterhetsnämnderna hjälporgan. I förslaget hade de förra fått karaktären av underordnade i förhållande till länsnykterhetsnämnderna, vilka senare fått en alltför starkt byråkratisk sammansättning. Länsstyrelsen föreslog för sin del, att i lagen skulle stadgas obligatorisk sammanslagning av de kommunala nykterhetsnämnderna till länsförbund. Länsförbund borde stå under ledning av en styrelse, länsnykterhetsnämnd, i vilken länsstyrelsen skulle utse ordförande jämte en läkare såsom ledamot och suppleanter för dem samt förbundet tillsätta övriga ledamöter. Rätt för länsnykterhetsnämnd att framställa begäran om inrättande av kommunal nykterhetsnämnd skulle ej medgivas. Länsnykterhetsnämndens ombud skulle ej äga rösträtt i den kommunala nämnden. Länsnykterhetsnämnden borde ej få ådraga kommun kostnader och därför ej få göra ansökning om intagande å alkoholanstalt beträffande andra alkoholister än vagabonderande. I fråga om dessa skulle nämligen staten svara för kostnaderna. I övrigt skulle länsnykterhetsnämnden äga de befogenheter, som angivits i förslaget.

Avstyrkande yttranden.

I flertalet av de avstyrkande yttrandena vitsordades, att de brister i nykterhetsvården förefunnes, vilka rusdryckslagstiftningsrevisionen framhållit. Åtgärder borde vidtagas för att avhjälpa dessa brister, men inrättande av länsnykterhetsnämnder vore ej den lämpligaste utvägen.

Styrelsen för Vennngarnsanstalten anförde, efter att hava vitsordat, att den nuvarande nykterhetsnämndsorganisationen ej överallt fungerade till belåtenhet, allmänt härom:

När man beaktade utvecklingen under de två decennier, som organiserad alkoholistvård funnits i vårt land, måste man konstatera en allt större livaktighet i nykterhetsnämndsarbetet. Erfarenheterna från samarbetet mellan alkoholistanstalten och nykterhetsnämnderna visade tydligt, att man på många håll nedlade ett energiskt och intresserat arbete. När statsmakterna nu vore beredda att vidtaga ytterligare åtgärder för nykterhetsnämndsarbetets utveckling, syntes det därför styrelsen som om det vore mindre lyckligt att i sådant syfte skapa en ny institution av icke förut prövad karaktär och om vars praktiska arbetsresultat man måste hysa tveksamhet.

Vennngarnsstyrelsen erinrade vidare om att den nuvarande anstaltsorganisationen icke motsvarade ens det för närvarande förefintliga behovet. En ökning av interneringsfallen kunde förväntas, om den föreslagna lagen genomfördes. Innan lagen trädde i kraft, borde därför platsbristen på anstalterna vara avhjälpt.

Mot inrättandet av länsnykterhetsnämnder åberopades därjämte åtskilliga andra skäl. Sålunda anfördes, att dessa nämnders befogenheter skulle utgöra ett hittills okänt intrång i den kommunala självbestämmanderätten. En sådan åsikt uttalades av socialstyrelsen, statens inspektör för fattigvård och barnavård, länsstyrelsen i Jämtlands län, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och förste polisintendenten i Stockholm.

Länsstyrelsen i Jämtlands län yttrade:

Enligt förslaget skulle kommunal nykterhetsnämnd hava att ställa sig till efterrättelse de råd och anvisningar rörande verksamheten, som lämnades av länsnykterhetsnämnden, och denna hava att följa de råd och anvisningar, som meddelades av socialstyrelsen. Sistnämnda styrelse skulle sålunda äga att i detalj leda hela denna verksamhet inom de kommunala nämnderna. Detta innebure ett markant brytande med den uppfattning, som det hittills ansetts självfallet att staten borde iakttaga gentemot de kommunala myndigheterna. Det vore så mycket viktigare, att denna gränslinje hölles klar som ett över-skridande av densamma kunde tagas till intäkt för ett fortsättande efter dylika riktlinjer. Statens verksamhet borde inskränka sig till att på ett klarare och bestämdare sätt angiva nykterhetsnämndernas uppgifter och utöva kontroll över att dessa på ett tillfredsställande sätt utövades.

Svenska stadsförbundet anförde:

Att staten i avseende å förvaltningsgrenar, som handhades gemensamt av stat och kommun, utsåge representanter i för övrigt av kommunen vald nämnd eller styrelse förekomme i flera fall, t. ex. beträffande folkpension, taxering, arbetsförmedling etc. Men en anordning, som gäve en länsnämnd befogenhet att dels utse ledamöter i den kommunala nämnden, dels korrigera dess beslut och dels i redan handlagt ärende helt eller delvis avkoppla den från vidare åtgärder måste anses strida mot de mest elementära fordringar på kommunal självstyrelse.

Svenska landskommunernas förbund framhöll, att den föreslagna anordningen utgjorde ett så djupt ingrepp i det nuvarande förvaltningsorganets ställning och befogenheter, att det kunde befaras, att hela systemet bleve sönderbrutet och att åtgärden komme att verka i helt motsatt riktning mot den avsedda.

Vidare anfördes, att länsnykterhetsnämndernas brist på personkännedom gjorde deras möjligheter att ingripa i fall, då den lokala nämnden underlåtit att vidtaga åtgärder, illusoriska. Härom uttalade sig socialstyrelsen, fattigvårds- och barnavårdsinspektören, länsstyrelserna i Stockholms och Värmlands län samt förste polisintendenten i Stockholm.

Socialstyrelsen anförde, att man i sådana fall, då den kommunala nämnden helt och hållet uraktlätit att vidtaga åtgärder, näppeligen kunde förvänta, att denna nämnd skulle göra någon anmälan till länsnämnden. Att åter allt för mycket bygga på enskildas anmälningar till länsnämnden kunde giva anledning till ett irriterande angivarsystem, som vore ägnat ingiva misstro till verksamheten. Ej heller kunde man helt lita sig till de iakttagelser, som länsnämnden själv mer eller mindre slumpvis kunde göra. Initiativ från länsnämndens sida, som avsåge sporadiskt iakttagna ströfall, kunde väcka misstankar om partiskhet i förfarandet.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård gjorde liknande invändningar samt tillade:

Visserligen skulle det föreslagna av länsnykterhetsnämnden utsedda ombudet inrapportera till länsnykterhetsnämnden sådant förhållande, som här avsåges, men ombudets ställning inom kommunen kunde efter en sådan anmälan misstänkas inom kort bliva så obehaglig, att anmälan ej komme att upprepas.

Att inrättandet av länsnykterhetsnämnder skulle kunna tänkas i många fall leda till liknöjdhet och slappnat intresse hos de kommunala nämnderna framhölls av länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Jönköpings, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Gävleborgs och Västernorrlands län, Hallands läns landstings förvaltningsutskott, svenska stadsförbundet samt sammanslutningarna av nykterhetsnämnder inom Gävle systemaktiebolags försäljningsområde och Hudiksvalls kontrollområde.

Länsnykterhetsnämndernas ställning i förhållande till de lokala nämnderna kunde innebära risker för kompetenskonflikter anförde socialstyrelsen, Vengarnsstyrelsen och nykterhetsnämnden i Ulricehamn.

Socialstyrelsen yttrade, bland annat:

Med den dubbla initiativrätten, nämligen den som i ett och samma fall kunde tillkomma såväl länsnämnden som den kommunala nämnden, syntes praktiska kompetenskonflikter ej kunna undgås. Man tänke sig allenast det fall, att den kommunala nämnden träffat anstalter för förebyggande åtgärder, under det att länsnämnden prövade skäligt att hos länsstyrelsen göra framställning om anstaltsvård och därmed satte de redan träffade anordningarna ur funktion. Man finge nämligen förutsätta, att länsnämnden borde betraktas såsom en högre myndighet, vars dispositioner skulle gälla i dylika kompetenskonflikter. Även om man finge räkna med naturliga inbördes hänsynstaganden från nämndernas sida, varigenom konflikter i praktiken merendels kunde förebyggas, vore dock den faktiska möjligheten härtill ägnad att stärka de principiella betänkligheterna. I den mån konflikter verkligen skulle uppstå av beskaffenhet att föranleda olika, med varandra oförenliga dispositioner i fråga om vad enskild person hade att iakttaga, skulle motsatsförhållandet kunna i hög grad undergräva respekten för lagstiftningen.

Vengarnsstyrelsen anförde liknande synpunkter samt yttrade vidare:

En särskild anledning till motsättning kunde uppstå med anledning av föreskriften i utkastets 53 §, där det stadgades, att om länsnykterhetsnämnd gjort ansökan om intagning å anstalt, ansvarigheten för vårdkostnaden åvilade den kommunala nykterhetsnämnd, i vilkens ställe länsnykterhetsnämnden vidtagit åtgärden. Då personer, t. ex. vissa säsongarbetare, kortare eller längre tid vistades i en kommun utan att där äga hemortsrätt, kunde anledning uppkomma till ingripande från nykterhetsnämndens sida. Vistelsekommunen ansåge sig icke kunna vidtaga tvångsåtgärder av den anledningen, att hemortskommunen vore ovillig bestrida vårdkostnaden och det ej heller föreläge sådant fall, där gottgörelse erhöles av statsmedel, men länsnykterhetsnämnden funne sådana åtgärder påkallade och ginge i författning om anstaltsvård. Då hemortskommunen enligt nu gällande bestämmelser icke kunde åläggas bestrida kostnaden för alkoholistvård, skulle sålunda vistelsekommunen kunna bli ansvarig. Det kunde visserligen tänkas, att staten ansvarade för hela vårdkostnaden i sådana fall, där länsnykterhetsnämnd vore sökande, men då detta kunde medföra den konsekvensen, att kommunal nykterhetsnämnd avsiktligt underlåte att vidtaga tvångsåtgärder för att genom länsnykterhetsnämnden få vederbörande omhändertagen utan kostnad, kunde icke en sådan anordning förordas.

Slutligen framhölls, att länsnykterhetsnämnden vore en alltför dyrbar organisation, som dock icke erbjöde någon garanti för större effekt i nykterhetsarbetet. I sådan riktning uttalade sig, bland andra, länsstyrelserna

i Älvsborgs, Värmlands och Västernorrlands län, statens inspektör för fattigvård och barnavård samt styrelsen för Svartsjöanstalten.

I åtskilliga av de avstyrkande yttrandena hävdades, att en förbättrad nykterhetsvård skulle kunna vinnas på annat sätt än genom inrättande av länsnykterhetsnämnder.

Förslag att länsammanslutningar av nykterhetsnämnder skulle erhålla länsnykterhetsnämndernas huvudsakliga befogenheter eller i varje fall de rådgivande och vägledande framställdes av länsstyrelsen i Gävleborgs län, Hallands läns landstings förvaltningsutskott, svenska landskommunernas förbund, nykterhetsnämnderna i Alingsås, Åmål, Falun och Kyrkhults socken samt nykterhetsnämndernas sammanslutningar inom Gävle systemaktiebolags försäljningsområde, Söderhamns och Hudiksvalls kontrollområden samt Jämtlands län.

I några yttranden föreslogs, att länsammanslutningarna skulle göras obligatoriska. I vissa yttranden framhölls, att sammanslutningarna, om de erhöle tillräckligt ekonomiskt understöd, skulle kunna, eventuellt med biträde av sakkunniga ombudsmän, utöva en lika gagnande verksamhet som de föreslagna länsnykterhetsnämnderna. En nykterhetsnämndssammanslutning ifrågasatte, att socialstyrelsen skulle tillerkännas visst inflytande i sammanslutningarnas styrelser genom rätt att utse ordförande och suppleant för denne. — Här må jämväl erinras om det förut omnämnda förslag i ämnet, som framlagts av länsstyrelsen i Uppsala län.

I förevarande sammanhang torde böra omnämnas, att uppfattningen om länsammanslutningarnas betydelse varit i viss mån delad. Vissa uttalanden om att de icke äro lämpade att ersätta länsnykterhetsnämnderna hava återgivits i det föregående. Ett annat sådant yttrande avgavs av *nykterhetsnämnden i Vänersborg*, som anförde:

Det måste erkännas, att länsammanslutningarna — åtminstone vad Älvsborgs län beträffade — icke lyckats åstadkomma vad man vid deras bildande vågat hoppas, vare sig som en nykterhetsnämndernas rådgivande eller övervakande myndighet. Anledningen därtill kunde i viss mån vara brist på för verksamheten erforderliga medel men det torde likväl icke kunna förnekas, att erfarenheten visat, att länsammanslutningarna i förhållande till de lokala nykterhetsnämnderna icke förmått förvärva tillräcklig auktoritet.

Från många håll framställdes förslag, att man i stället för att inrätta länsnykterhetsnämnder skulle tillsätta *nykterhetskonsulenter* med socialstyrelsen som chefsmyndighet. Yttranden av sådant innehåll avgåvos av länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Västmanlands, Västernorrlands och Jämtlands län, statens inspektör för fattigvård och barnavård, nykterhetsnämnderna i Karlskrona, Vänersborg och Ulricehamn, Venngarnsstyrelsen, styrelsen för alkoholistanstalten Holmahemmet samt svenska stadsförbundet.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anförde:

Det kunde antagas, att en konsulent skulle komma att stå i intimare kontakt med de kommunala nykterhetsnämnderna och deras verksamhet än en länsnykterhetsnämnd. Såväl utövandet av erforderlig tillsyn som lämnandet av råd och anvisningar borde kunna ske snabbare och kanske även effektivare genom en konsulent än genom en nämnd. Sistnämnda anordning torde därjämte medföra betydligt större kostnader än anställande av konsulenter.

Det syntes vara förtjänt av undersökning och överbäggande, huruvida icke dylika nykterhetskonsulenters uppgifter skulle kunna förenas med fattigvårds- och barnavårdskonsulenternas. En sådan anordning skulle emellertid förutsätta en omorganisation av fattigvårdskonsulentinstitutionen med en — redan i och för sig befogad — skärpning av kraven i fråga om konsulenternas kvalifikationer.

En sammanslagning av nykterhetskonsulentbefattningen med fattigvårds- och barnavårdskonsulentbefattningen ifrågasattes även i andra yttranden, bland annat i *fattigvårds- och barnavårdsinspektörens* samt *Vennngarnsstyrelsens*.

Länsstyrelsen i Kalmar län förordade, att — om konsulentbefattningar inrättades i stället för länsnykterhetsnämnder — länsstyrelserna (möjligen socialstyrelsen) skulle äga utse ett ombud i varje nykterhetsnämnd. — Förslag i enahanda riktning framställdes även av *länsstyrelsen i Västmanlands län*.

Svenska stadsförbundet, som ansåg, att åtskilligt vore att vinna genom fortsatt understöd till nykterhetsnämndssammanslutningarna och genom utvidgad ledning från socialstyrelsens sida, yttrade därjämte:

I den mån ytterligare åtgärder visade sig behöfliga, syntes tanken på länskonsulenter, möjligen kompletterade med nödig tillgång på läkaresakkunskap, till nykterhetsnämndernas förfogande vara en bra mycket mera tilltalande tanke än inrättandet av länsnykterhetsnämnder. Behovet av stöd åt nykterhetsnämnderna kunde då successivt tillfredsställas allt efter som det gäve sig till känna. Sannolikt torde behovet för städernas del visa sig mindre framträdande än för landsbygdens. Att sakkunskap genom konsulenter tillfördes de beslutande organen syntes vara en naturligare lösning än en uppdelning av ansvaret på två myndigheter med i varandra ingripande kompetensområden.

Förekomsten av särskilt tillsatta nykterhetsnämnder.

Då det synes vara av visst intresse för det nu behandlade spørsmålet att erfaras, i vilken utsträckning särskilda nykterhetsnämnder blivit tillsatta i rikets kommuner, har på grundval av uppgifter, som insamlats inom socialstyrelsen och nykterhetsnämndernas riksförbund, följande tabell upprättats (uppgifterna avse ställningen vid årsskiftet 1936/1937).

Av tabellen framgår att i (107 + 976) 1,083 av rikets 2,528 kommuner särskild nykterhetsnämnd finnes inrättad.

L ä n	Särskild nykterhetsnämnd		Fattigvårdestyrelse	
	städer	landskommuner	städer	landskommuner
Stockholms (inber. Stockholms stad)	8	46	2	66
Uppsala	2	25	—	61
Södermanlands	7	39	—	50
Östergötlands	7	58	—	88
Jönköpings	8	75	—	53
Kronobergs	2	38	—	48
Kalmar	5	45	1	61
Gotlands	1	11	—	81
Blekinge	4	17	—	19
Kristianstads	3	43	1	103
Malmöhus	7	30	2	205
Hallands	4	13	1	73
Göteborgs och Bohus	6	27	1	60
Älvsborgs	6	53	—	166
Skaraborgs	7	80	—	180
Värmlands	4	65	—	23
Örebro	4	33	—	28
Västmanlands	4	41	—	25
Kopparbergs	5	43	—	9
Gävleborgs	3	49	—	4
Västernorrlands	3	52	1	11
Jämtlands	1	49	—	11
Västerbottens	2	25	—	5
Norrbottnens	4	19	—	6
Summa	107	976	9	1,436

Kostnader för inrättande av länsnykterhetsnämnder.

I förevarande sammanhang torde redogörelse i korthet böra lämnas angående gjorda beräkningar rörande storleken av de kostnader, som komma att föranledas av länsnykterhetsnämndernas inrättande.

Rusdryckslagstiftningsrevisionen beräknade årskostnaderna sålunda:

för arvoden till ordförande och eventuellt annan mera arbets- tyngd ledamot samt för reseersättningar	kronor	50,000
expensutgifter	»	50,000
personalkostnader	»	150,000

Summa kronor 250,000

Socialstyrelsen kom i yttrande över departementspromemorian till följande siffror:

1. Arvoden till ledamöter	kronor	24,000
2. Sammanträdeskostnader	»	17,000
3. Andra resekostnader	»	12,000
4. Expenser:		
hyra för sammanträdeslokaler	kronor	1,500
hyra för kanslilokaler	»	7,000
skrivhjälp, papper, telefon m. m.	»	10,000
5. Personalkostnader	kronor	72,000
6. Övriga utgifter	»	6,500

Summa kronor 150,000

För budgetåret 1938/1939 skulle, därest de föreslagna lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 1939, erfordras ett anslag av 75,000 kronor.

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkten 66, har anförts, att erforderligt anslag för det dåvarande kunde endast preliminärt beräknas men att det för budgetåret 1938/1939 borde upptagas till 100,000 kronor.

Departementschefen.

Enligt gällande alkoholistlag skola nykterhetsärenden inom kommunerna handläggas av nykterhetsnämnd. Kommun äger själv bestämma, om särskild sådan nämnd skall inrättas. Fattas ej beslut härom, skall nykterhetsnämnden utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse. Utvecklingen synes gå i den riktningen, att särskild nykterhetsnämnd tillsättes i allt flera kommuner. På den sålunda inslagna vägen har dock för närvarande ej hunnits längre, än att blott omkring 40 procent av hela antalet kommuner i riket tillsatt sådan nämnd.

Mot nykterhetsnämndernas sätt att ombesörja nykterhetsvården hava åtskilliga anmärkningar framställt. Den mest vägande synes vara, att nykterhetsnämnderna i många fall ej ingripa mot alkoholister med de skilda medel, som enligt lagen stå nämnderna till buds, trots att ett ingripande verkligen är av behovet påkallat. Anledningarna härtill äro flera. Särskilt i de fall, då fattigvårdsstyrelserna tjänstgöra såsom nykterhetsnämnder, sakna ledamöterna mången gång större intresse för nykterhetsvårdsarbetet och de besitta ej heller erforderlig kompetens därför. Ofta kunna ledamöterna ej förvärva tillräcklig erfarenhet rörande detta speciella slags arbete, beroende antingen på att sådant arbete förekommer i för ringa omfattning eller på att ledamöterna ej få sitta kvar i nämnderna erforderlig tid. Mången gång — särskilt i mindre kommuner — göra sig personliga relationer alltför starkt gällande med påföljd, att ett i och för sig väl motiverat inskridande mot alkoholmissbrukare uteblir.

På grund av de brister, som vidlåda det nuvarande systemet, har man allmänt kommit till insikt om att åtgärder måste vidtagas för att ernå en bättring. Olika förslag hava framkommit. Enligt en åsikt böra de nuvarande sammanslutningarna av nykterhetsnämnder göras till kontrollorgan, enligt en annan böra nykterhetskonsulenter — särskilda sådana eller ock fattigvårds- och barnavårdskonsulenter med utvidgat uppdrag — anställas. Jämlikt en tredje åsikt böra statsmakterna tillskapa en särskild kontrollorganisation inom länen genom inrättandet av länsnykterhetsnämnder. Även andra förslag hava framlagts på sätt framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen för de yttranden, vilka avgivits över departementspromemorian i förevarande ärende.

Vad förslaget om anlitande av nykterhetsnämndssammanslutningarna såsom kontrollorgan angår, synes däremot med fog kunna göras den invändningen, att kontrollen över de kommunala nykterhetsnämnderna icke kan förväntas med tillräcklig effektivitet bliva utövad av representanter för samma nämnder. Att, såsom i något yttrande föreslagits, statsmyndighet skulle utse ordförande och möjligen ytterligare en ledamot i styrelsen för

sådan sammanslutning, synes ej innebära någon förändring av principiell natur.

Nycterhetskonsulenter skulle givetvis kunna utöva en gagnande, speciellt rådgivande verksamhet men de skulle säkerligen icke få tillräcklig pondus gentemot nycterhetsnämnderna. För övrigt äro de frågor, som skola tillkomma det kontrollerande organet att behandla, mången gång så svåra och ömtåliga, att en anordning, enligt vilken flera särskilt sakkunniga personer gemensamt taga ställning till desamma, synes vara att föredraga.

För egen del har jag vid övervägande av de olika möjligheter, som stå till buds — på sätt förut framhållits — stannat för inrättande av länsnycterhetsnämnder, vilka skola stå de kommunala nycterhetsnämnderna till tjänst med råd och anvisningar i arbetet. De skola därjämte öva tillsyn samt äga rätt att ingripa i fall, då den kommunala nycterhetsnämnden kan anses hava eftersatt sin skyldighet. Kontakten mellan länsnycterhetsnämnd och kommunal nämnd skall i första hand uppehållas genom ombud, som länsnycterhetsnämnden skall utse, med uppgift att deltaga i den kommunala nycterhetsnämndens arbete. Högsta kontrollorgan över nycterhetsnämnderna i riket skall socialstyrelsen vara.

Mot förslaget att inrätta länsnycterhetsnämnder, vilket i åtskilliga yttranden över departementspromemorian tillstyrkts eller lämnats utan erinran, hava i ett flertal andra yttranden erinringar blivit framställda. Det har mot den sålunda föreslagna kontrollen invänts, att den skulle utgöra ett alltför starkt ingrepp i kommunernas självbestämmanderätt. Med hänsyn till det tämligen enstämmigt vitsordade behovet av kontrollåtgärder gentemot de nuvarande nycterhetsnämnderna synes emellertid nyssnämnda invändning icke böra tillmätas avgörande betydelse. Brist på personkänedom skulle enligt flera yttranden göra länsnycterhetsnämndernas möjligheter att ingripa illusoriska. Genom bestämmelsen att länsnycterhetsnämnden skall utse ett ombud i varje kommunal nycterhetsnämnd torde emellertid erhållas den nära kontakt med nycterhetsvårdsarbetet i orterna, vilken borgar för att länsnycterhetsnämnderna ingalunda komma att stå främmande för vad som där tilldrager sig. Påståendet att inrättandet av länsnycterhetsnämnder i många fall skulle leda till liknöjdhet och slappnat intresse hos de kommunala nämnderna torde icke vara hållbart. I den mån länsnycterhetsnämnderna härutinnan komma att hava betydelse, synes denna i allmänhet snarare bliva den motsatta. Har den kommunala nämnden intresse för nycterhetsvårdsarbetet, torde den komma att göra allt för att undvika, att anledning till ingripande från länsnycterhetsnämndens sida skall uppstå. Om i något fall tillräckligt sådant intresse hos den kommunala nämnden ej förefinnes, framträder ju behovet av kontrollerande organ med särskild styrka. De risker för kompetenskonflikter, som i några yttranden framhållits, synas icke vara av någon betydelse. Man torde hava anledning att räkna med att nämnderna i det gemensamma arbetet för förbättrad nycterhetsvård skola visa varandra sådan hänsyn, att konflikter i praktiken komma att förebyggas. Slutligen hava invändningar mot inrättandet av länsnycterhetsnämnder framställts på den

grund, att den föreslagna organisationen skulle bliva alltför dyrbar. Att den av mig förordade utvägen blir i viss mån dyrare än anlitaandet av nykterhetsnämndernas sammanslutningar eller nykterhetskonsulenter för den kontrollerande verksamheten kan ej bestridas. Jag hyser emellertid den uppfattningen, att man måste anlita den utväg, som kan förväntas leda till avsett resultat, framför sådana utvägar, vilka icke kunna beräknas göra detta, även om förstnämnda utväg skulle ställa sig ekonomiskt ofördelaktigare än de övriga.

Till frågan om kostnaderna för länsnykterhetsnämnderna och därmed sammanhörande spörsmål anhåller jag att i annat sammanhang senare få återkomma.

Förslagets särskilda bestämmelser.

Jag övergår nu till att i detalj behandla de rubriker och paragrafer i alkoholistlagen, vilka undergått ändring enligt föreliggande lagförslag, såvitt detsamma innefattar bestämmelser rörande länsnykterhetsnämnderna och därmed sammanhörande spörsmål. Den numrering av paragraferna, som förslaget innehåller, kommer därvid att följas.

2 KAP.

I gällande lag lyder kapitelrubriken »Om myndigheter för behandling av ärenden enligt denna lag». Kapitlet handlar emellertid uteslutande om nykterhetsnämnder med undantag av 9 §, vari stadgas: »Över nykterhetsnämnd tillkommer befattningen med ärenden enligt denna lag länsstyrelsen».

Propositionen nr 164/1931 upptog i 9 § bestämmelser om de s. k. skydds-kollegierna, vilka skulle handlägga interneringsärenden. Förslaget om inrättandet av skyddskollegier godkändes emellertid icke av riksdagen. Utan särskild motivering upptog riksdagen i stället nyssnämnda bestämmelse i lagen.

I utkastet föreslogs, att rubriken skulle ändras till »Om nykterhetsnämnder».

Departementschefen.

Då det nuvarande stadgandet i 9 § torde vara onödigt, har jag för att undvika omnumrering av därefter följande paragrafer i lagen ansett detsamma böra kunna utgå. I paragrafen hava i stället, på sätt närmare framgår i det följande, intagits bestämmelser rörande länsnykterhetsnämndens sammansättning m. m. Samtliga paragrafer i 2 kap. komma härefter att behandla spörsmål rörande nykterhetsnämnder. Kapitelrubriken har med hänsyn härtill ändrats.

2 §.

Denna paragraf i departementsutkastet överensstämde med 1 § i rusdrycks-lagstiftningsrevisionens förslag till lag om nykterhetsvård. Viss motsvarighet återfinnes i 2 § första stycket av gällande lag.

Rusdryckslagstiftningsrevisionen förklarade, att särskild länsnykterhetsnämnd för Stockholm icke ansetts erforderlig. I överensstämmelse med vad redan nu gällde (4 § sista stycket) skulle i fråga om nykterhetsnämnd i Stockholm gälla de bestämmelser, som Konungen på förslag av stadsfullmäktige meddelade. Enligt revisionens mening borde sådan nykterhetsnämnd vara sammansatt annorlunda än vanlig nykterhetsnämnd.

I fråga om förslag i sistnämnda hänseende hänvisas till vad i det följande anföres vid 4 §.

Beträffande andra stycket anförde revisionen:

Andra stycket i 1 § ägde icke någon direkt motsvarighet i den gällande alkoholistlagen. I 16 § i kungörelsen den 27 maj 1932 (nr 215) med vissa närmare bestämmelser rörande alkoholistvården hade emellertid Konungen föreskrivit, att socialstyrelsen skulle vara uppsiktsmyndighet över alkoholistvården i riket samt att denna styrelse hade att följa den verksamhet, som nykterhetsnämnderna på grund av bestämmelserna i alkoholistlagen utövade, och att tillhandagå nämnderna med råd och upplysningar i avseende å sådan verksamhet. Enligt revisionens mening borde det komma till klart uttryck i själva lagen, att nykterhetsnämnderna vore underställda en bestämd central myndighet.

I yttrandena över departementspromemorian framställdes vissa ändringsförslag.

Medicinalstyrelsen ansåg, att de kommunala nykterhetsnämnderna i Göteborg och Malmö borde beredas samma undantagsställning som Stockholms stads nykterhetsnämnd. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* framställde yrkande härom såvitt angick Göteborg. *Länsstyrelsen i Örebro län* anförde, att nykterhetsnämnderna i de större städerna regelmässigt torde besitta sådan erfarenhet och sakkunskap, att de kunde undantagas från länsnykterhetsnämndernas överinseende. *Länsstyrelsen* förordade därför ett tillägg till denna paragraf, enligt vilket det skulle ankomma på Konungen att därom förordna. *Svenska stadsförbundet* förklarade, att fog syntes finnas för att lokal nykterhetsnämnd skulle få fungera såsom länsnykterhetsnämnd i samtliga städer utom landsting.

Införandet av andra stycket tillstyrktes uttryckligen av *länsstyrelsen i Kalmar län*.

Departementschefen.

Det synes förvisso med fog kunna förutsättas, att nykterhetsnämnderna i de större städerna skola på ett tillfredsställande sätt ombesörja de angelägenheter, som åligga dem enligt alkoholistlagen. Direkt anledning synes dock ej föreligga att undandraga det nya rådgivande och kontrollerande organet, länsnykterhetsnämnden, dess formella befogenhet att ingripa även i fråga om sådana städers nykterhetsvård. Stadgandet om länsnykterhetsnämnd i första punkten av första stycket i utkastets 2 § har emellertid givetvis icke avseende å Stockholms stad, som ju icke ingår i länsindelningen. Med hänsyn härtill och då anledning saknas att i Stockholm inrätta någon motsvarighet till länsnykterhetsnämnderna i länen torde andra punkten i samma

stycke böra utgå. Skäl att i annat hänseende frångå förslaget i utkastet synes icke föreligga.

De i 2 § av gällande lag upptagna bestämmelserna rörande nykterhetsnämnds åligganden hava överförts till departementsförslagets 3 §.

3 §.

3 § i departementsutkastet motsvarade 2 § i revisionens förslag. Vissa härmed sammanhörande bestämmelser återfinnas i 2 § andra och tredje styckena av gällande lag.

I samband med antagandet år 1937 av ny förordning angående försäljning av rusdrycker antogs, såsom i det föregående omnämnts, en förordning med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd (Sv. förf.-saml. nr 438). Sistnämnda förordning innehöll, med vissa formella jämkningar, i sin 1 § de bestämmelser i revisionens 2 §, vilka hade avseende å kommunal nykterhetsnämnd.

Bestämmelserna i förordningen med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd, vilken träder i kraft den 1 oktober 1938, upptogos i departementsutkastet, 1 § i utkastets 3 §, 2 § första stycket i 2 mom. av utkastets 14 § samt 2 § andra stycket i 55 § av utkastet.

Förevarande paragraf berördes närmare i endast två av yttrandena över departementspromemorian.

Medicinalstyrelsen påyrkade ett tillägg av innehåll, att kommunal nykterhetsnämnd skulle hava att ställa sig till efterrättelse de råd och anvisningar angående verksamheten, som socialstyrelsen meddelade. *Länsstyrelsen i Blekinge län* ansåg skyldigheten för kommunal nykterhetsnämnd att ställa sig länsnykterhetsnämndens råd och anvisningar till efterrättelse opåkallad. Nykterhetsnämnds årsberättelse vore onödig; den kunde ersättas med statistiska uppgifter enligt formulär.

Departementschefen.

De stadganden, som förefinnas i 1 § av den förra året antagna förordningen med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd — innefattande bland annat bestämmelser om skyldighet att avgiva årsberättelse — synas mig böra upptagas i förevarande paragraf. Däri torde jämväl böra införas häremot svarande bestämmelser med avseende å länsnykterhetsnämnd. De i utkastet upptagna stadgandena om skyldighet för kommunal nykterhetsnämnd och länsnykterhetsnämnd att ställa sig till efterrättelse de råd och anvisningar angående verksamheten, som länsnykterhetsnämnd, respektive socialstyrelsen meddelar, synes, på sätt i ett yttrande föreslagits, böra kompletteras med uttryckligt stadgande, att kommunal nämnd skall följa jämväl socialstyrelsens råd och anvisningar. Med hänsyn härtill torde även formell jämkning av ordalagen böra äga rum.

4 §.

Första stycket av 4 § i departementsutkastet överensstämmer i sak med 3 § i gällande lag. 4 § andra stycket i utkastet, som saknar motsvarighet i alkoholistlagen, var likalydande med 3 § andra stycket i revisionens förslag. Tredje—sjätte styckena i 4 § av utkastet överensstämma, med obetydlig formell ändring i tredje stycket, med 4 § i gällande lag.

Revisionen anförde beträffande 3 § andra stycket i sitt förslag, bland annat:

Andra stycket i 3 § innehölle en nyhet, nämligen att Konungen skulle äga på framställning av länsnykterhetsnämnden föreskriva, att kommun skulle tillsätta särskild nykterhetsnämnd. Förhållandena i en kommun kunde nämligen vara sådana, att det vore påkallat, att nykterhetsnämndsärendena handhades av en särskilt utsedd nykterhetsnämnd och icke av fattigvårdsstyrelsen, vars arbetsuppgifter måhända vore så betungande, att något egentligt arbete ej kunde ägnas åt nykterhetsnämndsuppgifterna. I regel torde väl också kommunen i sådant fall utse en särskild nykterhetsnämnd, men erfarenheten hade visat, att så icke alltid skedde. Länsnykterhetsnämnden, som hade att svara för den samhälleliga nykterhetsvården inom länet, borde därför enligt revisionens mening kunna göra framställning till Konungen om förständigande för kommunen att utse särskild nämnd. Kommunen kunde visserligen i sådan händelse kringgå stadgandet genom att utse samma personer till ledamöter i den särskilda nämnden som i fattigvårdsstyrelsen, men med sådan tredska torde man icke behöva räkna. — Med avseende å detta förslag finge vidare erinras om bestämmelserna rörande barnavårdsnämnd. Enligt lagen om samhällets barnavård skulle det finnas en barnavårdsnämnd i varje kommun; mindre kommun kunde dock av Konungen befrias från skyldigheten att hava särskild sådan nämnd. Om revisionens förevarande förslag innebure en viss inskränkning i kommunernas självbestämmanderätt, medgäve det dock uppenbarligen betydligt större frihet för kommunerna att bestämma om organisationen än barnavårdslagen.

Enligt sista stycket i 4 § av gällande lag skola i fråga om nykterhetsnämnd i Stockholm gälla de bestämmelser som Konungen på förslag av stadsfullmäktige meddelar.

Nykterhetsnämnden i Stockholm består enligt gällande instruktion, fastställd den 19 mars 1920 med ändring den 1 augusti 1930, av sju ledamöter jämte tre suppleanter. Av ledamöterna bör minst en vara läkare samt en representant för den kommunala fattigvården, en för den frivilliga alkoholistvården och en för den organiserade nykterhetsverksamheten inom Stockholm.

Revisionen erinrade om att enligt dess förslag nykterhetsnämnden i Stockholm även skulle utgöra länsnykterhetsnämnd för Stockholms stads område. Vid fastställandet av bestämmelserna rörande sammansättningen av denna nämnd borde hänsyn tagas till att nämnden sålunda fyllde en dubbel funktion. Från denna synpunkt föreslog revisionen, att nykterhetsnämnden i Stockholm skulle vara sammansatt på följande sätt: en ledamot, vilken tillika vore ordförande, utsedd av socialstyrelsen; en ledamot, läkare, utsedd av samma myndighet efter samråd med medicinalstyrelsen; en ledamot, utsedd av överståthållarämbetet; samt sex ledamöter, utsedda av stadsfullmäktige.

Härigenom skulle denna nämnd i fråga om sammansättningen å ena sidan

ansluta sig till övriga länsnykterhetsnämnder samt å andra sidan bibehålla karaktären av ett kommunalt organ, där de av kommunen utsedda ledamöterna utgjorde majoritet.

Beträffande denna paragraf gjordes i yttranden över departementspromemorian åtskilliga uttalanden.

Länsstyrelsen i Uppsala län anförde, att behov av ett sådant ingripande, varom stadgades i andra stycket, icke hade framträtt i länet. I jämförelse med barnavårdslagens stadgande om särskild barnavårdsnämnd måste förslaget i departementsutkastet anses innebära ett avsevärt starkare ingrepp i den kommunala organisationen, ty det vore uppenbarligen mera ingripande att mot kommunens önskan förordna, att en särskild nämnd skulle finnas, än att på framställning befria en kommun från skyldigheten att tillsätta sådan nämnd.

Befogenheten att hos Konungen göra framställning om inrättande av särskild nykterhetsnämnd borde enligt *länsstyrelsens i Blekinge län* mening tillkomma länsstyrelsen, enligt *Veningarnsstyrelsens* åsikt uppsiktsmyndigheten.

I flera yttranden anfördes, att särskild nykterhetsnämnd borde vara obligatorisk. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* framhöll härom:

Länsstyrelsen ifrågasatte, huruvida det kunde vara lämpligt att låta förhållandena utveckla sig på sådant sätt, att en länsnykterhetsnämnd skulle behöva anhålla om föreläggande för kommun att tillsätta särskild nykterhetsnämnd. Innan ett sådant ingripande skedde, torde allvarliga missförhållanden hava givit sig tillkänna. Om meningen vore, att nykterhetsnämnden skulle uträtta vad 2 § i förslaget innefattade, så erfordrades i varje kommun en särskild nämnd. Finge denna nämnd i en del små kommuner ett mycket lätt arbete, så låge däruti ingen olägenhet. Men det vore bättre, att en särskild nämnd funnes i varje kommun, än att sådana förhållanden skulle uppstå i en enda kommun, att tvångsätgård måste tillgripas för att en bättre ordning skulle vinnas.

Yrkanden på införande av bestämmelse om obligatorisk särskild nykterhetsnämnd gjordes även av *länsstyrelsen i Jämtlands län*, *nykterhetsnämndernas sammanslutning i samma län*, *nykterhetsnämndernas riksförbund* samt *Karlskrona stads nykterhetsnämnd*. *Veningarnsstyrelsen* förklarade, att man möjligen borde överväga införandet av generell bestämmelse om skyldighet att utse särskild nykterhetsnämnd i kommun av viss storlek.

Länsstyrelsen i Västerbottens län och *länets landstings förvaltningsutskott* ifrågasatte införandet av en bestämmelse, att för valbarhet såsom ledamot av nykterhetsnämnd skulle erfordras, att vederbörande vore känd för att främja folknykterhet. — Slutligen förklarade sig *länsstyrelsen i Blekinge län* anse bestämmelsen, att minst en av ledamöterna i kommunal nykterhetsnämnd skall vara kvinna, onödig.

Departementschefen.

Att genomföra skyldighet för samtliga rikets kommuner att utse särskild nykterhetsnämnd torde utgöra ett fullkomligt onödigt ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten. Å andra sidan synes möjlighet böra före-

finnas att — även mot kommunens vilja — genomföra inrättandet av särskild nykterhetsnämnd, därest speciella förhållanden i nykterhetsvårdshänseende anses giva anledning därtill. Initiativet bör i sådant fall enligt min åsikt tillkomma länsnykterhetsnämnden, som kommer att få den bästa inblicken i huru de kommunala nykterhetsnämnderna sköta sina åligganden. Beslutanderätten bör tillkomma Konungen. Innan beslut om åläggande för kommun i nu ifrågavarande hänseende meddelas, kommer givetvis sorgfälligt utredning att verkställas. De, som hava intresse i saken — i första hand kommunen själv — torde därvid få tillfälle att uttala sin mening.

Anledning synes icke föreligga att ändra vare sig bestämmelserna rörande valbarhet eller regeln att av ledamöterna, respektive suppleanterna, i särskild nykterhetsnämnd minst en skall vara kvinna.

Ej heller synas skäl förefinnas att ifrågasätta ändrad sammansättning av Stockholms stads nykterhetsnämnd.

5 §.

Första stycket i departementsutkastet, vilket stycke saknar motsvarighet i gällande lag, överensstämde med 5 § i revisionens förslag. Första punkten i andra stycket av utkastet överensstämde med 5 § alkoholistlagen samt 6 § första punkten i revisionens förslag. Andra punkten i andra stycket av utkastet slutligen, till vilken motsvarighet ej förefinnes i gällande lag, var likalydande med 6 § andra punkten i revisionens förslag.

Revisionen anförde i motiveringen till 5 § i sitt förslag:

Om länsnykterhetsnämnden såsom sitt ombud utsett en av de av kommunen valda ledamöterna, medförde detta tydligen icke någon ändring i nämndens sammansättning. Hade länsnykterhetsnämnden däremot funnit sig böra till ombud utse en person, som icke vore av kommunen vald till ledamot, inträdde denne i kraft av länsnykterhetsnämndens beslut såsom ledamot av den kommunala nykterhetsnämnden med samma befogenheter och åligganden som de övriga ledamöterna. Att antalet ledamöter härigenom ökades, torde icke behöva föranleda några betänkligheter.

Länsnykterhetsnämndens ombud behövde icke utses för samma tid som kommunens ledamöter. Revisionen hade däremot utgått från att ombud skulle utses för viss bestämd tid. Länsnykterhetsnämnden vore icke heller enligt förslaget bunden till viss tidpunkt för utseende av ombud. Den kunde sålunda utse sitt ombud före de kommunala valen och om så skedde erhöle kommunen möjlighet att välja ombudet till ledamot av nämnden. I det fall, att kommunen skulle vilja utse länsnykterhetsnämndens ombud till ordförande i nämnden, torde kommunen hava att först välja denne till ledamot av nämnden. Då länsnykterhetsnämndens ombud ägde att såsom ledamot deltaga i nämndens arbete, borde bestämmelserna rörande valbarhet och obehörighet för val till ledamot ävensom ansvarighet för medel och handlingar tillämpas å denne. En uttrycklig hänvisning till ifrågavarande stadgande torde dock icke vara nödvändig. Ej heller syntes det vara påkallat att i lagtexten angiva, huruvida de bestämmelser, som gällde för ledamot i fråga om rätten att avsäga sig uppdraget, skulle vara tillämpliga å sådant ombud. Det låge nämligen i sakens natur, att ombudsskap av förevarande slag borde vila på frivilligt åtagande och att länsnykterhetsnämnden därför icke borde till

ombud utse den, som ej önskade ifrågakomma för uppdraget, men däremot entlediga ett ombud, som ville bliva befriat därifrån.

Beträffande 6 § andra punkten i revisionens förslag anfördes:

Det vore att förmoda, att i fattigvårdsstyrelse, som utgjorde nykterhetsnämnd, samma person ofta komme att utses till ombud för länsnykterhetsnämnden och till särskild föredragande i nykterhetsnämndsärenden. Denne föredragande skulle härigenom i allmänhet erhålla ökad möjlighet att vinna gehör inom fattigvårdsstyrelsen för de nykterhetsvårdande synpunkterna. För att underlätta en dylik förening av dessa båda uppdrag hade införts en bestämmelse, som möjliggjorde för kommunen att anförtro uppdraget att vara föredragande åt länsnykterhetsnämndens ombud, även om denne till äventyrs icke skulle vara av kommunen utsedd såsom ledamot av nämnden. Enligt revisionens mening borde länsnykterhetsnämnden däremot icke i allmänhet till ombud utse den kommunala nämndens ordförande med hänsyn till att denne på ett särskilt sätt finge anses företräda den kommunala nämnden och därför icke i regel lämpligen borde vara företrädare jämväl för länsnykterhetsnämnden.

I några yttranden över departementsutkastet berördes förevarande paragraf.

Medicinalstyrelsen avstyrkte bestämmelsen, att länsnykterhetsnämnden skulle utse ett ombud i kommunal nykterhetsnämnd. Bland annat med hänsyn till svårigheten att kunna uppbringa det erforderliga antalet lämpliga ombud hölle styrelsen före, att länsnykterhetsnämndens kontakt med de kommunala nämnderna bättre och effektivare skulle nås genom att till den förras förfogande ställdes en statligt anställd ombudsman med lämplig utbildning, tillsatt av socialstyrelsen efter förslag av länsnykterhetsnämnden. — *Länsstyrelsen i Blekinge län* förklarade, att ombud för länsnykterhetsnämnden i kommunal nykterhetsnämnd syntes onödigt. — *Länsstyrelsen i Uppsala län* anförde:

Rätten att utse ombud syntes kunna befordra samarbetet mellan länsnykterhetsnämnden och de kommunala nämnderna, under förutsättning att lämpliga ombud utsåges. Däremot syntes det icke överensstämma med den kommunala organisationen att låta ombudet, därest han icke vore vald av kommunen, delta i avgörandet. Icke ens i pensionslagen, där det dock vore fråga huvudsakligen om tilldelning av statliga understöd, vore en sådan rätt medgiven åt ombudet.

Venngarnsstyrelsen yttrade:

Man torde utgå ifrån att till ombud kunde ifrågakomma endast sådan person, som i övrigt vore valbar till ledamot av ifrågavarande nykterhetsnämnd. Länsnykterhetsnämnden vore alltså för sitt val hänvisad till samma begränsade krets som den väljande kommunala myndigheten. Under sådana förhållanden torde det vara enklare och i många avseenden fördelaktigare att förmå en lämplig person att åtaga sig uppdraget såsom en på vanligt sätt vald ledamot.

Departementschefen.

Förut har jag framhållit, att den intima kontakt, som erfordras mellan länsnykterhetsnämnd och kommunal nykterhetsnämnd, i första hand skall uppehållas genom det ombud, som länsnykterhetsnämnden skall utse med

uppgift att deltaga i den kommunala nämndens arbete. Till ombud bör utses en därför särskilt lämpad person, antingen bland de av kommunen valda ledamöterna eller ock utanför deras krets. Några bestämmelser, som för sistnämnda fall inskränka länsnykterhetsnämndens valrätt, synas icke böra intagas i lagen.

Därest till ombud utses en person, som icke på grund av kommunens val är ledamot i nämnden, torde det för att vinna det syfte, som förevarande bestämmelse avser, icke vara erforderligt, att ombudet tillerkännes rösträtt inom nämnden. Ett stadgande härom synes onödigtvis inkräkta på kommunens rätt att genom egna förtroendemän ordna gemensamma angelägenheter.

Första stycket i departementsutkastet har undergått omformulering i överensstämmelse med vad sålunda anförts.

Mot andra stycket i utkastet synes erinran icke vara att göra.

6 §.

6 § i departementsutkastet överensstämde i sak med 7 § i revisionens förslag. I gällande lag saknas motsvarighet till första stycket i 6 § i utkastet. Andra stycket i sistnämnda paragraf motsvarar 6 § i alkoholistlagen.

Revisionen framhöll, att den i första stycket stadgade uppgiftsskyldigheten torde böra fullgöras av den kommunala myndighet, som valt de ledamöter, varom vore fråga. Den i andra stycket omförmälda skyldigheten att meddela uppgift om länsnykterhetsnämndens ombud borde fullgöras av länsnykterhetsnämnden, medan uppgifterna rörande ordförande och föredragande torde böra insändas av den väljande kommunala myndigheten.

Departementschefen.

Den i utkastet föreslagna formuleringen av förevarande paragraf har utan ändring upptagits i departementsförslaget.

7 §.

Förevarande paragraf i utkastet överensstämde i sak med 8 § i revisionens förslag samt 7 § i gällande lag.

De formella avvikelser från gällande lag, som genomförts i utkastet (första stycket), bestodo däri, att »nykterhetsnämnden» utbyts mot »kommunal nykterhetsnämnd» samt att den mera omfattande hänvisningen till ärenden, som skulle handläggas »enligt denna lag», inskränkts till ärenden, som nämnden enligt dess 3 och 4 kapitel hade att handlägga.

Länsstyrelsen i Blekinge län ansåg, att inrättande av arbetsutskott icke borde få förekomma, när det innebure fara för ensidighet och klickvälde.

Departementschefen.

Att såsom i ett yttrande ifrågasatts borttaga den för närvarande förefintliga möjligheten enligt 7 § alkoholistlagen att enligt Konungens förordnande över-

låta handläggning av vissa ärenden till ett arbetsutskott synes mig icke böra ifrågakomma.

Konungens förordnande rörande sådan överlåtelse har enligt gällande lag avseende allenast å alkoholistvårdsärenden. I det föregående har föreslagits, att stadgandet i 64 § av 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning att jämväl uppgifter av andra slag tillkomma nykterhetsnämnd, t. ex. rörande råd och anvisningar till systembolag och dylikt — vilket stadgande förra året infördes i förordningen med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd — skall överföras till 3 § i alkoholistlagen. Något skäl anser jag icke föreligga, varför ej sistnämnda slags ärenden ävensom ärenden i övrigt, vilka nykterhetsnämnd har att handlägga, skulle kunna enligt Konungens bestämmande tillkomma ett inom nämnden valt arbetsutskott. Lagtexten har med hänsyn härtill jämkats.

8 §.

8 § i utkastet överensstämmer med samma paragraf i gällande lag med allenast den ändring, att ordet »nykterhetsnämnden» i första stycket utbyts mot »kommunal nykterhetsnämnd». Motsvarande bestämmelser funnos i revisionens förslag upptagna i 9 §, till vilken därjämte fogats ett nytt stycke, som innehöll en erinran om statens understöd till de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet.

Bestämmelserna i 8 § gällande lag hava avseende å såväl tillfälliga medhjälpare som fast anställda tjänstemän.

Departementschefen.

8 § i utkastet har i oförändrat skick överförts till departementsförslaget.

Den i paragrafens första stycke omförmälda rätten bör givetvis tillkomma även länsnykterhetsnämnd. Närmare föreskrifter härom torde emellertid hava sin plats i de bestämmelser, som skola utfärdas jämlikt de två sista styckena i 9 §.

Till spörsmålet om anställande av personal såsom biträde åt länsnykterhetsnämnderna torde jag få återkomma vid behandlingen av frågan om kostnaderna för dessa nämnder.

9 §.

9 § i utkastet, vilken innehöll bestämmelser rörande länsnykterhetsnämndens sammansättning m. m. och därför saknade motsvarighet i gällande lag, hade i huvudsak samma lydelse som 10 § i revisionens förslag.

Beträffande den nuvarande lydelsen av 9 § i alkoholistlagen hänvisas till vad som i det föregående anförts under rubriken till 2 kapitlet.

För vad *revisionen* allmänt yttrat rörande länsnykterhetsnämndernas sammansättning har förut redogjorts. I specialmotiveringen anfördes:

Utan att föreslå något uttryckligt stadgande härom hade revisionen ansett sig kunna utgå ifrån att den av länsstyrelsen utsedde representanten, oavsett om han tillhörde länsstyrelsen eller ej, i regel skulle äga juridisk utbildning, varigenom nämndens behov av sådan kompetens bleve tillgodosett. De av landstinget valda ledamöterna skulle enligt förslaget utses bland ledamöterna i länets kommunala nykterhetsnämnder. Landsting kunde sålunda härtill välja ledamot av den kommunala nykterhetsnämnden i stad inom länet, som icke deltog i landsting.

För varje ledamot skulle enligt förslaget utses en särskild suppleant och suppleanten för ordföranden skulle sålunda vid förfall för denne leda förhandlingarna. För att suppleanterna skulle vinna förtrogenhet med nämndens uppgifter, torde de i allmänhet böra kallas till nämndens sammanträden.

Revisionen hade icke ansett sig böra framlägga förslag till närmare bestämmelser angående länsnykterhetsnämndernas verksamhet ävensom angående statsmedel härtill, utan torde detta böra ankomma på uppsiktsmyndigheten. Revisionen inskränkte sig i detta avseende till att framhålla, att dess förslag att den kommunala nykterhetsnämnden i Stockholms stad skulle utgöra länsnykterhetsnämnd icke medförde någon väsentlig ändring i denna nämnds uppgifter. Densamma hade sålunda även framgent huvudsakligen karaktären av en kommunal nykterhetsnämnd. Detta torde hava till följd, att för denna borde gälla samma regler angående kostnaderna för verksamheten, som ägde tillämpning för andra kommunala nykterhetsnämnder, men däremot icke motsvarande bestämmelser rörande länsnykterhetsnämnderna.

Departementsutkastet företedde följande skiljaktigheter i förhållande till revisionens förslag, nämligen att socialstyrelsen vid tillsättande av ordförande skulle samråda med kontrollstyrelsen, att stad, som ej deltog i landsting, skulle utse en ledamot i länsnykterhetsnämnden samt att den krets av personer, bland vilka landsting och stadsfullmäktige skulle utse ledamöter i länsnykterhetsnämnden, utsträckts till att omfatta även förutvarande ledamöter i länets kommunala nykterhetsnämnder.

Förevarande paragraf berördes i åtskilliga yttranden över departementspromemorian.

Länsstyrelsen i Örebro län anförde, att, därest länsnykterhetsnämnden ofta skulle nödgas ingripa i nykterhetsvården och dess verksamhet icke inskränktes till rena undantagsfall, nämnden för att smidigare kunna fullgöra sina uppgifter borde givas mindre vidlyftig sammansättning än som avsåges med förslaget.

I fråga om rätten att utse ledamöter förklarade *nykterhetsnämndernas riksförbund* och *Sveriges nykterhetsvänners landsförbund*, att socialstyrelsen ensam borde utse ordföranden. *Länsstyrelserna i Gotlands och Älvsborgs län* höllo före, att ordföranden borde tillsättas av socialstyrelsen efter samråd med vederbörande länsstyrelse, som ensam besutte önskvärd lokal- och personkännedom. Förstnämnda länsstyrelse föreslog vidare, att läkaren skulle utses av länsstyrelsen i samråd med medicinalstyrelsen. *Skaraborgs läns nykterhetsnämnders centralorganisation* framlade förslag till ändring av bestämmelserna rörande val av ordförande och läkare, enär formuleringen i utkastet antingen kunde anses utesluta möjligheten för en läkare att bli ordförande

eller också medförde, att, därest socialstyrelsen skulle förordna en läkare till ordförande, styrelsen också måste förordna ytterligare en läkare såsom ledamot. *Vänersborgs nykterhetsnämnd* ansåg, att landstingen icke borde utse några ledamöter utan länsstyrelsen i stället tre. *Sveriges nykterhetsvinnars landsförbund* ifrågasatte, att någon av brottmålsdomarna i länet ävensom någon person med sakkunskap beträffande anstaltsvården skulle beredas plats i länsnykterhetsnämnden.

Beträffande ledamotskvalifikationerna anförde *nykterhetsnämnden i Falcköping* och *Skaraborgs läns nykterhetsnämnders centralorganisation*, att de av landsting och stadsfullmäktige utsedda ledamöterna borde vara aktiva, ej förutvarande, ledamöter av kommunal nykterhetsnämnd. *Landstingsförbundet* förklarade däremot, att — med tanke på de kontrolluppgifter, som skulle tillkomma länsnykterhetsnämnden — det vore olämpligt att däri insätta ledamöter i de kommunala nykterhetsnämnderna. Mot att förutvarande ledamöter i sådana nämnder valdes kunde däremot ingen erinran göras, men valrätten syntes ej böra begränsas till denna kategori. Sistnämnda uppfattning hystes även av *Värmlands* och *Norrbottnens läns landstings förvaltningsutskott*. Med hänsyn särskilt till länsnykterhetsnämndens rådgivande verksamhet ansågo *länsstyrelsen i Gotlands län* och *styrelsen för Landskronaanstalten*, att minst en ledamot (och suppleant) borde vara kvinna. Slutligen föreslog sistnämnda styrelse, att en av ledamöterna borde utses till verkställande ledamot, som helt kunde ägna sig åt verksamheten och därför borde vara avlönad.

Kontrollstyrelsen och *länsstyrelsen i Uppsala län* ansågo viss omformulering erforderlig med hänsyn till det fall, att två städer utom landsting finnes i samma län.

Departementschefen.

Mot den i utkastet föreslagna sammansättningen av länsnykterhetsnämnden har i flertalet yttranden icke framställts någon erinran. Vissa ändringsförslag, som framlagts, synas i allmänhet icke böra föranleda någon åtgärd. Jag föreslår därför, att i lagen införas i huvudsak de bestämmelser, som upptagits i utkastet, med allenast de jämkningar, vilka föreslås i det följande.

Ordföranden bör utses av socialstyrelsen ensam. Det synes ej vara erforderligt att i lagtexten föreskriva, att särskilt samråd härutinnan skall äga rum; skulle sådan föreskrift meddelas, synes samråd med vederbörande länsstyrelse lämpligast med hänsyn till dess personkänedom. Föreskriften att en läkare, utsedd av socialstyrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen, alltid skall vara ledamot av nämnden torde icke böra ändras. Vill socialstyrelsen i något fall jämväl till ordförande utse en läkare, förefinnes intet hinder däremot. Förslaget att en ledamot skall utses av länsstyrelsen bör bibehållas. Det synes lämpligt, att vid val av nämnde ledamot en person med juridisk utbildning i första hand bör komma i fråga. På sätt i utkastet föreslagits böra landsting och städer, som ej deltaga i landsting, utse representanter i länsnykterhetsnämnden. I flertalet län böra två ledamöter utses av

landstinget. Där län är delat på två landsting, bör vardera landstinget utse en ledamot. I län slutligen, som omfatta stad utanför landsting, bör landstinget utse en samt varje stad en ledamot. I enlighet med vad sålunda föreslagits kommer en länsnykterhetsnämnd — nämnden i Malmöhus län — att bestå av sex ledamöter.

För varje ledamot skall utses särskild suppleant. Vid förfall för ordföranden skall alltså dennes suppleant leda förhandlingarna.

Särskilda i lagen angivna kvalifikationer för valbarhet till ordförande och till av länsstyrelse utsedd ledamot hava icke ifrågasatts. Jag anser för min del, att i lagen icke heller bör göras någon inskränkning till vissa grupper av personer, inom vilka landsting och städer utanför landsting skola hava att välja ledamöter.

Föreskrift att minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna synes ej böra lämnas. Även i detta avseende torde full valfrihet böra råda.

Vissa allmänna valbarhetsvillkor ävensom bestämmelser rörande obehörighet och rätt att avsäga sig uppdraget hava införts i lagförslaget.

Ledamöternas mandatid torde böra fastställas till två kalenderår. Val av ledamöter för den mandatperiod, som börjar den 1 januari 1939, synas dessförinnan böra äga rum. Föreskrift härom torde meddelas i övergångsbestämmelserna.

Av vad som i det föregående anförts framgår, att allenast vissa huvudbestämmelser med avseende å länsnykterhetsnämnderna intagits i lagen. Erforderliga föreskrifter i övrigt rörande verksamheten och dess finansiering, som enligt min åsikt bör ske med statsmedel, torde få meddelas av Konungen.

3 KAP.

I utkastet föreslogs ändring av den nuvarande rubriken »Om ärendenas behandling hos nykterhetsnämnd» till »Om hjälpåtgärder». Sistnämnda rubrik förefanns å motsvarande kapitel i revisionens förslag.

Departementschefen.

Då nykterhetsnämnderna hava att taga befattning även med andra i lagen omnämnda ärenden än de i förevarande kapitel behandlade, synes en ändring av rubriken på sätt i utkastet föreslagits lämplig.

10—13 §§.

Utkastet innefattar avvikelser från alkoholistlagen — i dess avfattning enligt lagen den 9 april 1937 (nr 128) — allenast därutinnan, att i de fall, då tveksamhet om rätta innebörden kunde råda, direkt uttalats, att bestämmelserna hava avseende å kommunal nykterhetsnämnd.

Länstyrelsen i Blekinge län ansåg, att bestämmelserna i 11 § borde utvidgas och förtydligas. Nykterhetsnämndernas sammanslutning i Jämtlands

län ifrågasatte sådan ändring av 12 § första stycket, att handräckning skulle kunna erhållas utan förutgången vitesföreläggande.

Departementschefen.

Skäl synas mig icke föreligga att i anledning av införandet av bestämmelser om länsnykterhetsnämnd göra andra ändringar i 10—13 §§ än de i utkastet föreslagna. I det följande kommer jag emellertid att i annat sammanhang föreslå viss ytterligare ändring av 10 §.

14 §.

Förevarande paragraf i utkastet saknar motsvarighet i gällande alkoholistlag. 1 mom. överensstämde i huvudsak med 14 § i revisionens förslag och 2 mom. första punkten med 13 § i samma förslag. Bestämmelser, som motsvara andra punkten i 2 mom., återfinnas, såsom förut nämnts, i 2 § första stycket av 1937 års förordning med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd.

Revisionens förslag beträffande 1 mom. har berörts i det föregående under rubriken »Förslaget i allmänhet». Bestämmelserna i revisionens 13 § inneburo, att den rätt, som kommunal nykterhetsnämnd enligt 35 § i 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning äger i fråga om rätt att förbjuda utminuteri av rusdrycker, skulle övergå till länsnykterhetsnämnden men utsträckas till att avse även utskänkning.

Beträffande innehållet i yttrandena över departementsutkastet må nämnas, att *länsstyrelsen i Uppsala län* ansett föreskrifterna i 2 mom. icke överensstämma med 4 kap. 3 och 17 §§ i 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län anförde:

Då inom nykterhetsnämnder i mindre kommuner erforderlig kompetens för ett riktigt och förutsättningslöst bedömande av hithörande spörsmål icke alltid vore tillfinnandes, vore länsstyrelsen böjd för att anse den slutliga bestämmanderätten uti ifrågavarande ärenden böra tillkomma länsnykterhetsnämnden. Beslut om avstängning syntes därför böra kunna meddelas — förutom av länsnykterhetsnämnden — jämväl av nykterhetsnämnden i orten men skulle i senare fallet underställas länsnykterhetsnämnden. Den kommunala nämndens beslut skulle dock genast gå i verkställighet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län och *samma läns landstings förvaltningsutskott* ansågo, att kommunal nämnd icke borde hava avstängningsrätt.

Departementschefen.

För att länsnykterhetsnämnderna skola kunna fullgöra de uppgifter, vilka ansetts böra tillkomma dem, synes det erforderligt, att dessa nämnder äga de av rusdryckslagstiftningsrevisionen föreslagna befogenheterna, vilka upptagits i 1 mom. av utkastet. Då emellertid 1 mom. första stycket torde böra gälla

endast för fall enligt 3 kapitlet, har utkastets text underkastats viss jämkning.

Vad 2 mom. angår hava, såvitt fråga är om de kommunala nykterhetsnämnderna, bestämmelserna allenast överflyttats från 1937 års förordning med vissa bestämmelser i avseende å nykterhetsnämnd. Det kan möjligen invändas, att genom införandet av bestämmelserna i förevarande moment möjlighet till inskridande mot alkoholmissbrukare kommer att föreligga uti i viss mån större omfattning än 1 § föreskriver. Då emellertid 1937 års förordning i övrigt införes i alkoholistlagen, synes hinder icke böra resas mot att även nu ifrågavarande stadganden där upptagas.

Länsnykterhetsnämnd torde böra givas enahanda befogenhet, som föreslås skola tillkomma kommunal nykterhetsnämnd. Anledning att befara kompetenskonflikter synes icke föreligga.

Beträffande klagorätt över beslut enligt 14 § 2 mom. hänvisas till vad som anföres under 55 §.

För den av länsstyrelsen i Uppsala län gjorda invändningen synes ej föreligga fog. Det må erinras, att samtidigt med genomförandet av den nya rusdrycksförsäljningsförordningen de stadganden infördes i nyssnämnda 1937 års förordning, vilka nu ersättas med förevarande bestämmelser.

15 §.

15 § i departementsutkastet, som överensstämde med 15 § i revisionens förslag, motsvarar med viss formell jämkning 14 § i gällande lag.

Departementschefen.

Enär jämkning av ordalagen i förevarande paragraf icke synes erforderlig, har 14 § i gällande lag i oförändrat skick upptagits såsom 15 § i departementsförslaget. Bestämmelserna gälla för såväl kommunal nykterhetsnämnd som länsnykterhetsnämnd.

4 KAP.

I departementsutkastet föreslogs ändring av den nuvarande rubriken »Om ärendenas behandling hos länsstyrelse» till »Om tvångsintagande å alkoholistanstalt».

Departementschefen.

Den i utkastet föreslagna ändringen av förevarande rubrik synes erforderlig med hänsyn till den ändring, som ifrågasatts beträffande rubriken till tredje kapitlet.

16 §.

1 mom. i 16 § av utkastet överensstämmer med 15 § i gällande lag med undantag av att orden »den kommunala» inskjutits framför »nykterhetsnämnd».

den». 16 § 2 mom. i utkastet saknar motsvarighet i gällande lag men föreslogs (dock i viss annan lydelse) i 16 § sista stycket av revisionens förslag.

Länsstyrelsen i Uppsala län ansåg, såsom förut nämnts, att länsnykterhetsnämnds befogenhet att ingiva ansökning om internering med hänsyn till bestämmelserna i 52 och 53 §§ icke borde föreligga i fråga om andra alkoholister än de vagabonderande.

Departementschefen.

Bestämmelserna i andra momentet av denna paragraf utgöra en direkt konsekvens av stadgandena i 14 § 1 mom. 16 § i utkastet har därför i oförändrat skick intagits i departementsförslaget.

17 §.

I utkastets 17 §, som motsvarar 16 § i gällande lag, intogs, såvitt nu är i fråga, såsom ett sista stycke bestämmelser om befogenhet för länsnykterhetsnämnd att ingripa, därest den kommunala nykterhetsnämnden gjorde sig skyldig till underlåtenhet.

17 § i gällande lag — som innehåller bestämmelser om rätt för vissa närstående till en alkoholmissbrukare att hos länsstyrelsen begära vidtagandet av åtgärder, därest kommunal nykterhetsnämnd skulle underlåta detta trots framställning därom — föreslogs enligt utkastet skola utgå.

Första—tredje styckena i 17 § av utkastet motsvarade — med undantag för vad däri stadgats rörande vagabonderande alkoholister — 17 § i revisionens förslag. 17 § fjärde stycket i utkastet var däremot nytt.

Revisionen, i vars förslag motsvarighet till 17 § i gällande lag icke heller upptagits, anförde:

Detta stadgande torde knappast någonsin hava tillämpats. Det ägde emellertid ett principiellt berättigande, så länge den kommunala nykterhetsnämnden ensam kunde vidtaga åtgärder av nu ifrågavarande slag. Då enligt revisionens förslag länsnykterhetsnämnden skulle kunna ingripa, därest den kommunala nämnden underlåte detta, torde stadgandet vara överflödigt.

Departementschefen.

Stadgandet i 17 § av gällande lag synes numera obehövt, när den kommunala nykterhetsnämnden icke längre ensam äger initiativrätt i flertalet fall, utan hänvändelse om ingripande kan göras till länsnykterhetsnämnden. Mot förslaget i utkastet att upphäva den nuvarande 17 § har invändning ej heller framställts i de avgivna yttrandena.

Bestämmelserna i första stycket av denna paragraf i utkastet böra vara tillämpliga även i sådana fall, då länsnykterhetsnämnden övertagit handläggningen av ett ärende. Med hänsyn härtill synes det i utkastet föreslagna fjärde stycket erforderligt.

Jag återkommer i det följande till vissa ändringar i förevarande paragraf i samband med införandet i alkoholistlagen av särskilda regler rörande behandlingen av vagabonderande alkoholist.

28, 43, 47, 48 och 51 §§.

I förevarande paragrafer föreslogs i departementsutkastet i huvudsak formella jämkningar på sätt framgår av bilagan B.

Beträffande 43 och 47 §§ anförde *Venngarnsstyrelsen*:

Bestämmelser hade i dessa paragrafer föreslagits om att övervakning av från anstalt permitterad eller utskreven skulle av anstaltsstyrelse kunna uppdragas åt *kommunal* nykterhetsnämnd. Då det av 14 § 1 mom. framginge, att länsnykterhetsnämnd skulle äga vidtaga förebyggande hjälpåtgärder och därvid uttryckligt stadgats, att i sådant fall den kommunala nämnden ej finge taga befattning med ärendet i vidare mån än länsnykterhetsnämnden föreskreve, syntes det inkonsekvent, att länsnykterhetsnämnden skulle utestängas från de eftervårdande hjälpåtgärder, som övervakningen av de permitterade eller utskrivna borde innefatta. Detta skulle särskilt gälla sådana fall, där länsnykterhetsnämnden handhaft de förebyggande åtgärderna och föranstaltat om anstaltsvården, därför att den kommunala nämnden av någon anledning visat sig mindre skickad för uppdraget. Det kunde knappast antagas, att den kommunala nämnden skulle vara mera lämplig att taga hand om den minst lika krävande eftervården. Därest tvångsinterneringen kommit till stånd mot den kommunala nämndens uppfattning, torde det understundom bli önskvärt, att övervakningen vid permission från anstalten ombesörjdes av länsnykterhetsnämnden. Oavsett vem som föranstaltat om intagningen å anstalt, skulle det i vissa fall vara förmånligt för anstaltsledningen att i frågor angående permission eller utskrivning kunna vända sig till annan ansvarig myndighet än den kommunala nämnden. Styrelsen åsyftade här sådana fall, där den internerade hade en sjukligt betonad fientlig inställning till hemortsnämnden eller någon dess tjänsteman, eller där nämnden visade bristande förståelse för de eftervårdande hjälpåtgärderna, eller där det på grund av nykterhetsnämndens sammansättning kunde visa sig mindre lämpligt att anförtro övervakningen till den kommunala nämnden.

Departementschefen.

Enligt 43 och 47 §§ i utkastet, som därutinnan i sak överensstämmer med gällande lag, skall anstaltsstyrelse ställa från anstalten permitterad eller utskreven person under övervakning på sätt i 61 § sägs eller uppdraga åt kommunal nykterhetsnämnd att därom besörja. Skulle vederbörande kommunala nämnd av någon anledning vara olämplig för sådant uppdrag, torde anstaltsstyrelsen själv böra ordna med övervakningen. Någon rätt för anstaltsstyrelse att härutinnan lämna länsnykterhetsnämnden uppdrag synes ej böra medgivas. Att anstaltsstyrelsen kan vända sig till länsnykterhetsnämnden för att erhålla råd och upplysningar synes uppenbart.

Å andra sidan blir länsnykterhetsnämnden icke genom de föreslagna bestämmelserna utestängd från kontakten med den av de kommunala nykterhetsnämnderna utövade eftervårdande verksamheten. Länsnykterhetsnämnden äger en allmän rätt att öva tillsyn över de kommunala nämndernas verksam-

het och de sistnämnda äro skyldiga att ställa sig till efterrättelse de anvisningar därutinnan, som länsnykterhetsnämnden meddelar. Undandraget sig utskriften person övervakning eller bryter han eljest mot meddelade föreskrifter och vidtager icke kommunal nykterhetsnämnd erforderlig åtgärd, äger länsnykterhetsnämnden ingripa jämlikt 48 § tredje stycket.

På grund av vad sålunda anförts torde utkastet beträffande 43 och 47 §§ böra godtagas. Jämväl de i utkastet upptagna 28, 48 och 51 §§ torde böra i oförändrat skick inflyta i departementsförslaget.

Nyssnämnda uttalande beträffande 48 § gäller emellertid icke den ändring däri, som har samband med frågan om de vagabonderande alkoholisternas behandling. Jag återkommer härtill i det följande.

53 §.

Till 53 § i gällande lag hade i utkastet fogats ett tillägg enligt vilket, om länsnykterhetsnämnd gjort ansökning om intagande å alkoholanstalt, ansvarigheten för vårdkostnaden skulle åvila den kommunala nykterhetsnämnd, i vars ställe länsnykterhetsnämnden vidtagit åtgärden.

Motsvarighet till berörda tillägg fanns icke i revisionens förslag.

Vennngarnsstyrelsen anförde, att bestämmelserna i 53 § kunde föranleda konflikter mellan länsnykterhetsnämnd och kommunal nykterhetsnämnd. Styrelsens yttrande härutinnan har i det föregående återgivits.

Departementschefen.

Att länsnykterhetsnämnden blivit nödsakad att ingripa med ansökning om internering i ett fall, då kommunal nykterhetsnämnd underlåtit att fullgöra sin skyldighet därutinnan, bör givetvis icke föranleda, att den kommunala nämnden befrias från ansvaret för vårdkostnaden. Uttrycklig föreskrift härom synes mig böra intagas i lagen, på sätt i departementsutkastet föreslagits.

55 §.

Enligt 55 § i gällande lag må den, som av nykterhetsnämnd fällts till böter eller vite, anföra besvär över beslutet hos länsstyrelsen. Över annat beslut, som nykterhetsnämnd meddelat enligt alkoholistlagen, får klagan ej föras.

Revisionen, som på sätt förut anförts i 13 § av sitt förslag intagit bestämmelse, att länsnykterhetsnämnden skulle äga förordna, att alkoholhaltiga drycker icke skulle få av försäljare utlämnas till den, som brukade sådana drycker till skada för sig eller annan, intog i 55 § bestämmelse om rätt till besvär över beslut enligt 13 §. Besvären skulle få anföras hos kontrollstyrelsen. Revisionen anförde härom:

Anledningen till att klagan skulle föras hos kontrollstyrelsen — och icke hos länsstyrelsen eller hos nykterhetsnämndernas uppsiktsmyndighet social-

styrelsen — vore önskvärdheten av att beslut i tilldelningsärenden, vare sig dessa vore meddelade av systembolag eller länsnykterhetsnämnder, komme under omprövning av samma myndighet.

Bestämmelser om rätt för nykterhetsnämnd att förhindra utminuterung finnas i 35 § av 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning. Klagan över beslut i sådant hänseende får föras hos länsstyrelsen.

Enahanda bestämmelser rörande klagorätt finnas intagna i 2 § andra stycket av 1937 års förordning med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd.

I utkastet, där bestämmelser om rätt för nykterhetsnämnd att förbjuda utminuterung upptogs i 14 § 2 mom., infördes i 55 § ett stadgande, att besvär över beslut därom finge anföras hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Uppsala län framställde samma invändning som be-
träffande 14 § 2 mom. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* påkallade formell
ändring, betingad av länsstyrelsens förslag till ändring av nyssnämnda lagrum.

Departementschefen.

Över beslut av kommunal nykterhetsnämnd eller länsnykterhetsnämnd enligt 14 § 2 mom. synes klagorätt böra medgivas. Då enhetliga bestämmelser rörande sådan klagan — oavsett över vilken slags myndighets beslut klagan föres — synas böra gälla, föreslår jag, att besvär skola få anföras hos länsstyrelsen inom tid, som i första punkten är stadgad för annan medgiven klagan över nykterhetsnämnds beslut. I första punkten har den jämkningen vidtagits, att besvärstiden angivits till trettio dagar i stället för en månad.

60 och 62 §§.

Departementsutkastet upptog i dessa paragrafer endast formella ändringar.

Medicinalstyrelsen föreslog, att förteckningen i 60 § över de organ, med vilka myndigheter vid handläggning av ärenden enligt alkoholistlagen borde samarbeta, borde fullständigast med hjälpverksamhet för sinnessjuka. Denna hade tillsyn över ett stort antal fall, som jämväl vore föremål för nykterhetsnämnds omvårdnad.

Departementschefen.

Tillräckliga skäl synas mig ej föreligga att i förevarande paragrafer vidtaga andra ändringar än de i utkastet upptagna.

Jag övergår nu till behandling av spørsmålet om särbestämmelser rörande de vagabonderande alkoholisterna.

II. Frågan om införande av särskilda bestämmelser angående behandling av vagabonderande alkoholister.

Förslaget i allmänhet.

I det uti 1926 års sakkunnigbetänkande framlagda förslaget till lag angående åtgärder mot dryckenskap och fylleri fanns i 23 § upptagen bland annat den bestämmelsen, att — förutom nykterhetsnämnd och i vissa fall person, som stod vederbörande nära — även polismyndighet skulle äga göra ansökning hos länsstyrelse om intagande å allmän anstalt för vård av alkoholister av en åt dryckenskap hemfallen person, som under de senaste två åren upprepade gånger blivit dömd till ansvar för fylleri och som ströke omkring från en ort till en annan utan sysselsättning, varigenom han kunde antagas kunna förskaffa sig sitt uppehälle, och utan att, såvitt omständigheterna ådagalade, söka arbete eller eljest söka efter förmåga ärligen försörja sig. I sådant fall hade polismyndigheten också att på lämpligt sätt omhändertaga den åt dryckenskap hemfallne. Det skulle vidare åligga polismyndigheten att, därest ansökning om förordnande, att han skulle intagas å alkoholistanstalt ej redan gjorts, ofördröjligen till länsstyrelsen insända sådan ansökning. Åtgärd av polismyndigheten finge vidtagas jämväl för det fall, att till polismyndigheten ingiven anmälan återtagits.

I motiven till 23 § anfördes bland annat, att lösdrivare, som vore hemfallna åt dryckenskap, ofta med mycket kort tids mellanrum gjorde sig skyldiga till fylleri på den ena platsen efter den andra utan att någon annan åtgärd mot dem företoges, än att de bötfälldes för fylleriförseelsen och därmed, eventuellt efter en varning för lösdriveri, släpptes. Sedan exempel å dylika alkoholister av lösdrivartyp lämnats, anfördes:

Sådana alkoholister borde till förhindrande av deras strövtåg landet runt, därest de av formella skäl ej kunde dömas till tvångsarbete, bli tvångsinternerade å alkoholistanstalt. Ombesörjandet härav torde emellertid i dylika fall i allmänhet ej vara möjligt för nykterhetsnämnden i hemkommunen, där lösdrivaren sällan vistades. Av detta skäl kunde denna nämnd icke heller hava något särskilt intresse av att ingripa mot en dylik alkoholist, och än mindre kunde nykterhetsnämnden i den främmande kommunen, där han vid tillfälligt besök gjorde sig skyldig till fylleriförseelse, hava något intresse härav, då han efter sitt mellanhavande med polismyndigheten droge till en ny ort. Det borde väl också i dylika fall närmast tillkomma ordningsmakten att ingripa.

Polismyndigheten borde sålunda, när en person å främmande ort gjorde sig skyldig till fylleri, göra förfrågan — helst telegrafiskt eller per telefon — hos systembolaget i hans hemort angående hans föregående fylleriförseelser och platserna, där han dömts. Där förseelserna då visat sig hava förekommit upprepade gånger och inträffat på olika orter och det sålunda vore uppenbart, att individen ifråga tillhörde de vagabonderande alkoholisternas skara, borde det vidare tillkomma polismyndigheten, sedan de ifrågavarande uppgifternas riktighet behörigen kontrollerats, att vidtaga åtgärd för hans in-

tagande å anstalt, även för det fall att detta lämpligen borde ske genom tillämpning av alkoholistlagen.

Beträffande den föreslagna bestämmelsen, att polismyndigheten skulle äga rätt att i avvaktan på länsstyrelses beslut på lämpligt sätt omhändertaga den, vars tvångsinternering ifrågasattes, anfördes, att polismyndighetens begäran om intagningsförordnande utan en sådan befogenhet icke skulle leda till något resultat, då personen ifråga helt naturligt skulle vara försvunnen från orten, innan länsstyrelsen hunnit meddela det begärda förordnandet. — Det hade vidare syntts angeläget, att det i lagen uttryckligen uttalades, att polismyndighetens befogenhet att ingripa icke upphörde därför, att den till polismyndigheten ingivna anmälan återtoges.

Enligt bestämmelse i 46 § skulle statsverket vidkännas kostnaderna för vård å allmän alkoholistanstalt av åt dryckenskap hemfallen lösdrivare.

Det i 1929 års *betänkande* framlagda förslaget till lag om behandling av alkoholister upptog i 11 § 1 mom. andra stycket den bestämmelsen, att polismyndigheten ägde göra ansökning om förordnande om intagande å allmän alkoholistanstalt, där någon, som anhållits för lösdriveri och omhändertagits av polismyndigheten, funnes vara hemfallen åt dryckenskap under sådana omständigheter, att därav följde fara eller allvarlig olägenhet för samhället i något av de i 1 § angivna hänseenden samt polismyndigheten för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv funne honom i oundgängligt behov av vård å allmän alkoholistanstalt. Därest omständigheterna vore sådana, att länsstyrelsens beslut icke utan våda kunde avvaktas, hade polismyndigheten att ofördröjligen på lämpligt sätt tills vidare omhändertaga den person, varom fråga vore.

I motiveringen till 11 § anfördes, bland annat:

Enligt 23 § i 1926 års förslag hade polismyndighet befogenhet att göra ansökning om tvångsinternering jämväl beträffande vagabonderande återfallsfyllerister. Socialstyrelsen hade i fråga om det sålunda föreslagna stadgandet framhållit, att dessa alkoholmissbrukare hittills i regel icke blivit föremål för behandling enligt alkoholistlagen på grund därav, att det icke funnits lämpliga organ för deras omhändertagande, i det att nykterhetsnämnden i en kommun, där en sådan individ uppehölle sig en kortare tid, icke kände sig pliktig att vidtaga åtgärder gentemot honom, i synnerhet som detta kunde vålla nämnden kostnader och kommunen icke kunde erhålla ersättning härför från hemortskommunen; förslaget avsåge därför att råda bot på detta missförhållande dels genom att giva polismyndigheterna befogenhet att ingripa mot dessa alkoholmissbrukare och dels genom ändrade vårdkostnadsbestämmelser för denna kategori (jfr 46 § i 1926 års förslag).

Socialstyrelsen hade emellertid gjort erinran mot den för det föreslagna stadgandets giltighet uppställda betingelsen, att personen ifråga under de senaste två åren upprepade gånger blivit dömd till ansvar för fylleri, och bland annat framhållit svårigheten för nykterhetsnämnd att förskaffa sig tillförlitlig upplysning om dylika vagabonder ådömda bötesstraff för föregående fylleriförseelser.

Jämväl de sakkunniga hade funnit det av behovet påkallat att beträffande vissa alkoholister, vilka gjort sig skyldiga till lösdriveri, söka undanröja det antydda missförhållandet genom att giva polismyndighet befogenhet att in-

gripa mot dem medelst ansökan om interneringsåtgärd enligt förevarande lag. De sakkunniga ansåge emellertid nyssnämnda betingelse om upprepade bötesstraff för fylleri icke böra bibehållas utan ersättas av den mera allmänna förutsättningen, att 1 § i lagen skulle vara tillämplig å personen ifråga. Huruvida denne tillhörde den ena eller andra av de i sistnämnda paragraf uppräknade grupperna, vore nämligen i detta sammanhang utan betydelse. Genom en sådan ändring av indikationen bortföle också i viss mån det hinder, som eljest lätt kunde komma att uppstå för lagtillämpningen på grund av den anmärkta svårigheten för nykterhetsnämnden att beträffande kringstrykande person — ofta med oviss hemorts rätt — kunna erhålla tillförlitligt besked om ådömda fylleriböter.

I fråga om person, som här avsåges, kunde ibland tvekan uppstå, huruvida han rätteligen och lämpligast borde behandlas såsom lösdrivare eller såsom alkoholist. Vid behandling av förslaget till alkoholistlag år 1913 anförde lagrådet bland annat följande, som hade avseende å förevarande spörsmål. Frågan om tvångsinternering av alkoholister stode i nära sammanhang med lagstiftning å skilda områden, såsom bland annat ordnandet av lösdrivares behandling. Lösdriveri och dryckenskap ginge ofta hand i hand; en valrätt för myndigheterna mellan tvångsarbete och anstaltsvård efter omständigheterna i varje föreliggande fall syntes erbjuda avsevärda fördelar. Endast så till vida torde — enligt då rådande ordning — i oförmälda avseende något kunna göras, att länsstyrelsen, därest fråga om ådömande av tvångsarbete och ansökning om internering samtidigt föreläge, kunde låta påföljden för lösdriveriet stanna vid varning och förordna om internering (å allmän alkoholistanstalt).

Vad polismyndighet beträffade föreläge otvivelaktigt redan enligt nu rådande ordning en viss valfrihet att låta en farlig alkoholist, som tillika fyllde betingelserna att behandlas såsom lösdrivare, hänföras under alkoholistlagen eller under lösdrivarlagen. I det av de sakkunniga framlagda förslaget till lag om åtgärder mot lösdriveri hade denna fråga beaktats och, såvitt här vore ifråga, blivit löst på det sättet (9 § 1 mom.) att, därest beträffande en för lösdriveri anhållen person, efter verkställd undersökning, skäl finnes föreligga att vidtaga åtgärd enligt alkoholistlagen, förhörmyndigheten (d. v. s. polismyndigheten jämte en kommunal bisittare) hade att överlämna honom till vederbörande för erhållande av erforderlig vård. Lösdriverilagen och alkoholistlagen komme genom ifrågavarande stadganden att i förevarande hänseende i viss mån komplettera varandra. Uppenbart vore emellertid, att en person, varom här vore fråga, för att behandlas såsom alkoholist måste i första hand vara i behov av vård för alkoholism; eljest borde han behandlas såsom lösdrivare.

En ytterligare betingelse för ansökan av polismyndighet om tvångsinternering å allmän alkoholistanstalt borde vara, att utsikt uppenbarligen saknades att utan anstaltsbehandling återföra personen ifråga till ett nyktert och ordentligt liv och att han sålunda vore i oundgängligt behov av vård å allmän alkoholistanstalt. Föreläge icke denna betingelse, vore vidtagandet av hjälpåtgärd enligt 7 § på sin plats.

Bland lösdrivarna särskilde man i stort sett två grupper, de vagabonderande (från ort till annan kringstrykande) och de i ett visst samhälle stationära (till den senare gruppen hörde i stor utsträckning yrkesbettlarna). Det i 1926 års förslag intagna stadgandet gällde endast den första gruppen. Enligt de sakkunnigas mening föreläge emellertid icke skäl att här göra en sådan åtskillnad, utan när helst en för lösdriveri anhållen person, som vore hemfallen åt dryckenskap, såsom i 1 § sades, omhändertagits av polismyndigheten och i näst föregående stycke härövan omnämnda betingelse om oundgängligt be-

hov av vård å allmän alkoholistanstalt föreläge, borde denna myndighet äga befogenhet att göra ansökning om internering.

Givet vore, att i denna paragraf intagna bestämmelser om polismyndighets ansökningsrätt innefattade skyldighet för polismyndigheten att, då densamma fått kännedom om sådant fall, som här avsåges, ingripa medelst interneringsansökan, således alldeles oavsett, huruvida anmälan om fallet inkommit eller ej.

I 17 § stadgades, att länsstyrelse ägde, även utan därom gjord ansökning, förordna om internering å allmän alkoholistanstalt, där någon, som anhållits för lösdriveri och inställts hos länsstyrelsen, funnes vara hemfallen åt dryckenskap (såsom i 1 § stadgades) samt länsstyrelsen ansåge honom till följd därav böra erhålla vård å allmän alkoholistanstalt.

Enligt 33 § skulle statsverket vidkännas all kostnad för vård å allmän alkoholistanstalt i fall, varom stadgades i 11 och 17 §§.

I förevarande sammanhang må erinras om vissa bestämmelser i gällande lag den 12 juni 1885 *angående lösdrivares behandling*. Den, som sysslolös stryker omkring från ort till annan utan medel till sitt uppehälle, må, där ej omständigheterna ådagalägga, att han söker arbete, behandlas såsom lösdrivare. Till enahanda behandling är också den förfallen, vilken eljest, utan att äga medel till sitt uppehälle, underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig och tillika för ett sådant levnadssätt, att våda därav uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet. Personer under 21 år få ej behandlas såsom lösdrivare.

Den, som beträdes med lösdriveri, kan i första hand meddelas varning. Har någon, innan två år förflutit sedan honom meddelad varning blivit kungjord, beträtts med lösdriveri, kan länsstyrelsen döma honom till tvångsarbete i allmän tvångsarbetsanstalt. Den, som undergått tvångsarbete och innan två år efter frigivandet beträdes med lösdriveri, kan utan vidare varning ådömas tvångsarbete.

I *yttrande över 1929 års förslag* anförde *nykterhetsnämndernas centralkommitté*, att bestämmelsen i 11 § 1 mom. andra stycket borde erhålla sådan avfattning, att det därigenom ålades polismyndigheterna att vidtaga erforderliga åtgärder mot de vagabonderande alkoholisterna. Samma åsikt uttalades av *Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning*. Intagande i lagstiftningen av särbestämmelser rörande behandlingen av vagabonderande alkoholister avstyrktes däremot av *styrelserna för Venngarns- och Svartsjöanstalterna*.

I det genom *proposition nr 164 vid 1931 års riksdag* framlagda förslaget till lag om behandling av alkoholister hade polismyndighet ej tillagts rätt att göra ansökning om internering å allmän alkoholistanstalt i sådant fall, som avsåges i 11 § 1 mom. andra stycket i 1929 års förslag (lösdrivare-alkoholister).

Föredragande departementschefen, statsrådet Larsson, anförde, bland annat:

Det borde ej ankomma på polismyndighet att pröva, huruvida en vanartig alkoholist, således en person, på vilken såväl vanartslagen som alkoholistlagen vore tillämplig, skulle erhålla behandling enligt den förra eller enligt den senare lagen. Polismyndighet skulle, där någon beträddes med vanart, vidtaga sådana åtgärder, som enligt gällande bestämmelser angående vanartiga ankomme på polismyndigheten. Om skydds nämnd eller vårdnadskollegium sedermera funne det vara tjänligare att den, varom vore fråga, erhöles behandling enligt alkoholistlagen än enligt vanartslagen, finge nämnden eller kollegiet vidtaga de åtgärder i sådant syfte, vilka kunde stå dessa myndigheter till buds. Departementschefen ville erinra, att det till lagrådet remitterade förslaget till vanartslag i 18 § innehölle stadgande därom, att skydds-nämnden, om skäl finnes att vidtaga åtgärder enligt gällande lagstiftning om alkoholistvård och det prövades tjänligare att bereda sådan vård än att vidtaga åtgärd enligt vanartslagen, ofördröjligen skulle söka föranstalta därom, att vård, som nyss sagts, komme till stånd. (*Anm.* Förslaget till vanartslag bifölls icke av riksdagen.) Enligt 29 § förslaget till vanartslag skulle vårdnadskollegiet verkställa motsvarande provning beträffande den, som inställts inför kollegiet, och enligt 25 § andra stycket i förevarande departementsförslag ägde kollegiet, där den sålunda inställdes vore hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sades och kollegiet prövade det vara tjänligare att bereda honom vård å allmän alkoholistanstalt än att vidtaga åtgärd enligt vanartslagen, förordna om hans intagande å allmän alkoholistanstalt. Vilken behandlingsform, som skulle väljas, torde böra bedömas uteslutande med hänsyn till vad som vore i det föreliggande fallet tjänligast.

De sakkunniga hade föreslagit, att, därest polismyndigheten enligt vanartslagen omhändertagit en person, och denne sedermera bleve föremål för behandling enligt alkoholistlagen, statsverket skulle vidkännas kostnaden för hans vård å allmän alkoholistanstalt. Själva omhändertagandet — huru obefogat detta än vore — skulle således vara avgörande i kostnadsfrågan. En sådan anordning kunde departementschefen ej tillstyrka. Emot densamma torde ock kunna invändas, att den skulle kunna inbjuda en mindre nogräknad nykterhetsnämnd att söka förmå polismyndigheten att — låt vara allenast för helt kort tid — enligt vanartslagen omhändertaga alkoholist, som i själva verket ej alls kunde anses såsom vanartiga, för att sålunda befria kommunen från kostnaderna för deras vård.

Mot vad departementschefen härutinnan anfört gjorde riksdagen ej någon erinran (andra lagutskottets utlåtande nr 39).

I den därefter utfärdade, nu gällande alkoholistlagen upptogos sålunda icke några särbestämmelser rörande behandlingen av vagabonderande alkoholist. Lagens tillämplighetsområde avgränsades på sätt som framgår av den lydelse 1 § erhöles, nämligen:

- Är någon hemfallen åt alkoholmissbruk och finnes han i följd därav
1. vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller
 2. utsätta någon, som han jämlikt stadgande i lag är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller eljest grovt brista i sina plikter mot sådan person, eller
 3. ligga det allmänna, sin familj eller annan till last, eller
 4. vara ur stånd att taga vård om sig själv, eller
 5. föra ett för närboende eller andra grovt störande levnadssätt, då skola i enlighet med vad nedan är stadgat åtgärder vidtagas för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv.

Lag samma vare, där någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, blivit under de två senast förflutna åren tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri.

Det i *rusdryckslagstiftningsrevisionens betänkande av år 1934* intagna förslaget till lag om nykterhetsvård innehöll icke heller särskilda bestämmelser rörande vagabonderande alkoholister.

I åtskilliga *yttranden över revisionens betänkande* restes däremot krav på införandet av sådana särbestämmelser.

Sålunda anförde *kontrollstyrelsen*:

Styrelsen hade med utgångspunkt från gällande lag framlagt förslag till ändringar däri, sammanfattade i en lag om nykterhetsvård. I 1 § hade gjorts ett tillägg för att utöka lagens tillämpningsområde till att omfatta även lösdrivare-alkoholister. Styrelsen föreslog införande av en bestämmelse (17 § 2 mom.) att, där någon (bland annat) fört ett kringflackande liv, polismyndighet i den ort, där han vistades eller ägde hemortsrätt, ägde göra ansökan om hans intagande å allmän alkoholistanstalt. Där det kunde befaras, att han komme att avvika från orten, innan länsstyrelsen vidtog åtgärd med anledning av ansökningen, skulle polismyndigheten äga att på lämpligt sätt tills vidare omhändertaga honom. Vidare föresloges bland annat tillägg till 20 § angående rätt för länsstyrelse att föranstalta om provisoriskt omhändertagande samt till 52 § därom, att kostnad för vård, som meddelats vagabonderande alkoholist, skulle bekostas av statsverket.

Socialstyrelsen — som förklarade sig avstyrka, att alkoholistlagen nu överhuvud omarbetades, även om smärre ändringar till äventyrs redan nu kunde betraktas som förbättringar — upptog emellertid till diskussion några ändringsfrågor samt anförde därvid, bland annat, att det betecknats såsom en brist i gällande lag, att den saknade särskilda bestämmelser om ingripande mot vagabonderande alkoholister. Från olika håll vitsordades, att dessa element, vilka i regel tillhörde samhällets bottenkikt, i hög grad bidroge att försämra nykterhetstillståndet. Efter att hava erinrat om att förslag till reglerande föreskrifter rörande de vagabonderande alkoholisterna funnits i 1926 och 1929 års förslag men icke upptagits i 1931 års proposition, yttrade socialstyrelsen:

Otvivelaktigt vore möjligheterna att komma till rätta med de vagabonderande alkoholisterna för närvarande otillräckliga, men det kunde ifrågasättas, om botemedlet vore att söka inom ramen för alkoholistlagen. De vagabonderande alkoholisterna torde i själva verket tillhöra lösdrivarnas kategori, och frågan om det lämpliga sättet för deras behandling fölle sålunda under lösdrivarlagen.

Socialstyrelsens expert för ärenden rörande alkoholistvården (professorn Kinberg) anförde, att åtgärder borde vidtagas mot den form av alkoholmissbruk, som förekomme hos de vagabonderande alkoholisterna. Det kringflackande, sysslolösa och parasiterande levnadssättet syntes vara ett så tydligt bevis på social skada, att alkoholistlagen borde tillämpas på denna kategori, även om, just på grund av dessa individers levnadssätt, bevis på andra sociala skador icke kunde åstadkommas. Några betänkligheter mot en dylik anordning — lösdriveri i kombination med alkoholmissbruk såsom indikation för alkoholistlagens tillämpning — med hänsyn till den organiserade alkoholistvårdens intressen torde så mycket mindre kunna anses föreligga, som det redan nu finnes specialanstalter för detta socialt mera för-

komna klientel (å Svartsjö och i Landskrona) och anstalten för manliga alkoholister av denna typ redan nu tenderade att bli en av alkoholistvårdens största. I fråga om alkoholism hos lösdrivare vore alkoholmissbruket och lösdriveriet så sammanvävda med varandra, att det vore omöjligt att angiva vad som vore orsak och verkan och det sålunda vore både enklast och riktigast att betrakta alkoholmissbruket och lösdriveriet såsom ett enda socialt skadligt komplex.

Uti den i inledningen omnämnda skrivelsen den 25 november 1935 från *nykterhetsnämndernas sammanslutning i Jönköpings län* anfördes, bland annat:

Varken 1926 eller 1929 års förslag om behandling av vagabonderande alkoholister upphöjdes till lag. Skälet härtill syntes hava varit, att man icke ansåg lämpligt, att ifrågavarande kategori av alkoholister, vilka otvivelaktigt måste räknas till de djupast sjunkna, som vårt land kände, på alkoholistanstalterna sammanfördes med personer, som, huru svåra alkoholmissbrukare de än kunnat vara, dock i övrigt levat under helt andra förhållanden i livet än de vagabonderande alkoholisterna. Nuvarande alkoholistlagstiftning inrymde icke någon möjlighet att omhändertaga de vagabonderande alkoholisterna. Att med lösdrivarlagens bistånd kunna infånga ifrågavarande svåra alkoholmissbrukare vore så gott som fullständigt uteslutet, emedan dessa personer ytterst sällan dömdes för lösdriveri. Sammanslutningen tillstyrkte för sin del kontrollstyrelsens förslag i ämnet.

Nykterhetsnämndernas riksförbund anförde i skrivelse den 25 november 1936, bland annat, att s. k. vagabonderande alkoholister enligt nu gällande bestämmelser i alkoholistlagen icke kunde bli omhändertagna enligt densamma, huru många fylleriförseelser de än gjorde sig skyldiga till, enär de efter att på en ort ha gjort sig skyldiga till fylleri plögade ge sig av till annan ort. Den nykterhetsnämnd, som skulle föranstalta om den vagabonderande alkoholists internering, saknade därför möjlighet därtill, enär vistelseorten i allmänhet vore okänd. Denna brist i lagstiftningen hade icke beaktats av rusdryckslagstiftningsrevisionen.

I *departementspromemorian* upptogs, såsom i det föregående omnämnts, frågan om behandling av vagabonderande alkoholister under särskild huvudrubrik och i det vid promemorian fogade utkastet till lag om ändring i vissa delar av alkoholistlagen infördes särskilda bestämmelser härom. Sålunda föreslogs i 1 § andra stycket en bestämmelse, att åtgärder enligt lagen skulle vidtagas beträffande den, som vore hemfallen åt alkoholmissbruk och under de två senast förlutna åren fört ett kringflackande liv. I utkastets 17 §, som motsvarade 16 § i gällande lag, jämfördes de vagabonderande alkoholisterna med de s. k. farliga alkoholisterna, såvitt angick rätt för nykterhetsnämnd och polismyndighet att — utan att först tillgripa hjälpåtgärd — göra ansökning om förordnande rörande intagande å allmän alkoholistanstalt. Polismyndighet medgavs rätt att ofördröjligen på lämpligt sätt tills vidare omhändertaga den, varom vore fråga, därest anledning förelåge att befara, att han komme att avvika från orten, innan länsstyrelsen vid-

tagit åtgärd i anledning av sådan ansökning. I 20 § jämfördes vagabonderande alkoholister med farliga i fråga om interimistiskt intagande å alkoholistanstalt. Enligt 29 § skulle länsstyrelsen föranstalta om verkställighet av beslut om intagande å alkoholistanstalt, vilket beslut grundats därpå, att den, som beslutet avsåge, fört ett kringflackande liv. Beträffande rätt för polismyndighet att göra ansökning om återintagande å anstalt jämfördes i 48 § vagabonderande alkoholister med farliga. Slutligen skulle enligt 52 § statsverket bestrida kostnad för vård, som meddelades den, vilken på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, där beslutet grundats därpå, att den intagne fört ett kringflackande liv.

I *remissvaren* tillstyrktes i princip de i departementspromemorian intagna bestämmelserna rörande vagabonderande alkoholister eller lämnades utan erinran av medicinalstyrelsen, kontrollstyrelsen, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser utom länsstyrelsen i Stockholms län, som avstyrkte förslaget härutinnan, och länsstyrelsen i Blekinge län, som ej yttrade sig, såvitt nu är ifråga, styrelsen för statens alkoholistanstalt i Landskrona, 10 landstings förvaltningsutskott, styrelserna för 6 icke statliga alkoholistanstalter, svenska landskommunernas förbund, nykterhetsnämndernas riksförbund, Sveriges nykterhetsvänners landsförbund, landsföreningen för sund nykterhetspolitik, 5 nykterhetsnämndssammanslutningar och 16 nykterhetsnämnder.

Avstyrkande yttranden avgåvos av socialstyrelsen (en reservant uttalade sig dock för att vissa åtgärder måtte vidtagas), länsstyrelsen i Stockholms län, styrelserna för statens alkoholistanstalter å Venngarn och Svartsjö, statens inspektör för fattigvård och barnavård, polismästaren samt förste och tredje polisintendenterna i Stockholm ävensom svenska stadsförbundet.

I de yttranden, vari nu ifrågavarande bestämmelser tillstyrkts eller lämnats utan erinran, upptogs förevarande spörsmål i allmänhet icke till någon diskussion. I några yttranden gjordes emellertid uttalanden i ämnet. *Länsstyrelsen i Uppsala län* anförde, att de nuvarande svårigheterna att kunna åstadkomma ingripande mot vagabonderande alkoholister huvudsakligen berodde på, dels att förutsättningarna enligt 1 § första stycket i lagen ofta saknades eller ej kunde utredas beträffande vagabonderande personer, dels ock att bevisningen angående fylleristrafik enligt andra stycket i samma paragraf toge så lång tid just med avseende å dessa personer, att ett ingripande icke hunne ske, innan de förflyttat sig till annan ort. Man torde också kunna hysa förhoppning om att, därest det bleve möjligt att lättare ingripa mot vagabonderarna, detta skulle kunna ske på ett så tidigt stadium, att de icke helt förfallit till alkoholmissbruk och likgiltighet för ett normalt medborgerligt liv. En lagändring vore därför säkerligen av behovet påkallad. — *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* förklarade sig icke hava något att erinra mot den föreslagna utökningen av de grunder, som kunde åberopas för förordnande om persons intagande å alkoholistanstalt. Tvärtom funne länsstyrelsen det synnerligen önskvärt, att i dylikt fall sådant förordnande kunde meddelas. Det vore också länsstyrelsen bekant, att i

länet redan nu en samverkan ägde rum mellan polismyndigheterna och nykterhetsnämnderna och att i en del fall personer, som annars med sannolikhet skulle ådömts tvångsarbete för lösdriveri, överlämnats till nykterhetsnämnd, som gjort ansökan om deras intagande på alkoholistanstalt. Att i dylikt fall kostnaderna för vården skulle bestridas av statsverket och att förordnande finge meddelas även utan att hjälpåtgärder behövde föregå omhändertagandet, funne länsstyrelsen riktigt.

Länsstyrelsen i Uppsala län ansåg den i 1 § andra stycket föreslagna formuleringen icke vara lycklig. Därunder skulle falla exempelvis skådespelare, cirkusartister, vissa agenter m. fl., under förutsättning att de vore hemfallna åt alkoholmissbruk. Däremot uttrycktes icke i den föreslagna lagtexten den indikation, som dock torde vara huvudsaken, nämligen att personerna med sin alkoholism förenade arbetsovillighet eller ett asocialt uppträdande och därigenom stode på gränsen till lösdriveri. Hit borde således föras även yrkesbettlande alkoholister, oavsett om de stadigvarande uppehölle sig på en plats eller icke. Karakteristiken torde böra innefatta, förutom alkoholmissbruk, att personen ifråga underlåte att efter förmåga söka ärligen försörja sig. Ändring i förslaget härutinnan föranledde omformulering av vissa följande paragrafer.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län och Skaraborgs läns nykterhetsnämnders centralorganisation föreslogo ett tillägg till 1 § andra stycket, nämligen att vederbörande tillika underlåtit att efter förmåga söka ärligen försörja sig. Den grupp individer, som närmast skulle falla under stadgandet, syntes nämligen vara att hänföra till rena lösdrivare. Tillägget betingade motsvarande ändringar i 17, 20, 29, 48 och 52 §§.

I några yttranden framhölls önskvärdheten av att de vagabonderande alkoholisterna bereddes plats å en särskild anstalt, enär det kunde befaras, att de kunde förstöra den goda andan bland patienterna, om de intoges å vanliga anstalter. Uttalanden i sådan riktning gjordes av *länsstyrelsen i Östergötlands län, nykterhetsnämnden i Norrköping, styrelserna för alkoholistanstalterna Västkuhemmet och hemmet Älvgården samt landsföreningen för sund nykterhetspolitik*. En motsatt uppfattning uttalades av *styrelsen för alkoholistanstalten Asbrohemmet*, som anförde:

Vid övervägande av tidigare föreslagna åtgärder i syfte att göra alkoholistlagen tillämplig å de vagabonderande alkoholisterna hade visserligen ifrågasatts lämpligheten av att å alkoholistanstalt sammanföra alkoholister av nämnda kategori med alkoholister, vilka icke vore av lösdrivartyp. Med hänsyn till den differentiering inom anstaltssystemet, som numera genomförts, ansåge styrelsen emellertid, att betänkligheter i angivet hänseende icke borde förhindra, att alkoholistlagen bleve i erforderlig utsträckning tillämplig jämväl å vagabonderande alkoholister. Styrelsen kunde till stöd för denna sin uppfattning åberopa erfarenheterna från Asbrohemmet, där ett avsevärt antal vagabonderande alkoholister vårdats utan att, såvitt styrelsen kunnat finna, närvaron av dessa vårdtagare menligt inverkat på vården av övriga intagna.

I de avstyrkande yttrandena framhölls, att de vagabonderande alkoholisterna tillhörde lösdrivarnas kategori; frågan om det lämpligaste sättet

för deras behandling fölle därför under lösdrivarlagen. Då sistnämnda lag vore föremål för omarbetning av en år 1937 tillsatt kommitté, borde nu förevarande spörsmål icke upptagas till avgörande utan vila i avbidan på resultatet av denna kommittés arbete. I flertalet yttranden vitsordades emellertid, att åtgärder av föreslagen beskaffenhet i och för sig vore erforderliga.

Socialstyrelsen, som i princip ansåg, att de vagabonderande alkoholisterna borde behandlas enligt lösdrivarlagen, anförde efter teknisk detaljgranskning av lagutkastet, bland annat:

Den i lagutkastet föreslagna utvidgningen av lagens tillämplighetsområde till att omfatta dem, som vore hemfallna åt alkoholmissbruk och fört ett kringflackande liv, torde väsentligen vara formell. Sådana personer torde nämligen oftast bliva sakfällda för fylleri tillräckligt många gånger för att falla under alkoholistlagen såsom återfallsfyllerister. Med hänsyn härtill skulle ifrågasvarande tillägg kunna anses vara onödigt. Dess betydelse låge emellertid däri, att det möjliggjorde införande av särskilda bestämmelser för omhändertagande av de kringflackande återfallsfylleristerna. För ifrågasvarande grupp av alkoholmissbrukare skulle nämligen enligt förslaget gälla i stort sett samma bestämmelser som i fråga om farliga alkoholister angående initiativrätt till ingripande även för polismyndighet m. m.

Styrelsen för Veningarnsanstalten, i vars uttalanden *länsstyrelsen i Stockholms län* instämde, yttrade, bland annat:

När alkoholistvårdens representanter framhållit angelägenheten av åtgärder mot de vagabonderande alkoholisterna, torde därmed ha åsyftats personer, som å olika orter upprepade gånger bötfällts för fylleri och å vilka sålunda alkoholistlagens 1 § 2 mom. redan vore tillämplig. Det föreliggande lagutkastet upptog i 1 § såsom ny indikation för ingripande mot alkoholmissbrukare, att vederbörande »under de två senast förlutna åren fört ett kringflackande liv». Detta skulle innebära, att ett betydande antal vagabonderande lösdrivare kunde komma att falla under alkoholistlagen, utan att de vare sig på grund av fylleriförseelser eller av annan anledning eljest skulle ha kunnat bli föremål för alkoholistvård. Härigenom skulle icke blott komma att ske en föga önskvärd utvidgning av lagen till att omfatta en viss kategori lösdrivare, utan därjämte skulle under bestämmelsen »fört ett kringflackande liv» även komma att falla en hel del alkoholmissbrukare, som utan att kunna betecknas såsom lösdrivare dock förde ett kringflackande liv. Styrelsen kunde icke finna det vare sig rimligt eller behövt att utvidga lagens omfattning på förslaget sätt.

Bland de återfallsfyllerister, som i alltjämt växande antal bleve föremål för tvångsinternering, funnes åtskilliga, som vore att hänföra till de vagabonderande. Av under år 1936 och intill den 20 december 1937 å Veningarn nyintagna 37 respektive 35 personer, för vilka upprepade fylleriförseelser åberopats såsom intagningsgrund, kunde 10 respektive 12 betecknas såsom vagabonderande. Ett närmare studium av dessa fall syntes giva vid handen, att, där nykterhetsnämnden ådagalade ett tillräckligt energiskt intresse, det redan nu funnes möjlighet att ingripa mot ifrågasvarande kategori alkoholmissbrukare.

Om för effektivare åtgärder mot vagabonderande alkoholister icke erfordrades ändring i alkoholistlagens 1 § och därav följande utökning av lagens omfattning, syntes däremot särskilda bestämmelser böra övervägas, varigenom det bleve möjligt att snabbt omhändertaga denna kategori alkoholmissbrukare. Förutom vagabonderarna förekomme det emellertid jämväl andra alkoholister,

som på grund av att de saknade fast bostad eller avsiktligt undandroge sig nykterhetsnämndens ingripande icke kunde bliva föremål för eljest påkallat interneringsförfarande, ibland enbart av den anledningen, att de icke kunde anträffas för att enligt gällande föreskrift delgivas de till förklaring utställda ansökningshandlingarna. Styrelsen ville föreslå sådan ändring i alkoholistlagen, att i nuvarande lags 20 § infördes såsom särskild föreskrift, att interimsförordnande om intagning å alkoholistanstalt kunde meddelas även beträffande den, som saknade fast bostad eller om vilken kunde antagas att han komme att avvika från orten. Utan att lagens omfattning härigenom vidgades, skulle det säkerligen bliva möjligt att med stöd av ett sådant stadgande effektivt ingripa mot en betydande del av just den kategori, som åsyftats vid yrkandet på särskilda åtgärder mot vagabonderande alkoholister. I sådana fall torde nämligen med korta tidsintervaller återkommande fylleriförseelser få anses utgöra tillräckligt bevis för att vederbörande fölle under alkoholistlagens 1 § 2 mom. Då nykterhetsnämnden på grund av vederbörandes livsföring icke erhöle tillfälle att vidtaga hjälpåtgärder, vilka för övrigt i många av här åsyftade fall på förhand kunde antagas bliva resultatlösa, syntes hinder icke böra möta för ansökan om tvångsinternering, även då den det gällde icke kunnat anträffas och höras av nämnden. Sedan länsstyrelsen jämlikt 20 § meddelat interimistiskt beslut om intagning å alkoholistanstalt, vilket beslut det tillkomme polismyndighet att verkställa, torde vederbörande utan större svårigheter kunna anträffas och omhändertagas, eventuellt genom efterlysning i polisunderrättelser när det gällde kringflackande personer.

Styrelsen för statens alkoholistanstalt å Svartsjö yttrade:

Om förslaget upphöjdes till lag, skulle beträffande den vagabonderande alkoholisten ej krävas, att han blivit dömd till ansvar för fylleri, utan endast att han vore hemfallen åt alkoholmissbruk. Det vore visserligen sant, att huvudparten av lösdrivarna vore mer eller mindre hemfallen åt alkoholmissbruk, men det komme säkerligen att möta stora svårigheter att kunna leda i bevis alkoholmissbruket, då man ej hade några bötesdomar på fylleri att falla tillbaka på. Likaledes torde det kunna lända till betänkliga konsekvenser att vända sig mot kringflackande människor, låt vara med antagna alkoholistentendenser, ty ännu finnes det en rätt stor skara män, som på grund av säsongarbete eller av annan anledning sökte arbete inom olika orter. Ett så vagt stadgande, som det föreslagna, skulle av en ovis nykterhetsnämnd kunna användas i allt annat än lojalt syfte. Vore en alkoholist, varom nu vore fråga, kringflackande och av lösdrivartyp, syntes det därför mera följdriktigt att behandla honom enligt lösdrivarlagen än alkoholistlagen, och skulle lösdrivarlagens bestämmelser måhända vara allt för snäva härutinnan, vore det lämpligare att i sistnämnda lag vidtaga därför erforderlig ändring. Därest polismyndighet eller nykterhetsnämnd i något fall verkligen ansåge det tjänligare att låta vederbörande erhålla alkoholistvård än att behandla honom enligt lösdrivarlagen, torde i de flesta fall en sådan möjlighet stå till buds redan med nuvarande bestämmelser.

Vidare finge framhållas, att även de icke kringflackande alkoholisterna eller de stationära kunde vara minst lika farliga som de kringflackande. Dessa skulle emellertid ej drabbas av alkoholistbehandlingen, om de i övrigt ej fyllde indikationerna för denna. Detta förefölle styrelsen vara inkonsekvent. Styrelsen ansåge därför, att åt lösdriveri hemfallna personer, vare sig de vore stationära eller förde ett kringflackande liv, icke borde av sådan anledning omhändertagas enligt alkoholistlagen.

Även i ett par avstyrkande yttranden framhölls, att vagabonderande personer, därest de skulle intagas å alkoholistanstalt, icke borde komma å samma

anstalter som andra alkoholister. Uttalanden härom gjordes av styrelsen för Venngarmsanstalten samt polismästaren i Stockholm.

I den av *kommittén för utredning angående den straffrättsliga behandlingen av lättjefulla förbrytare samt angående revision av lösdrivarlagen m. m.* utarbetade förut omnämnda promemorian finnes intaget, bland annat, utkast till lag om åtgärder beträffande lösdrivare och vissa andra arbetskygga (lösdrivarlag) jämte motiv.

Enligt utkastet skall lagen äga tillämpning å den, som efter fyllda tjuuguett år visar böjelse för ett lättjefullt eller oordnat levnadssätt, i det han under kringstrykande eller eljest gör sig förfallen till bettleri eller tillåter barn, som står under hans vårdnad eller uppsikt, att bettla eller använder barn eller andra att bettla för sin räkning eller för ett liv som giver grundad anledning till antagande, att han på ohederligt sätt förskaffar sig medel till sitt uppehälle, eller som innebär fara för allmän ordning eller säkerhet. Särbestäm- melser rörande behandling av enbart vagabonderande alkoholister finnas icke föreslagna. Lagutkastet erbjuder icke någon möjlighet att tvångsvis intaga lösdrivare, som samtidigt är alkoholist, å alkoholistanstalt.

I motiven till utkastet till lösdrivarlag är frågan om behandling av kring- strykande lösdrivare, vilka samtidigt äro alkoholister, icke närmare berörd.

Departementschefen.

Då de vagabonderande alkoholisterna enligt samstämmiga uttalanden från skilda håll utgöra ett samhällsont av verkligt svår beskaffenhet, har jag trots de erinringar, som i vissa hänseenden kunna framställas mot en ändrad laglig reglering på förevarande område, ansett mig böra föreslå vissa särskilda lag- stadganden beträffande behandlingen av denna kategori.

Det i departementspromemorian intagna förslaget angående ändring av alkoholistlagens tillämplighetsområde i fråga om alkoholister, som föra ett kringflackande liv, kan, åtminstone formellt sett, synas innefatta en avsevärd utvidgning av nämnda område. Huvudförutsättningen för lagens tillämplighet å sådan alkoholist skall visserligen vara densamma som för andra, eller att han är hemfallen åt alkoholmissbruk, men därutöver skall allenast erfordras, att han för ett kringflackande liv. För andra fall åter är förutsättning för lagens tillämplighet, antingen att alkoholisten uppfyller något av de i 1 § första stycket under 1—5 uppräknade särskilda kraven eller att han under de två senast förflutna åren tre eller flera gånger dömts till ansvar för fylleri. I några yttranden har också en utvidgning av tillämplighetsområdet i nu an- givnen ordning ansetts varken rimlig eller behöflig. Jag har emellertid härut- innan en motsatt uppfattning. Det torde nämligen förhålla sig så, vilket jämväl i nyss omförmälda yttranden vitsordats, att åt alkoholmissbruk hem- fallna personer, som föra ett kringflackande liv, i det stora flertalet fall faktiskt skulle kunna hänföras under gällande lag enligt någon av de i dess 1 § med- delade bestämmelserna — oftast väl den, som rör visst antal fall av ådömt fylleristraf — därest möjlighet föreläge att, medan alkoholisten ännu befinner

sig inom räckhåll, leda förhandenvaron av sådant förhållande i bevis. Just på grund av kringflackandet torde emellertid en sådan möjlighet i ett stort antal fall icke stå nykterhetsnämnderna till buds. När undersökningar hunnit verkställas, har alkoholisten försvunnit från orten. Att ett stort antal av de vagabonderande alkoholisterna torde vara återfallsfyllerister synes mig vitsordas av de utav Venngarnsstyrelsen omförmälda statistiska uppgifterna. Av dessa framgår nämligen, att — trots föreliggande allmänt erkända bevissvårigheter — så många vagabonderande alkoholister under åren 1936 och 1937 tvångsinternerats å Venngarn, att deras antal uppgår till omkring en tredjedel av hela antalet nyintagna. Därest en anordning sådan som den i det föregående ifrågasatta genomföres, kommer det givetvis i vissa fall att inträffa, att en person, som icke skulle falla under alkoholistlagen, om han hölle sig stilla å en och samma plats, faller därunder på grund därav, att han flackar omkring. Vid jämförelse mellan de nackdelar, som den föreslagna anordningen sålunda kan medföra, och fördelarna av densamma synas mig de senare vara så påtagliga, att jag icke tvekar i valet. Jag anser mig därvid böra understryka, att det kravet under alla förhållanden upprätthålles, att vederbörande person skall vara hemfallen åt alkoholmissbruk.

Med den formulering, som förslaget i departementspromemorian erhållit, skulle, såsom i flera yttranden anmärkts, under den nya lagbestämmelsen komma att falla även andra kringflackande personer än sådana, vilka samtidigt kunna betecknas såsom lösdrivare. Anledning synes dock icke föreligga att formellt inskränka bestämmelsens tillämplighet till lösdrivare. Man torde emellertid kunna utgå ifrån att de personer, å vilka det nya lagbudet i praktiken kommer att tillämpas, i så gott som alla fall tillhöra lösdrivarnas kategori. Uttrycket »för ett kringflackande liv» måste för övrigt anses giva anvisning å en livsföring, som i varje fall står lösdrivarens nära. Att därutöver i enstaka fall, t. ex. i fråga om vissa agenter, cirkusartister och dylikt — då hemfallenhet åt alkoholmissbruk föreligger och ett kringflackande liv föres — ett omhändertagande enligt den föreslagna lagbestämmelsen kan äga rum, anser jag icke vara en olägenhet ur nykterhetssynpunkt. Någon anledning att antaga, att nykterhetsnämnder i illojalt syfte skulle begagna en bestämmelse, som medger en sådan anordning, anser jag icke förefinnas. I föreliggande liksom i andra fall, då lag eller författning skall tolkas och tillämpas, måste man förutsetta samvetsgrannhet och saklig behandling från samhällsorganens sida.

Såsom i det föregående anförts, har i flera yttranden över departementspromemorian framhållits, att bestämmelser rörande de vagabonderande alkoholisterna böra intagas i lösdrivarlagen eller att i varje fall resultatet av pågående sakkunnigarbete rörande revision av gällande lag på nämnda område bör avvaktas, innan sådana bestämmelser i annan ordning utfärdas. För egen del anser jag, att det omhändertagande, som ur såväl samhällets som den enskilde individens synpunkt är det för lösdrivaren-alkoholisten lämpligaste, är intagande å alkoholistanstalt. I detta sammanhang må erinras därom, att i det utkast till lösdrivarlag, som nyligen utarbetats av den för omarbetning av gällande lag tillsatta kommittén, särbestämmelser icke föreslagits rörande

behandling av lösdrivare, som samtidigt äro alkoholister. För övrigt torde uppmärksammas, att de nu ifrågasatta bestämmelserna kunna avse även andra personer än lösdrivare.

I åtskilliga yttranden har framhållits önskvärdheten av att de vagabonderande alkoholisterna — man torde därvid närmast ha haft lösdrivare-alkoholister i tankarna — icke sammanföras med andra alkoholister. Ehuru nämnda spörsmål icke torde kunna upptagas till lösning i förevarande sammanhang, anser jag mig böra framhålla, att en differentiering av alkoholistklientelet bör äga rum i den utsträckning så låter sig göra. Enligt praktisk erfarenhet — såsom framgår av ett yttrande — kan emellertid ett avskiljande av nu ifrågavarande slag av alkoholister från andra icke anses vara absolut nödvändigt.

Förslagets särskilda bestämmelser.

Jag övergår nu till vissa detaljspörsmål beträffande de paragrafer i lagen, i vilka ändringar synas böra vidtagas med hänsyn till de vagabonderande alkoholisternas särskilda förhållanden.

Enligt det vid departementspromemorian fogade lagutkastet infördes särbestämmelser beträffande behandlingen av vagabonderande alkoholister, såsom förut nämnts, i 1, 17, 20, 29, 48 och 52 §§. Däremot ansågs ändring icke böra äga rum i, bland annat, 37 §. Det oaktat kommer jag att i förevarande sammanhang något beröra även denna paragraf.

1 §.

Socialstyrelsen anförde, bland annat:

Den föreslagna avfattningen av 1 § andra stycket gäve icke fullt tydligt vid handen, huruvida även indikationen »fört ett kringflackande liv» vore knuten till tidsbestämningen »under de två senast förflutna åren». Av övriga stadganden i förslaget, såsom i 17 § första stycket och i 20 §, torde emellertid framgå, att så vore förhållandet. För att ernå full överensstämmelse med dessa lagrum torde emellertid förtydliganden böra införas jämväl i en del andra paragrafer, såsom i 29, 48 och 52 §§. — Med avseende å denna fråga finge framhållas, att ifrågavarande tidsbestämning vore ägnad att på ett naturligt sätt kvalificera återfallsfylleristerna men icke syntes lika lämplig i fråga om de vagabonderande alkoholisterna. Till en början finge beaktas, att dessa med avseende å återfallsfylleristerna hade karaktären av en maximitid — om erforderligt antal domfällanden för fylleri förekommit under exempelvis de sista sex månaderna vore villkoret uppfyllt — medan den i fråga om de vagabonderande alkoholisterna torde få uppfattas såsom en minimitid. Förut hade framhållits, att betydelsen av den nya indikationen i 1 § väsentligen vore att möjliggöra införande av erforderliga särskilda bestämmelser för att omhändertaga vagabonderande alkoholister. Om det för tillämpligheten av dessa särbestämmelser måste erfordras bevisning om att vederbörande under de senaste två åren oavbrutet fört ett kringflackande liv, kunde det ifrågasättas, huruvida den nya indikationen komme att medföra åsyftade verkningar. Bortsett från svårigheten att med avseende å detta klientel åvägbringa dylik bevisning, komme härvid i betraktande sådana ganska vanliga fall, då vederbörande på grund av vistelse å straffanstalt eller inrättning eller anstalt av annat slag under en längre eller kortare tid av de senaste två åren varit förhindrad att

föra ett kringflackande liv. Slutligen finge anmärkas, att det utan särskilt stadgande gällde i fråga om de i 1 § första stycket angivna specialindikationerna för ingripande, att de måste äga aktualitet och icke finge avse en tidpunkt, som låge exempelvis mer än två år tillbaka i tiden. Med hänsyn till det anförda torde det böra övervägas, huruvida den nya indikationen i 1 § andra stycket borde vara knuten till tidsbestämningen i samma stycke.

I förevarande sammanhang återgav socialstyrelsen statistik över antalet under åren 1933 och 1934 för tre eller flera fylleriförseelser sakfällda personer — tillsammans 3,413. Med hänsyn till antalet år 1935 av nykterhetsnämnderna omhändertagna personer, beräknade socialstyrelsen, att i allmänhet endast omkring 15 å 20 procent av de i 1 § andra stycket alkoholistlagen avsedda återfallsfylleristerna under hittillsvarande ordning bleve föremål för åtgärd från nykterhetsnämndernas sida.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård påkallade ett tydligt uttalande om vad som avsåges med »kringflackande liv». — Länstyrelsen i Älvsborgs län slutligen ifrågasatte, huruvida icke ordet »kringstrykande» bättre än »kringflackande» kunde anses ersätta uttrycket »vagabonderande».

Departementschefen.

Då i det vid departementspromemorian fogade lagutkastet såsom villkor för lagens tillämplighet föreskrevs, att någon åt alkoholmissbruk hemfallen »under de två senast förflutna åren» »fört ett kringflackande liv», avsågs därmed icke att angiva någon bestämd minimitid. Att en icke alltför kort tid dock erfordrades för stadgandets tillämplighet ansågs framgå redan av användningen av de sist citerade orden. Ej heller var avsikten att uppställa krav på ett oavbrutet kringflackande under hela den angivna tiden. Genom tidsbestämningen avsågs allenast att tydligt utmärka, att kringflackandet skulle vara så pass aktuellt, att det icke ägt rum enbart tidigare än under de senast förflutna två åren. Då emellertid, på sätt socialstyrelsen framhållit, kravet på aktualitet torde kunna upprätthållas utan uttryckligt stadgande därom, har för att undvika feltolkning ordet »blivit» i andra stycket av 1 § erhållit annan plats än i utkastet.

Det i ett yttrande framställda förslaget att utbyta ordet »kringflackande» mot »kringstrykande» kan jag icke biträda. Sistnämnda ord synes i alltför hög grad angiva, att lagen skulle vara tillämplig endast å lösdrivare, vilket på sätt i det föregående anförts icke är avsikten. Att utöver vad tidigare skett närmare angiva innebörden av ordet kringflackande anser jag ej erforderligt.

17, 20, 29 och 48 §§.

Beträffande de ändringar av gällande lag, som vad angår särbestämmelser rörande vagabonderande alkoholister i *departementspromemorian* föreslogos i fråga om dessa paragrafer, hänvisas till vad i det föregående anförts även som till den vid detta protokoll fogade bilagan B. Ändringarna gingo i princip ut därpå, att de särbestämmelser, som meddelats i fråga om farliga alkoholister, gjordes tillämpliga även beträffande de vagabonderande alkoholisterna.

I fråga om förevarande paragrafer framställdes i *remissyttrandena* — med undantag av Venngarnsstyrelsens — icke några andra erinringar än sådana, som föranleddes av förslag till ändrad utformning av lagbestämmelserna om vagabonderande alkoholister överhuvud eller stadgandet i 1 § andra stycket. För nämnda förslag har redogörelse lämnats i det föregående.

Tidigare har redogjorts för ett av *Venngarnsstyrelsen* framlagt förslag till ändring av 20 §, som lämpligen borde vidtagas, därest särbestämmelser beträffande vagabonderande alkoholister icke infördes i lagen. Styrelsen anförde i samband därmed ytterligare följande:

Styrelsen ville fästa uppmärksamheten på att i alkoholistlagen icke funnes någon direkt föreskrift om skyldighet för länsstyrelse att skyndsamt meddela beslut i anledning av ansökning om förordnande om intagande å anstalt. Om befogenheten enligt 20 § skulle utökas, vare sig enligt de grunder styrelsen föreslagit eller enligt det remitterade lagutkastet, syntes samtidigt någon föreskrift böra meddelas om skyldighet för länsstyrelse att utan dröjsmål meddela slutligt beslut.

Departementschefen.

De ändringar, som vidtagits i förevarande paragrafer och vilka utgöra huvudresultatet av nu föreslagna lagändringar beträffande behandlingen av vagabonderande alkoholister, gå ut på att göra åt alkoholmissbruk hemfallna, som föra ett kringflackande liv, jämställda med de farliga alkoholisterna *dels* i fråga om rätt för nykterhetsnämnd ävensom polismyndighet att ingripa med omedelbar ansökning om förordnande rörande intagande å alkoholistanstalt (17 § första stycket), *dels* angående möjlighet till provisoriskt omhändertagande av polismyndighet (17 § andra stycket) och länsstyrelse (20 §), *dels* rörande skyldighet för länsstyrelse att föranstalta om verkställighet av interneringsbeslut (29 §), *dels* ock om rätt för polismyndighet att göra ansökning om förordnande om återintagande å alkoholistanstalt av en därifrån utskrivna person, som undandrager sig övervakning eller eljest bryter mot meddelade föreskrifter (48 §).

I lagförslaget hava icke vidtagits andra ändringar av det vid departementspromemorian fogade lagutkastet än obetydliga justeringar av formell natur i 17, 20 och 29 §§.

I ett yttrande har föreslagits, att bestämmelser skola meddelas angående viss tid, inom vilken länsstyrelse skall meddela beslut i anledning av ansökning om förordnande om intagande å alkoholistanstalt. Att beslut i förevarande hänseende fattas av länsstyrelserna så snabbt sig göra låter, anser jag vara av stor vikt. Då man emellertid numera torde kunna förvänta, att intet härutinnan blir eftersatt inom länsstyrelserna, finner jag mig ej hava anledning föreslå någon bestämd tidsfrist beträffande meddelandet av nu ifrågakvarande beslut.

Å 37 §.

37 §.

I förevarande paragraf finnas regler därom, att den tid, under vilken en å allmän alkoholistanstalt intagen person må där kvarhållas, i vissa fall kan få utsträckas med högst två år.

1929 års betänkande innehöll en bestämmelse, att lösdrivare, som vore alkoholist, skulle kunna kvarhållas å alkoholistanstalt under högst två år utöver den vanliga interneringstiden.

I utlåtande över betänkandet anförde *socialstyrelsen*, bland annat:

Den omständigheten, att en alkoholmissbrukare anhållits för lösdriveri och därvid befunnits vara i behov av vård å allmän alkoholistanstalt, skulle enligt förslaget föranleda, att bestämmelsen om eventuellt förlängd maximitid bleve tillämplig. Då stadgandet om den förlängda interneringstiden innebure en mycket betydande skärpning i förhållande till gällande lagstiftning, torde man böra förbehålla det för farliga och straffriförklarade alkoholister samt sådana, som minst tre gånger förut vårdats å (allmän) alkoholistanstalt.

Föredragande departementschefen, statsrådet Larsson, förklarade, att det visserligen syntes vara tveksamt, bland annat, huruvida de vanartiga skulle jämföras med de farliga och de svårförbätterliga. Då man syntes kunna förvänta, att anstaltsstyrelserna skulle i varje särskilt fall omsorgsfullt pröva, huruvida verkligen behov av fortsatt internering föreläge, samt beslut om kvarhållande utöver den vanliga maximitiden skulle underställas uppsiktsmyndighetens prövning, torde det ej vara förenat med någon våda, att även beträffande nu avsedda personer stadga förlängning av maximitiden.

Bestämmelser i överensstämmelse härmed intogs i propositionen nr 164 till 1931 års riksdag.

Riksdagen borttog emellertid i propositionen (25 §) föreslagna stadganden om rätt för skyddskollegium att förordna om intagande å alkoholistanstalt av lösdrivare, som vore alkoholist, i följd varav bestämmelserna i 37 § om rätt till viss förlängning av interneringstiden icke kommo att avse sådana alkoholister. — Lagen erhöi sedermera den lydelse, som riksdagen antagit.

Enär skäl icke ansågos föreligga att göra bestämmelserna i 37 § tillämpliga å de vagabonderande alkoholisterna, föreslogs icke i *departementspromemorian* någon ändring av nämnda paragraf.

I *remissyttrandena* framställdes häremot icke någon erinran i annan mån än att länsstyrelsen i Västmanlands län ifrågasatte, att 37 § borde göras tillämplig å nyssnämnda slags alkoholister.

Departementschefen.

Den i departementspromemorian i fråga om förevarande paragraf intagna ståndpunkten, mot vilken egentlig erinran ej framstälts i remissyttrandena, har jag ej funnit anledning frångå. Beträffande en åt alkoholmissbruk hemfallen person, som fört ett kringflackande liv och därför internerats, skall sålunda ej förefinnas möjlighet att — såvida ej annan i 37 § angiven omständighet föreligger — utsträcka den för vanliga fall gällande interneringstiden.

52 §.

Enligt alkoholistlagen är såsom huvudregel (53 §) den, som ansökt om intagande å allmän alkoholistanstalt, skyldig att gentemot den anstalt, där

vård lämnats, svara för vårdkostnad, vilken icke bestrides av eljest tillgängliga medel. Har kommun bekostat vården, äger nykterhetsnämnden uttaga gottgörelse av den vårdade, i den mån den icke finner skäl till eftergift (54 §). I vissa särskilt uppräknade fall (51 och 52 §§) skall kostnad för omhändertagande och vård bestridas av statsverket.

Beträffande rätt för kommun, som är ansvarig för vårdkostnad för person, om vilkens intagande å allmän alkoholistanstalt förordnande blivit meddelat, att erhålla ersättning av statsmedel för vårdkostnaden stadgas i en kungörelse den 27 maj 1932 (nr 219) med däri genom kungörelse den 23 april 1937 (nr 206) vidtagen ändring. Kommun äger erhålla sådan ersättning under förutsättning att den, som förordnandet avser, antingen är svensk medborgare men icke äger hemortsrätt inom kommunen och vid tiden för ingivandet av ansökningsen om förordnandet under minst två år stadigvarande vistats utom den kommun, där han har hemortsrätt, eller är svensk medborgare, vilkens hemortsrätt ej kan utrönas, eller ock saknar svenskt medborgarskap.

I departementsförslaget upptogs i 52 § bestämmelse därom, att kostnad för vård, som meddelades den, vilken på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, skulle bestridas av statsverket, om beslutet grundats därpå, att den intagne fört ett kringflackande liv. Även härutinnan jämställdes de vagabonderande alkoholisterna med, bland andra, de farliga.

Utkastets bestämmelser i fråga om ansvaret för vårdkostnaderna kritiserades i remissyttrandena av överståthållarämbetet och Venngarnsstyrelsen.

Överståthållarämbetet anförde:

Ämbetet ville ifrågasätta, huruvida en bestämmelse att staten skulle svara för vårdkostnaderna beträffande vagabonderande alkoholist kunde anses ur allmän social synpunkt lämplig. Att kommunerna, på sätt som föresloges, helt befriades från skyldigheten att bestrida ifrågavarande kostnader torde nämligen kunna antagas komma att medföra en minskning i kommunernas intresse att på ett tidigt stadium på egen bekostnad ingripa mot dem av deras medlemmar, som kunde befaras tillhöra förevarande alkoholisttyp, och framför allt att söka vidtaga åtgärder till förekommande av ett dylikt vagabonderande levnadssätt. För att undvika en sådan utveckling syntes kostnaderna för de vagabonderande alkoholisternas omhändertagande böra åläggas den kommun, som i fattigvårdshänseende vore att anse såsom hemortskommun. Till stöd för en dylik anordning torde även kunna åberopas, att när det gällde äldre alkoholist av ifrågavarande typ det ofta kunde bli föremål för tvekan, huruvida de borde omhändertagas enligt bestämmelserna i alkoholistlagen eller enligt föreskrifterna i fattigvårdslagen.

Venngarnsstyrelsen yttrade:

Styrelsen ville fästa uppmärksamheten på att enligt lagen den 9 april 1937 (nr 128) vårdkostnaden komme att bestridas av statsverket i alla sådana fall, där beslutet om intagning meddelats på grund av anmälan, som åklagare ingivit beträffande återfallsfyllerist, för vilken bötesförvandling ifrågasatts. Då ingripande mot vagabonderande fyllerister i allmänhet torde komma att ske efter dylik åklagare gjord anmälan och då dessutom enligt kungörelsen den 23 april 1937 (nr 206) nykterhetsnämndens möjligheter att erhålla gottgörelse av statsmedel för vård av alkoholist, som icke ägde hemortsrätt i

kommunen, numera utökats, syntes det icke för närvarande erforderligt att i ytterligare ökad utsträckning av statsmedel bestrida kostnaden för vård av ifrågavarande personer.

Departementschefen.

För den händelse vistelsekommun, som gjort ansökning om att en vagabonderande alkoholist skall omhändertagas, ålägges att svara för vårdkostnaderna, kan det befaras, att åtgärder från sådan kommuns sida mot dylika alkoholister icke alls eller blott sällan komma att vidtagas. Med hänsyn härtill torde det vara oundgängligt, att kostnaderna för vagabonderande alkoholisters vård bestridas av statsverket.

Härefter upptager jag till behandling frågan om särbestämmelser rörande samarbete mellan läkare och nykterhetsnämnd.

III. Frågan om införande av särskilda bestämmelser rörande samarbete mellan läkare och nykterhetsnämnd.

Inledningsvis har omnämnts, att nykterhetsnämndernas riksförbund i skrivelse den 25 november 1936 hemställt om sådan ändring av alkoholistlagen, att bestämmelse införes, varigenom läkare ålägges att, när han erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda ingripande av nykterhetsnämnd, ofördröjligen göra anmälan därom till nämnden.

Bestämmelser om anmälningsplikt för läkare rörande sociala missförhållanden, som komma till hans kännedom, finnas redan i *gällande författningar*.

Sålunda föreskrives i 23 § fjärde stycket lagen den 14 juni 1918 om fattigvården, att polisman, kronobetjänt, läkare eller barnmorska, som finner någon vara i sådan belägenhet, att fattigvårdsstyrelsens ingripande är av nöden, därom bör göra anmälan hos styrelsen.

Enligt 17 § andra stycket barnavårdslagen den 6 juni 1924 hava kommunal myndighet, befattningshavare i statens, landstingets eller kommunens tjänst så ock i dylik tjänst ej anställd läkare eller barnmorska att, då de i sin verksamhet erhållit kännedom om förhållanden, som böra föranleda barnavårdsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom.

Läkares nu omförmälda anmälningsplikt har även uttalats i § 59 allmänna läkarinstruktionen den 19 december 1930, vilken paragraf behandlar läkares åligganden i allmänhet. I dess punkt 13 föreskrives, att det åligger varje läkare, vare sig han är i tjänst anställd eller enskilt utövar läkarkonsten, att, då han under sin verksamhet erhåller kännedom om förhållanden, som böra föranleda fattigvårdsstyrelsens eller barnavårdsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan till sådan styrelse eller nämnd.

I förevarande sammanhang må emellertid erinras om den läkare enligt § 60 läkarinstruktionen åliggande allmänna tystnadsplikten. Där stadgas, att

läkare ej må yppa vad honom i denna hans egenskap blivit i förtroende meddelat, ej heller i oträngt mål uppenbara vad han själv funnit angående sjukdom eller dess uppkomst; dock medför denna läkarens plikt icke någon inskränkning i hans skyldighet att verkställa förrättning och avgiva utlåtande eller intyg samt därvid förfara enligt gällande författningar och instruktioner.

Under *förarbetena till gällande alkoholistlag* var frågan om plikt för tjänstemän och vissa yrkesutövare att göra anmälan till nykterhetsnämnd rörande fall av alkoholmissbruk, som kommit till vederbörandes kännedom, föremål för överväganden.

I en till 1927 års sakkunniga för revision av lösdrivarlagstiftningen ingiven skrift, undertecknad av utsedda representanter för ett tjugotal sammanslutningar av nykterhetsnämnder, påyrkades bland annat, att envar, som under fullgörande av allmän tjänst eller visst yrke, såsom allmän åklagare, fängelsedirektör, präst och läkare, konstaterade alkoholmissbruk hos någon, skulle vara pliktig att lämna uppgift därom till nykterhetsnämnden. De sakkunniga erinrade i sitt förut omnämnda betänkande av år 1929 om bestämmelserna i 17 § barnavårdslagen samt förklarade att ett liknande stadgande syntes vara på sin plats i alkoholistlagen. Det borde gälla för polismyndighet, kommunal myndighet samt befattningshavare i statens och kommunens tjänst i övrigt beträffande i lagen avsedda fall av alkoholmissbruk, dock endast då de i tjänsten erhållit kännedom därom. Stadgande av sådant innehåll upptogs i 5 § 1 mom. i 1929 års förslag.

Ifrågavarande bestämmelse gjordes i yttranden över 1929 års betänkande till föremål för åtskilliga erinringar, särskilt beträffande den föreslagna uppgiftsplikten för läkare. Socialstyrelsen anförde, att i betänkandet ingen närmare utredning lämnades rörande bestämmelsen, vilken syntes lämna rum för tvekan i vissa hänseenden, exempelvis huruvida den läte sig förenas med gällande föreskrifter om läkares diskretionsplikt. Flera myndigheter ansågo, att anmälningsplikt borde åläggas allenast polis- och åklagarmyndigheten. Länsstyrelsen i Kalmar län förmenade, att allenast polis- och åklagarmyndigheten samt tjänsteläkare borde vara pliktiga att göra anmälan. Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning fann, att det föreslagna stadgandet kunde leda till vissa icke önskvärda konsekvenser för t. ex. läkare, varför stadgandet borde utgå. Stockholms stads nykterhetsnämnd yttrade, att nämnden funne bestämmelsen kunna bliva till synnerligt gagn, men förutsatte, att den icke för läkare eller präst skapade ett åliggande, som trädde tystnadsplikten för nära.

Departementschefen, statsrådet Larsson, anförde bland annat, att en anmälningsplikt av den föreslagna omfattningen varken torde vara lämplig eller av hänsyn till nämndens verksamhet erforderlig. Befattningshavare, vilka icke hade att i sin tjänst beakta de särskilda förhållanden, som en anmälan kunde avse, syntes icke böra förpliktas göra anmälan. I departementsförslaget hade anmälningsskyldighet ålagts polis- och åklagarmyndighet. Bestämmelse härom fanns upptagen i 10 §.

Riksdagen gjorde ej ändring i lagförslaget på denna punkt.

Gällande alkoholistlag innehåller sålunda i 10 § allenast den bestämmelsen, att det åligger polis- och åklagarmyndighet att, när den erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda nykterhetsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom hos nämnden. Det må härvid även omnämnas, att lagens 60 § innefattar en allmän anvisning för myndigheter, som handlägga ärenden enligt lagen, att de, i den mån sådant kan vara till gagn vid fullgörandet av deras åligganden, böra samarbeta med, bland andra, nykterhetsnämnder.

I *rusdryckslagstiftningsrevisionens förslag till lag om nykterhetsvård* intogs bestämmelserna i gällande lags 10 § med allenast formell jämkning såsom ett andra stycke i 60 §, vars första stycke motsvarade nuvarande 60 §. Fråga om utvidgning av anmälningsplikten upptogs icke till diskussion i revisionens betänkande.

Nykterhetsnämndernas riksförbund anförde i sin *skrivelse den 25 november 1936*, bland annat:

En brist i lagstiftningen angående behandling av alkoholister vore, att den saknade bestämmelse om samarbete mellan läkare och nykterhetsnämnd. Det förekomme allt emellanåt, att nykterhetsnämnden vid utredningen om en till densamma anmäld persons förhållanden funne, att denne tidigare åtnjutit sjukhusvård eller eljest fått behandling av läkare för sjukdomssymtom, som föranletts av alkoholmissbruk, utan att detta meddelats nykterhetsnämnden. Likaledes kunde det förekomma, att exempelvis hustrun till en alkoholist gång efter annan sökt läkarvård för nedbrutet nervsystem, som varit förorsakat av mannens alkoholmissbruk, utan att detta bleve känt för nykterhetsnämnden, förrän hustrun omsider, då hon funnit utgifterna för läkarvården vara till intet gagn, anmälde mannen till nykterhetsnämnden, som därigenom bleve i tillfälle att ingripa mot orsaken till hustruns nedbrutna nervsystem, nämligen mannens alkoholism. På grund av den tystnadsplikt, som ålåg läkaren, kunde sådana missförhållanden som de anförda icke avhjälpas, med mindre det bleve en lagbestämmelse, som ålade läkare att göra anmälan till nykterhetsnämnden rörande varje fall, där sådana förhållanden förelåge, att lagen om behandling av alkoholmissbrukare vore tillämplig. Införandet av en sådan lagbestämmelse skulle stå i full samklang med motsvarande stadganden i fattigvårds- och barnavårdslagarna. Dessa stadganden hade givetvis tillkommit för att göra ifrågavarande lagar så effektiva som möjligt. Samma skäl talade för att alkoholistlagen erhöles en motsvarande bestämmelse.

I *departementspromemorian* behandlades, såsom förut nämnts, frågan om läkares plikt att göra anmälan till nykterhetsnämnd under särskild huvudrubrik, utan att dock ståndpunkt togs till frågorna, huruvida författningsbestämmelse därom skulle införas och huruvida, vid jakande svar härå, sådan bestämmelse skulle inflyta i alkoholistlagen eller i läkarinstruktionen.

Förevarande fråga upptogs till behandling allenast i några få av *de över departementspromemorian avgivna yttrandena*, nämligen i yttranden av medicinalstyrelsen, statens inspektör för fattigvård och barnavård, nykterhetsnämndernas riksförbund, Kyrkhults sockens nykterhetsnämnd samt professorn A. Petré (i särskilt yttrande, som fogats till Venngarnsstyrelsens

utlåtande). I samtliga dessa yttranden tillstyrktes, att författningsbestämmelse om anmälningsplikt för läkare i förhållande till nykterhetsnämnd måtte införas.

Medicinalstyrelsen anförde, att tidpunkten syntes vara inne att utvidga den i lagens 10 § stadgade anmälningsplikten även till läkare. Denna utvidgning skulle enligt styrelsens förmenande bäst uppnås genom ändring av § 59 punkt 13 läkarinstruktionen. *Professorn Petrén* förklarade, att hans mångåriga verksamhet inom Stockholms stads nykterhetsnämnd givit honom riklig erfarenhet om det stora behovet av en bestämmelse med nu ifrågavarande innehåll. Ett åläggande för läkaren att till nykterhetsnämnden anmäla förhållande, som borde föranleda dess ingripande, kunde icke anses utgöra ett större ingrepp i läkarens tystnadsplikt än de i fattigvårds- och barnavårds-lagarna intagna bestämmelserna om skyldighet att anmäla förhållande, som borde föranleda dessa kommunala myndigheters ingripande. *Statens inspektör för fattigvård och barnavård* ansåg, att skäl talade för att åtminstone tjänsteläkarna ålades sådan anmälningsplikt, varom nu vore fråga.

Departementschefen.

Från flera håll har vitsordats, att en åtgärd, ägnad att underlätta tillämpningen i full utsträckning av nuvarande bestämmelser i alkoholistlagen, skulle vara att ålägga läkare anmälningsplikt beträffande fall av alkoholmissbruk av den art, att gällande lag kunde antagas vara tillämplig å alkoholmissbrukaren. Läkaren skulle, då han kommit i beröring med ett sådant fall, vara skyldig att göra anmälan därom till nykterhetsnämnden.

En anmälningsplikt av angivet slag torde komma att göra avsevärd nytta, särskilt med hänsyn till möjligheterna att i anledning av en sådan anmälan i tid kunna vidtaga nykterhetsvårdande åtgärder. På grund härav har jag funnit lämpligt att i samband med de i det föregående föreslagna ändringarna i alkoholistlagen framlägga förslag jämväl rörande införandet i lagen av bestämmelser om dylik anmälningsplikt. För den tvekan, som i tidigare sammanhang kommit till uttryck rörande lämpligheten av sådan skyldighet för läkare, synas mig icke föreligga bärande skäl. Motsvarande bestämmelser gälla redan nu enligt fattigvårds- och barnavårds-lagarna, utan att några olägenheter därav försports. För övrigt må erinras därom, att såväl i alkoholistlagen som i lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar bestämmelser meddelats, vilka förhindra, att vad som anmälts för nykterhetsnämnden kommer till obehörigas kännedom.

Bestämmelserna rörande den anmälningsplikt för läkare, varom nu är fråga, torde böra införas i alkoholistlagen. Föreskrifter av samma art på fattigvårdens och barnavårdens områden hava ju meddelats i därför gällande lagstiftning. Lämpligaste platsen synes vara 10 §.

Därest alkoholistlagen ändras på föreslaget sätt, torde jag i annat sammanhang få återkomma till frågan om införande av bestämmelser i ämnet jämväl i läkarinstruktionen.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser.

Enligt *departementsutkastet* skulle den föreslagna lagstiftningen träda i kraft den 1 oktober 1938, från och med vilken dag förordningen den 18 juni 1937 (nr 438) med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd skulle upphävas.

De i utkastet föreslagna stadgandena upptogos såsom ändringar av alkoholistlagen i dess lydelse enligt lagen den 9 april 1937 (nr 128). I anledning av att de genom sistnämnda lag vidtagna ändringarna i alkoholistlagen ännu icke trätt i kraft — de skola träda i kraft den dag Konungen förordnar — föreslogos emellertid vissa särskilda övergångsbestämmelser. Beträffande sådana paragrafer, som avsågos skola nu ändras men vilka tidigare undergått ändring genom 1937 års lag — 10, 11, 29, 51 och 52 §§ — infördes därvid nu ifrågasatta ändringar i den för närvarande gällande lagtexten. Med den lydelse berörda paragrafer därigenom erhållit föreslogos de skola gälla intill den dag 1937 års lag enligt Konungens förordnande skall träda i kraft.

Socialstyrelsen anförde, att — om de nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 oktober 1938 — det rådrum, som skulle stå till uppsiktsmyndighetens förfogande för erforderliga förberedande åtgärder av olika slag, torde bliva alltför kort. Med hänsyn härtill syntes ikraftträdandet böra äga rum först den 1 januari 1939.

I förevarande sammanhang må erinras, att i årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkten 61, vid beräkning av anslaget till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter beaktats, hurusom bestämmelserna i lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff göra det nödvändigt, att vårdmöjligheterna å alkoholistanstalterna i en nära framtid avsevärt utökas.

Departementschefen.

Den nu föreslagna lagen synes lämpligen böra träda i kraft vid närmaste årsskifte eller sålunda den 1 januari 1939. Då bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1937 (nr 438) med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd intagits i alkoholistlagen, torde förordningen samtidigt böra upphävas.

Enär, på sätt förut anförts, val av ledamöter i länsnykterhetsnämnd för den mandatperiod, som börjar den 1 januari 1939, dessförinnan torde böra äga rum, har föreskrift därom intagits i övergångsbestämmelserna.

Med hänsyn till att utrymmet å alkoholistanstalterna ännu icke är tillräckligt, har jag hittills funnit mig förhindrad föreslå någon tidpunkt, då de år 1937 vidtagna ändringarna i alkoholistlagen skola träda i kraft. Då dagen för berörda ikraftträdande är oviss, torde övergångsbestämmelser vara erforderliga i nu förevarande lagförslag i enlighet med vad i departementsutkastet blivit ifrågasatt. Föreslagna ändringar synas icke tarva särskild motivering.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ett inom socialdepartementet upprättat förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag)*, av den lydelse bilaga (*Bilaga A*) till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Viking Nilsson.

Bilaga A.

Förslag

till

Lag**angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om
behandling av alkoholister (alkoholistlag).**

Härigenom förordnas, att rubrikerna till 2, 3 och 4 kap. samt 1—17, 20, 28, 29, 43, 47, 48, 51—53, 55, 60 och 62 §§ lagen den 12 juni 1931 om behandling av alkoholister (alkoholistlag), 10, 11, 29, 51 och 52 §§ sådana dessa lagrum skola lyda enligt lag den 9 april 1937 (nr 128), skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Är någon — — — ordentligt liv.

Lag samma vare, där någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, blivit under de två senast förflutna åren tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri eller fört ett kringflackande liv.

2 KAP.

Om nykterhetsnämnder.

2 §.

I varje kommun skall finnas en kommunal nykterhetsnämnd och i varje län en länsnykterhetsnämnd.

Nykterhetsnämnderna skola stå under uppsikt av socialstyrelsen.

3 §.

Kommunal nykterhetsnämnd och länsnykterhetsnämnd hava till uppgift, var inom sitt verksamhetsområde, att övervaka nykterhetstillståndet samt att i enlighet med vad i denna lag sägs eller eljest finnes stadgat vidtaga för dess höjande erforderliga åtgärder.

Det åligger nykterhetsnämnd därvid särskilt

att söka förebygga och motverka onykterhet och dryckenskap genom upplysningar, råd och anvisningar till systembolag och andra försäljare av alkoholhaltiga drycker eller ersättningsmedel därför samt genom åtgärder mot olaglig försäljning av sådana drycker eller ersättningsmedel;

att verka för nykterhetsfrämjande åtgärder genom framställningar och yttranden till vederbörande myndigheter; samt

att tillhandagå enskilda personer med de råd och upplysningar, som äga samband med nämndens uppgifter.

Länsnykterhetsnämnd åligger därjämte att hålla sig noggrant underrättad om de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet, att öva tillsyn över att dessa fullgöra dem tillkommande uppgifter samt att lämna dem vägledning och bistånd.

Nykterhetsnämnd har att ställa sig till efterrättelse de råd och anvisningar angående verksamheten, som socialstyrelsen meddelar. Kommunal nykterhetsnämnd har därjämte att följa dylika råd och anvisningar, som meddelas av länsnykterhetsnämnden.

Årlig berättelse över nykterhetstillståndet inom nykterhetsnämnds område samt angående nämndens verksamhet skall avgivas

av kommunal nykterhetsnämnd till länsnykterhetsnämnden ävensom i stad till stadsfullmäktige och på landet till kommunalfullmäktige eller kommunalstämma samt

av länsnykterhetsnämnd till länsstyrelsen och socialstyrelsen.

Angående nykterhetsnämnds åligganden i övrigt är särskilt stadgat.

4 §.

Kommun må besluta, att särskild nykterhetsnämnd skall tillsättas. Är ej särskild sådan nämnd tillsatt, skall nykterhetsnämnden utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse.

Konungen äger på framställning av länsnykterhetsnämnden föreskriva, att kommun skall tillsätta särskild nykterhetsnämnd.

Ledamöter i särskild kommunal nykterhetsnämnd utses av kommunen till det antal, som med hänsyn till folkmängden och andra förhållanden erfordras, dock å landet minst tre och i stad minst fem. Av ledamöterna skall minst en vara kvinna, och bör läkare, om sådan är bosatt inom kommunen, vara ledamot av nämnden.

Suppleanter för — — — vara kvinna.

Beträffande valbarhet — — — motsvarande tillämpning.

I fråga — — — stadsfullmäktige meddelar.

5 §.

I kommunal nykterhetsnämnd, vare sig denna är särskilt tillsatt eller utgöres av fattigvårdsstyrelsen, skall länsnykterhetsnämnden utse ett ombud. Till ombud må utses en av de av kommunen valda ledamöterna eller annan lämplig person. Länsnykterhetsnämndens ombud äger i sådan egenskap deltaga i den kommunala nykterhetsnämndens överläggningar men ej i besluten.

I kommun, där nykterhetsnämnden utgöres av fattigvårdsstyrelsen, skall kommunen utse en av styrelsens ledamöter att för den tid han är vald till ledamot bereda och vara föredragande i de ärenden, som ankomma på nykterhetsnämnds prövning. Länsnykterhetsnämndens ombud må utses till sådan föredragande, ändå att han icke är av kommunen vald ledamot.

6 §.

Då ledamöter i särskild kommunal nykterhetsnämnd eller fattigvårdsstyrelse, som utgör nykterhetsnämnd, blivit utsedda, skall uppgift å de utseddans namn och adress ofördröjligen insändas till länsnykterhetsnämnden.

Då ordförande, föredragande eller länsnykterhetsnämndens ombud utsetts, skall uppgift å den utseddans namn och adress ofördröjligen insändas till länsstyrelsen, som låter meddela underrättelse därom i länskungörelserna.

7 §.

Konungen äger för viss kommun förordna, att befattningen med ärenden, som kommunal nykterhetsnämnd har att handlägga, må i den utsträckning Konungen bestämmer tillkomma ett inom nämnden valt arbetsutskott.

Närmare föreskrifter — — — av Konungen.

8 §.

I den mån det finnes erforderligt, må kommunal nykterhetsnämnd till sitt biträde kalla därtill skickade män och kvinnor.

Finnes ersättning — — — bestämma därom.

9 §.

Länsnykterhetsnämnden skall hava följande sammansättning:
 en ledamot, vilken tillika är ordförande, utsedd av socialstyrelsen,
 en ledamot, som skall vara läkare, utsedd av socialstyrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen,
 en ledamot, utsedd av länsstyrelsen, samt
 två ledamöter, utsedda av landstinget; dock skall i län, som omfattar två landsting, vardera landstinget utse en ledamot samt i län, som omfattar en stad, vilken icke deltagar i landsting, landstinget utse en ledamot och fullmäktige i den staden en ledamot.

I län, som omfattar två städer, vilka ej deltaga i landsting, skola, utöver de av socialstyrelsen och länsstyrelsen utsedda ledamöterna, utses tre ledamöter, av vilka landstinget utser en och vardera staden en ledamot.

För varje ledamot utses på enahanda sätt en suppleant.

Ledamöter och suppleanter utses bland inom länet bosatta svenska män och kvinnor, som fyllt tjugufem år. Beträffande obehörighet och rätt att avsäga sig uppdraget äger vad i 12 § 1 mom. i lagen om fattigvården finnes stadgat rörande fattigvårdsstyrelse motsvarande tillämpning.

Ledamöter och suppleanter utses för två kalenderår. Avgår ledamot eller suppleant under den för honom bestämda tjänstgöringstid, utses ersättare för den tid, som för den avgångne återstår.

Närmare bestämmelser angående länsnykterhetsnämndernas verksamhet meddelas av Konungen.

Angående statsmedel till länsnykterhetsnämndernas verksamhet är särskilt stadgat.

3 KAP.

Om hjälpåtgärder.

10 §.

Polis- och åklagarmyndighet åligger att, när den erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda den kommunala nykterhetsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom hos nämnden. Enahanda anmälningsplikt åligger läkare beträffande dylikt förhållande, varom han i sin verksamhet erhållit kännedom.

Om skyldighet — — — särskilt stadgat.

11 §.

Har den kommunala nykterhetsnämnden genom anmälan eller eljest fått grundad anledning antaga, att någon, som vistas inom kommunen eller där äger hemortsrätt, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden skyndsamt föranstalta om undersökning samt söka inhämta noggrann kännedom om hans levnadsförhållanden och andra på fallets bedömande inverkan omständigheter.

Där åklagare gjort anmälan, som avses i 10 § andra stycket, åligger det den kommunala nykterhetsnämnden att skyndsamt och senast inom två månader efter det anmälan inkommit lämna åklagaren meddelande om de åtgärder, som vidtagits i anledning av anmälan.

12 §.

Där så erfordras, må den kommunala nykterhetsnämnden kalla den, som är föremål för undersökning, att personligen inställa sig inför nämnden eller särskilt utsett ombud eller av nämnden anvisad läkare. Är han bevisligen kallad minst fyra dagar förut, men utebliver han utan laga förfall, äger nämnden fälla honom att böta tio kronor och genom vite, högst trettio kronor, tillhålla honom att inställa sig. Kommer han ändock ej å förelagd tid, äger nämnden erhålla handräckning hos polismyndigheten för hans hämtande samt, därest han ej varder samma dag efter hämtning inställd, fälla honom till vitet.

Då eljest — — — hans hämtande.

Ordförande i — — — ovan sägs.

13 §.

Framgår av kommunal nykterhetsnämnds undersökning, att den, om vilken är fråga, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden, där ej uppenbarligen utsikt saknas att utan tvång återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv, vidtaga för hans rättelse lämpade hjälpåtgärder.

Nämnden bör — — — lämplig anstalt.

Då omständigheterna — — — två år.

14 §.

1 mom. Finner länsnykterhetsnämnden, att fall, som i detta kapitel avses, av kommunal nykterhetsnämnd ej handlagts på nöjaktigt sätt, skall länsnykterhetsnämnden genom råd och anvisningar söka åvägabringa rättelse. Vinnes ej rättelse härigenom, äger länsnykterhetsnämnden vidtaga de åtgärder i ärendet, som eljest skolat tillkomma den kommunala nämnden. Har sådan åtgärd vidtagits av länsnykterhetsnämnden, må den kommunala nämnden ej taga befattning med ärendet i vidare mån än länsnykterhetsnämnden föreskriver.

Då länsnykterhetsnämnden vidtager åtgärd, varom i första stycket sägs, äger länsnykterhetsnämnden samma befogenheter, som tillkomma kommunal nykterhetsnämnd.

2 mom. Brukar någon, som vistas inom länet, alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan, äger länsnykterhetsnämnden förordna, att under viss tid, högst ett år i sänder, rusdrycker icke må till honom utminuteras. Enahanda befogenhet tillkommer kommunal nykterhetsnämnd i fråga om sådan person, vilken vistas inom kommunen.

15 §.

Då undersökning eller annan åtgärd på nykterhetsnämnds föranstaltande vidtages, bör noga tillses, att den, som åtgärden avser, icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller onödigtvis störes i lovlig verksamhet.

Vad hos nykterhetsnämnd förekommit rörande personer, som äro föremål för nämndens behandling, må ej yppas för obehöriga.

Alla handlingar i förekommande ärenden skola så förvaras, att de icke åtkommas av obehöriga.

4 KAP.

Om tvångsintagande å alkoholistanstalt.

16 §.

1 mom. Har någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, icke genom hjälpåtgärd kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller saknas eljest uppenbarligen utsikt att utan tvång återföra honom därtill, äger den kommunala nykterhetsnämnden hos länsstyrelsen ansöka om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt.

2 mom. Underlåter den kommunala nykterhetsnämnden att i fall, som i 1 mom. avses, till länsstyrelsen avgiva ansökning, må sådan göras av länsnykterhetsnämnden.

17 §.

Är någon hemfallen åt alkoholmissbruk och finnes han i följd därav vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller har han fört ett kringflackande liv, äger den kommunala nykterhetsnämnden, ändå att fall, som avses i 16 §, ej är för handen, så ock polismyndigheten i orten hos länsstyrelsen ansöka om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholist-

anstalt. Återkallelse av ansökningen utgör ej hinder för länsstyrelsen att fortsätta med ärendets handläggning.

Är faran för säkerhet eller liv så överhängande, att åtgärd, som ankommer på länsstyrelsen, ej utan våda kan avvaktas, eller föreligger anledning befara, att den, om vilken är fråga, kommer att avvika från orten, innan länsstyrelsen vidtagit åtgärd i anledning av sådan ansökning, varom i första stycket förmäles, har polismyndigheten att ofördröjligen på lämpligt sätt tillsvidare omhändertaga honom.

Varder någon sålunda omhändertagen, innan ansökning gjorts om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt, skall polismyndigheten utan uppskov göra sådan ansökning.

Vad i 16 § 2 mom. föreskrives för där avsedda fall äger motsvarande tillämpning för de fall, varom i denna paragraf är fråga.

20 §.

Förekommer anledning, att den, som ansökningen avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller har han fört ett kringfläckande liv, må länsstyrelsen, när skäl därtill äro, även innan han blivit hörd i ärendet föranstalta om att han i avbidan på slutligt beslut tillsvidare intages å allmän alkoholistanstalt eller, om plats å dylik anstalt ej omedelbart kan beredas, omhändertages och vårdas på annat lämpligt sätt.

28 §.

Sökanden i — — — är stadgat.

Varder beslutet ej omedelbart verkställt, äger nykterhetsnämnd ställa den, som beslutet avser, under övervakning på sätt i 61 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom.

29 §.

Har beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller att han fört ett kringfläckande liv, eller har beslutet meddelats jämlikt 25 §, har länsstyrelsen att föranstalta om verkställighet av beslutet.

Lag samma — — — andra stycket.

Finner länsstyrelsen — — — tre månader.

Föreligga i — — — anståndet förverkat.

Vad i — — — två år.

43 §.

Där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehöfligt, skall anstaltens styrelse ställa den permitterade under övervakning på sätt i 61 § sägs eller uppdraga åt kommunal nykterhetsnämnd att därom besörja. Övervakningen må fortgå under permissionstiden.

Vare sig — — — hans rättelse.

Där så — — — meddelade föreskrifter.

Anstaltens styrelse — — — paragraf avses.

47 §.

Vid utskrivning skall anstaltens styrelse, där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehövt, ställa den utskrivne under övervakning på sätt i 61 § sägs eller uppdraga åt kommunal nykterhetsnämnd att därom besörja. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom.

Vare sig — — — hans rättelse.

Där så — — — meddelade föreskrifter.

48 §.

Undandrager sig den utskrivne övervakning eller bryter han eljest mot meddelade föreskrifter, må kommunal nykterhetsnämnd, där han ej genom hjälptåtgärd kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller sådan åtgärd prövas vara gagnlös, hos länsstyrelsen ansöka om förordnande, att han må ånyo intagas å allmän alkoholistanstalt. Har han visat sig farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller fört ett kringflackande liv, må jämväl polismyndigheten i orten ansöka om sådant förordnande; och skall i sådant fall vad i 17 § andra och tredje styckena stadgas äga tillämpning.

I ansökningen — — — efter utskrivningen.

Vad i 16 § 2 mom. föreskrives för där avsedda fall äger motsvarande tillämpning för de fall, varom i denna paragraf är fråga.

Länsstyrelsen har — — — denna lag.

51 §.

Kostnad för omhändertagande eller vård, som omförmäles i 17 § andra stycket, 20 §, 25 § andra punkten och 29 § tredje stycket, skall statsverket vidkännas.

52 §.

Kostnad för vård, som meddelats den, vilken på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, skall bestridas av statsverket i följande fall, nämligen

1. där beslutet grundats därpå, att den intagne är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller att han fört ett kringflackande liv;
2. där beslutet meddelats jämlikt 25 §;
3. där beslutet meddelats på grund av anmälan, som avses i 10 § andra stycket;
4. där någon jämlikt 37 § kvarhålles.

53 §.

I andra fall än de i 51 och 52 §§ nämnda är den, som ansökt om intagande å allmän alkoholistanstalt, skyldig att gentemot den anstalt, där vård lämnats, svara för vårdkostnad, vilken icke bestrides av eljest tillgängliga medel; dock att, om länsnykterhetsnämnd gjort sådan ansökning, ansvarigheten för vårdkostnaden åvilar den kommunala nykterhetsnämnd, i vars ställe länsnykterhetsnämnden vidtagit åtgärden.

55 §.

Den, som av nykterhetsnämnd fällts till böter eller vite, må hos länsstyrelsen anföra besvär över beslutet inom trettio dagar från den dag, då han erhöll del därav. Över beslut av nykterhetsnämnd jämlikt 14 § 2 mom. må besvär anföras hos länsstyrelsen inom tid, som nyss nämnts. Över annat av nykterhetsnämnd enligt denna lag meddelat beslut må klagan ej föras.

60 §.

Myndigheter, som handlägga ärenden enligt denna lag, böra, i den mån sådant kan vara till gagn vid fullgörandet av deras åligganden, samarbeta med nykterhetsnämnder, fattigvårdsstyrelser, barnavårdsnämnder och andra myndigheter, med alkoholistanstalter, med organisationer, vilka utöva social hjälpverksamhet, samt med systembolag.

62 §.

Finner nykterhetsnämnd, att någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, bör förklaras omyndig eller att förmyndare i hans ställe eller jämte honom bör förordnas för hans myndling, har nämnden att göra anmälan härom hos överförmyndaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1939, från och med vilken dag förordningen den 18 juni 1937 (nr 438) med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd upphäves. Redan före den 1 januari 1939 skola dock ledamöter och suppleanter i länsnykterhetsnämnderna utses för åren 1939 och 1940.

Därest lagen den 9 april 1937 (nr 128) angående ändring i vissa delar av alkoholistlagen vid förstnämnda tidpunkt ännu icke trätt i kraft, skola, intill dess så sker, 10, 11, 29, 51 och 52 §§ alkoholistlagen hava följande lydelse:

10 §.

Polis- och åklagarmyndighet åligger att, när den erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda den kommunala nykterhetsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom hos nämnden. Enahanda anmälningsplikt åligger läkare beträffande dylikt förhållande, varom han i sin verksamhet erhållit kännedom.

11 §.

Har den kommunala nykterhetsnämnden genom anmälan eller eljest fått grundad anledning antaga, att någon, som vistas inom kommunen eller där äger hemortsrätt, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden skyndsamt föranstalta om undersökning samt söka inhämta noggrann kännedom om hans levnadsförhållanden och andra på fallets bedömande inverkan omständigheter.

29 §.

Har beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller att han fört ett kringflackande liv, eller har beslutet meddelats jämlikt 25 §, har länsstyrelsen att föranstalta om verkställighet av beslutet.

Finner länsstyrelsen, att den, som beslutet avser, genast bör intagas å allmän alkoholistanstalt, men kan plats ej omedelbart beredas, äger länsstyrelsen, när skäl därtill äro, draga försorg om hans omhändertagande och vårdande under tiden på annat lämpligt sätt; dock må sådan vård ej fortgå under längre tid än tre månader.

Föreliga särskilda skäl till antagande, att den, som beslutet avser, skall låta sig rätta utan intagande å allmän alkoholistanstalt, må länsstyrelsen medgiva villkorligt anstånd med beslutets verkställande, och äger länsstyrelsen därvid ställa honom under övervakning på sätt i 61 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom. När omständigheterna därtill föranleda, skall länsstyrelsen förklara anståndet förverkat.

51 §.

Kostnad för omhändertagande eller vård, som omförmäles i 17 § andra stycket, 20 §, 25 § andra punkten och 29 § andra stycket, skall statsverket vidkännas.

52 §.

Kostnad för vård, som meddelats den, vilken på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, skall bestridas av statsverket i följande fall, nämligen

1. där beslutet grundats därpå, att den intagne är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller att han fört ett kringflackande liv;
 2. där beslutet meddelats jämlikt 25 §;
 3. där någon jämlikt 37 § kvarhålles.
-

Bilaga B.

[Anm. Texten har, i den mån den skiljer sig från nuvarande lag, kursiverats. — Paragrafnummer inom parentes i marginalen hänvisa till vissa motsvarande bestämmelser i gällande lag.]

Utkast

till

Lag

**angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233)
om behandling av alkoholister (alkoholistlag).**

Härigenom förordnas, att rubrikerna till 2, 3 och 4 kap. samt 1—17, 20, 28, 29, 43, 47, 48, 51—53, 55, 60 och 62 §§ lagen den 12 juni 1931 om behandling av alkoholister (alkoholistlag), 10, 11, 29, 51 och 52 §§ sådana dessa lagrum skola lyda enligt lag den 9 april 1937 (nr 128), skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Är någon — — — ordentligt liv.

Lag samma vare, där någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, under de två senast förflutna åren *blivit* tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri eller fört ett kringflackande liv.

2 KAP.

Om nykterhetsnämnder.

2 §.

I varje kommun skall finnas en *kommunal* nykterhetsnämnd och i varje län en *länsnykterhetsnämnd*. I Stockholm utgör den kommunala nykterhetsnämnden tillika länsnykterhetsnämnd för Stockholms stads område.

Nykterhetsnämnderna skola stå under uppsikt av socialstyrelsen.

3 §.

Kommunal nykterhetsnämnd och länsnykterhetsnämnd hava till uppgift, var inom sitt verksamhetsområde, att övervaka nykterhetstillståndet samt att i enlighet med vad i denna lag sägs eller eljest finnes stadgat vidtagna för dess höjande erforderliga åtgärder.

Det åligger nykterhetsnämnd därvid särskilt

att söka förebygga och motverka onykterhet och dryckenskap genom upplysningar, råd och anvisningar till systembolag och andra försäljare av alkoholhaltiga drycker eller ersättningsmedel härför samt genom åtgärder mot olaglig försäljning av sådana drycker eller ersättningsmedel;

att verka för nykterhetsfrämjande åtgärder genom framställningar och yttranden till vederbörande myndigheter; samt

att tillhandagå enskilda personer med de råd och upplysningar, som äga samband med nämndens uppgifter.

Länsnykterhetsnämnd åligger därjämte att hålla sig noggrant underrättad om de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet, att öva tillsyn över att dessa fullgöra dem tillkommande uppgifter samt att lämna dem vägledning och bistånd.

Kommunal nykterhetsnämnd har att ställa sig till efterrättelse de råd och anvisningar angående verksamheten, som länsnykterhetsnämnden meddelar, och länsnykterhetsnämnden har att följa de råd och anvisningar, som socialstyrelsen meddelar angående länsnykterhetsnämndens och de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet.

Årlig berättelse över nykterhetstillståndet inom nykterhetsnämnds område samt angående nämndens verksamhet skall avgivas

av kommunal nykterhetsnämnd till länsnykterhetsnämnden ävensom i stad till stadsfullmäktige och på landet till kommunalfullmäktige eller kommunalstämma samt

av länsnykterhetsnämnden till länsstyrelsen och socialstyrelsen.

(2 §) Angående nykterhetsnämnds åligganden i övrigt är särskilt stadgat.

4 §.

(3 §) Kommun må besluta, att särskild nykterhetsnämnd skall tillsättas. Är ej särskild sådan nämnd tillsatt, skall nykterhetsnämnden utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse.

Konungen äger på framställning av länsnykterhetsnämnden föreskriva, att kommun skall tillsätta särskild nykterhetsnämnd.

(4 §) Ledamöter i särskild kommunal nykterhetsnämnd utses av kommunen till det antal, som med hänsyn till folkmängden och andra förhållanden erfordras, dock å landet minst tre och i stad minst fem. Av ledamöterna skall minst en vara kvinna, och bör läkare, om sådan är bosatt inom kommunen, vara ledamot av nämnden.

Suppleanter för — — — vara kvinna.

Beträffande valbarhet — — — motsvarande tillämpning.

I fråga — — — stadsfullmäktige meddelar.

5 §.

I kommunal nykterhetsnämnd, vare sig denna är särskilt tillsatt eller utgöres av fattigvårdsstyrelsen, skall länsnykterhetsnämnden utse ett ombud. Till ombud må utses en av de av kommunen valda ledamöterna eller annan lämplig person, vilken äger såsom ledamot deltaga i handläggning och avgörande av de ärenden, som ankomma på nykterhetsnämnds prövning.

I kommun, där nykterhetsnämnden utgöres av fattigvårdsstyrelsen, skall kommunen utse en av styrelsens ledamöter att för den tid han är vald till ledamot bereda och vara föredragande i de ärenden, som ankomma på nykterhetsnämnds prövning. Länsnykterhetsnämndens ombud må utses till sådan föredragande, ändå att han icke är av kommunen vald ledamot.

6 §.

Då ledamöter i särskild kommunal nykterhetsnämnd eller fattigvårdsstyrelse, som utgör nykterhetsnämnd, blivit utsedda, skall uppgift å de utseddans namn och adress ofördröjligen insändas till länsnykterhetsnämnden.

Då ordförande, föredragande eller länsnykterhetsnämndens ombud utsetts, skall uppgift å den utseddans namn och adress ofördröjligen insändas till länsstyrelsen, som låter meddela underrättelse därom i länskungörelserna.

7 §.

Konungen äger för viss kommun förordna, att befattningen med ärenden, som *kommunal nykterhetsnämnd* enligt 3 och 4 kap. av denna lag har att handlägga, må i den utsträckning Konungen bestämmer tillkomma ett inom nämnden valt arbetsutskott.

Närmare föreskrifter — — — av Konungen.

8 §.

I den mån det finnes erforderligt, må *kommunal nykterhetsnämnd* till sitt biträde kalla därtill skickade män och kvinnor.

Finnes ersättning — — — bestämma därom.

9 §.

Länsnykterhetsnämnden skall hava följande sammansättning:

en ledamot, vilken tillika är ordförande, utsedd av socialstyrelsen efter samråd med kontrollstyrelsen,

en ledamot, som skall vara läkare, utsedd av socialstyrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen,

en ledamot, utsedd av länsstyrelsen, samt

två ledamöter, utsedda av landstinget, dock att i län, som omfattar två lands- ting, vardera landstinget utser en ledamot och att i län, som omfattar stad, vilken icke deltagar i landsting, landstinget utser en ledamot och fullmäktige i den staden en ledamot. De av landsting och stadsfullmäktige valda ledamöterna skola utses bland ledamöterna i länets kommunala nykterhetsnämnder eller förut- varande ledamöter i sådana nämnder.

För varje ledamot utses på enahanda sätt en suppleant.

Ledamöter och suppleanter utses för två år i sänder.

Närmare bestämmelser angående länsnykterhetsnämndernas verksamhet med- delas av Konungen.

Angående statsmedel till länsnykterhetsnämndernas verksamhet är särskilt stadgat.

3 KAP.

Om hjälpatgärder.

10 §.

Polis- och åklagarmyndighet åligger att, när den erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda *den kommunala nykterhetsnämndens* ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom hos nämnden.

Om skyldighet — — — särskilt stadgat.

11 §.

Har *den kommunala nykterhetsnämnden* genom anmälan eller eljest fått grundad anledning antaga, att någon, som vistas inom kommunen eller där äger hemortsrätt, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden skyndsamt föranstalta om undersökning samt söka inhämta noggrann kännedom om hans levnadsförhållanden och andra på fallets bedö- mande inverkan omständigheter.

Där åklagare gjort anmälan, som avses i 10 § andra stycket, åligger det *den kommunala nykterhetsnämnden* att skyndsamt och senast inom två må-

nader efter det anmälan inkommit lämna åklagaren meddelande om de åtgärder som vidtagits i anledning av anmälan.

12 §.

Där så erfordras må *den kommunala* nykterhetsnämnden kalla den, som är föremål för undersökning, att personligen inställa sig inför nämnden eller särskilt utsett ombud eller av nämnden anvisad läkare. Är han bevisligen kallad minst fyra dagar förut, men utebliver han utan laga förfall, äger nämnden fälla honom att böta tio kronor och genom vite, högst trettio kronor, tillhålla honom att inställa sig. Kommer han ändock ej å förelagd tid, äger nämnden erhålla handräckning hos polismyndigheten för hans hämtande samt, därest han ej varder samma dag efter hämtning inställd, fälla honom till vitet.

Då eljest — — — hans hämtande.

Ordförande i — — — ovan sägs.

13 §.

Framgår av *kommunal nykterhetsnämnds* undersökning, att den, om vilken är fråga, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden, där ej uppenbarligen utsikt saknas att utan tvång återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv, vidtaga för hans rättelse lämpade hjälpåtgärder. Nämnden bör — — — lämplig anstalt.

Då omständigheterna — — — två år.

14 §.

1 mom. *Finner länsnykterhetsnämnden, att fall som i 1 § sägs av kommunal nykterhetsnämnd ej handlagts på nöjaktigt sätt, skall länsnykterhetsnämnden genom råd och anvisningar söka åvägabringa rättelse. Vinnes ej rättelse härigenom, äger länsnykterhetsnämnden vidtaga de åtgärder i ärendet, som eljest skolat tillkomma den kommunala nämnden. Har sådan åtgärd vidtagits av länsnykterhetsnämnden, må ej den kommunala nämnden taga befattning med ärendet i vidare mån än länsnykterhetsnämnden föreskriver.*

Då länsnykterhetsnämnden vidtager åtgärd, varom i första stycket sägs, äger länsnykterhetsnämnden samma befogenheter, som tillkomma kommunal nykterhetsnämnd.

2 mom. *Brukar någon, som vistas inom länet eller där äger hemortsrätt, alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan, äger länsnykterhetsnämnden förordna, att under viss tid, högst ett år i sänder, rusdrycker icke må till honom utminuterats. Enahanda befogenhet tillkommer kommunal nykterhetsnämnd i fråga om sådan person, vilken vistas inom kommunen.*

15 §.

(14 §) *Då undersökning eller annan åtgärd vidtages på föranstaltande av kommunal nykterhetsnämnd eller länsnykterhetsnämnd, bör noga tillses, att den, som åtgärden avser, icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller onödigtvis störes i lovlig verksamhet.*

Vad hos nykterhetsnämnd förekommit rörande personer, som äro föremål för nämndens behandling, må ej yppas för obehöriga.

Alla handlingar i förekommande ärenden skola så förvaras, att de icke åtkommas av obehöriga.

4 KAP.

Om tvångsintagande å alkoholistanstalt.

16 §.

1 mom. Har någon, som är hemfallen å alkoholmissbruk såsom i 1 § (15 §) sägs, icke genom hjälpåtgärd kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller saknas eljest uppenbarligen utsikt att utan tvång återföra honom därtill, äger den kommunala nykterhetsnämnden hos länsstyrelsen ansöka om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt.

2 mom. Underlåter den kommunala nykterhetsnämnden att i fall, som i 1 mom. avses, till länsstyrelsen avgiva ansökning, må sådan göras av länsnykterhetsnämnden.

17 §.

Är någon hemfallen å alkoholmissbruk och finnes han i följd därav vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller har han under de två senaste förflutna åren fört ett kringflackande liv, äger den kommunala nykterhetsnämnden, ändå att fall, som avses i 16 §, ej är för handen, så ock polismyndigheten i orten hos länsstyrelsen ansöka om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt. Återkallelse av ansökningen utgör ej hinder för länsstyrelsen att fortsätta med ärendets handläggning. (16 §)

Är faran för säkerhet eller liv så överhängande, att åtgärd, som ankommer på länsstyrelsen, ej utan våda kan avvaktas, eller föreligger anledning befara, att den, om vilken är fråga, kommer att avvika från orten, innan länsstyrelsen vidtagit åtgärd i anledning av sådan ansökan, varom i första stycket förmäles, har polismyndigheten att ofördröjligen på lämpligt sätt tillsvidare omhändertaga honom.

Varder någon sålunda omhändertagen, innan ansökning gjorts om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt, skall polismyndigheten utan uppskov göra sådan ansökning.

Vad i 16 § 2 mom. föreskrives för där avsedda fall äger motsvarande tillämpning för de fall, varom i denna paragraf är fråga.

20 §.

Förekommer anledning, att den, som ansökningen avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller har han under de två senaste förflutna åren fört ett kringflackande liv, må länsstyrelsen, när skäl därtill äro, även innan han blivit hörd i ärendet föranstalta om att han i avbidan på slutligt beslut tillsvidare intages å allmän alkoholistanstalt eller, om plats å dylik anstalt ej omedelbart kan beredas, omhändertages och vårdas på annat lämpligt sätt.

28 §.

Sökanden i — — — är stadgat.

Varder beslutet ej omedelbart verkställt, äger nykterhetsnämnd ställa den, som beslutet avser, under övervakning på sätt i 61 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom.

29 §.

Har beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget

liv eller fört ett kringflackande liv, eller har beslutet meddelats jämlikt 25 §, har länsstyrelsen att föranstalta om verkställighet av beslutet.

Lag samma — — — andra stycket.

Finner länsstyrelsen — — — tre månader.

Föreligga i — — — anståndet förverkat.

Vad i — — — två år.

43 §.

Där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehövt, skall anstaltens styrelse ställa den permitterade under övervakning på sätt i 61 § sägs eller uppdraga åt *kommunal* nykterhetsnämnd att därom besörja. Övervakningen må fortgå under permissionstiden.

Vare sig — — — hans rättelse.

Där så — — — meddelade föreskrifter.

Anstaltens styrelse — — — paragraf avses.

47 §.

Vid utskrivning skall anstaltens styrelse, där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehövt, ställa den utskrivne under övervakning på sätt i 61 § sägs eller uppdraga åt *kommunal* nykterhetsnämnd att därom besörja. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom.

Vare sig — — — hans rättelse.

Där så — — — meddelade föreskrifter.

48 §.

Undandrager sig den utskrivne övervakning eller bryter han eljest mot meddelade föreskrifter, må *kommunal nykterhetsnämnd*, där han ej genom hjälptåtgärd kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller sådan åtgärd prövas vara gagnlös, hos länsstyrelsen ansöka om förordnande, att han må ånyo intagas å allmän alkoholistanstalt. Har han visat sig farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller fört ett kringflackande liv, må jämväl polismyndigheten i orten ansöka om sådant förordnande; och skall i sådant fall vad i 17 § andra och tredje styckena stadgas äga tillämpning.

I ansökningen — — — efter utskrivningen.

Vad i 16 § 2 mom. föreskrives för där avsedda fall äger motsvarande tillämpning för de fall, varom i denna paragraf är fråga.

Länsstyrelsen har — — — denna lag.

51 §.

Kostnad för omhändertagande eller vård, som omförmäles i 17 § andra stycket, 20 §, 25 § andra punkten och 29 § tredje stycket, skall statsverket vidkännas.

52 §.

Kostnad för vård, som meddelas den, vilken på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, skall bestridas av statsverket i följande fall, nämligen

1. där beslutet grundats därpå, att den intagne är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller att han fört ett kringflackande liv;

2. där beslutet meddelats jämlikt 25 §;

3. där beslutet meddelats på grund av anmälan, som avses i 10 § andra stycket;

4. där någon jämlikt 37 § kvarhålles.

53 §.

I andra fall än de i 51 och 52 §§ nämnda är den, som ansökt om intagande å allmän alkoholistanstalt, skyldig att gentemot den anstalt, där vård lämnats, svara för vårdkostnad, vilken icke bestrides av eljest tillgängliga medel, dock att, om länsnykterhetsnämnd gjort sådan ansökan, ansvarigheten för vårdkostnaden åvilar den kommunala nykterhetsnämnd, i vilkens ställe länsnykterhetsnämnden vidtagit åtgärden.

55 §.

Den, som av nykterhetsnämnd fällts till böter eller vite, må hos länsstyrelsen anföra besvär över beslutet inom en månad från den dag, då han erhöll del därav. Över beslut av nykterhetsnämnd jämlikt 14 § 2 mom. må besvär anföras hos länsstyrelsen inom tid, som nyss nämnts. Över annat av nykterhetsnämnd enligt denna lag meddelat beslut må klagan ej föras.

60 §.

Myndigheter, som handlägga ärenden enligt denna lag, böra, i den mån sådant kan vara till gagn vid fullgörandet av deras åligganden, samarbeta med nykterhetsnämnder, fattigvårdsstyrelser, barnavårdsnämnder och andra myndigheter, med alkoholistanstalter, med organisationer, vilka utöva social hjälpverksamhet, samt med *systembolag*.

62 §.

Finner *nykterhetsnämnd* att någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, bör förklaras omyndig eller att förmyndare i hans ställe eller jämte honom bör förordnas för hans myndling, har nämnden att göra anmälan härom hos överförmyndaren.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1938, från och med vilken dag förordningen den 18 juni 1937 (nr 438) med vissa föreskrifter i avseende å nykterhetsnämnd upphäves.

Har Konungen icke förordnat, att lagen den 9 april 1937 (nr 128) angående ändring i vissa delar av alkoholistlagen den 1 oktober 1938 eller tidigare skall träda i kraft, skall, intill den dag lagen den 9 april 1937 (nr 128) enligt Konungens förordnande skall träda i kraft, 10, 11, 29, 51 och 52 §§ alkoholistlagen hava följande lydelse:

10 §.

Polis- och åklagarmyndighet åligger att, när den erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda *den kommunala* nykterhetsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom hos nämnden.

11 §.

Har *den kommunala* nykterhetsnämnden genom anmälan eller eljest fått grundad anledning antaga, att någon, som vistas inom kommunen eller där

äger hemortsrätt, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden skyndsamt föranstalta om undersökning samt söka inhämta noggrann kännedom om hans levnadsförhållanden och andra på fallets bedömande inverkan omständigheter.

29 §.

Har beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv *eller fört ett kringfläckande liv*, eller har beslutet meddelats jämlikt 25 §, har länsstyrelsen att föranstalta om verkställighet av beslutet.

Finner länsstyrelsen, att den, som beslutet avser, genast bör intagas å allmän alkoholistanstalt, men kan plats ej omedelbart beredas, äger länsstyrelsen, när skäl därtill äro, draga försorg om hans omhändertagande och vårdande under tiden på annat lämpligt sätt; dock må sådan vård ej fortgå under längre tid än tre månader.

Föreligga särskilda skäl till antagande, att den, som beslutet avser, skall låta sig rätta utan intagande å allmän alkoholistanstalt, må länsstyrelsen medgiva villkorligt anstånd med beslutets verkställande, och äger länsstyrelsen därvid ställa honom under övervakning på sätt i 61 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom. När omständigheterna därtill föranleda, skall länsstyrelsen förklara anståndet förverkat.

51 §.

Kostnad för omhändertagande eller vård, som omförmäles i 17 § andra stycket, 20 §, 25 § andra punkten och 29 § andra stycket, skall statsverket vidkännas.

52 §.

Kostnad för vård, som meddelats den, vilken på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, skall bestridas av statsverket i följande fall, nämligen

1. där beslutet grundats därpå, att den intagne är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv *eller att han fört ett kringfläckande liv*;
2. där beslutet meddelats jämlikt 25 §;
3. där någon jämlikt 37 § kvarhålles.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
10 mars 1938.*

Närvarande:

justitierådet AFZELIUS,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden FORSBERG,
 SANDSTRÖM.

Enligt lagrådet den 21 februari 1938 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 4 februari 1938, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag).

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. byråchefen för lagärenden i socialdepartementet Sven Björkholm.

Lagrådet yttrade:

Emot den i 1 § upptagna och i åtskilliga följande paragrafer återgående bestämmelsen att internering skall kunna ske, där någon som är hemfallen åt alkoholmissbruk »fört ett kringflackande liv», hava under utredningen yppats vissa betänkligheter. Lagrådet utgår från att bestämningen »kringflackande liv» icke kan hänföras till den, som under verklig utövning av lovligt yrke mestadels uppehåller sig på skilda orter, och att fördenskull icke åt stadgandet kan givas en så vidsträckt tolkning som på några håll antagits. För att emellertid med något större tydlighet utmärka, att det vagabonderande levnadssätt, som här avses, icke skall tillhöra det förflytna utan vid tiden för åtgärden alltjämt fortgår, synes kunna vara till fördel, om i lagtexten ordet »fört» utbytes mot »för».

Den föreslagna ändringen i 28 § inskränker sig till att i andra stycket ordet »nykterhetsnämnden» utbyts mot »nykterhetsnämnd». Härmed läres vara avsett att där länsnykterhetsnämnden varit sökande, denna har att föranstalta om erforderlig övervakning, men att i annat fall sådan befogenhet tillkommer den kommunala nykterhetsnämnden. Den avsedda innebörden av stadgandet synes bära tydligare uttryckas; i varje fall läres den nuvarande avfattningen vara mindre ägnad att framkalla missförstånd än den föreslagna.

Med förslagets allmänna läggning lärer bäst överensstämma att länsnykterhetsnämnd tillerkännes befogenhet att föranstalta om den verkställighet av beslut, vilken ankommer på kommunal nykterhetsnämnd, i det fall att denna nämnd obehörigen underlåter att vidtaga åtgärd för verkställigheten.

I övrigt föranleder förslaget ej erinran.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 12 mars 1938.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

[Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet lagrådets den 10 mars 1938 avgivna utlåtande över det den 4 februari 1938 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag)*.

Efter redogörelse för utlåtandets innehåll anför föredragande departementschefen:

»Vad lagrådet yttrat rörande utbyte av ordet »fört» mot »för» torde böra beaktas såvitt angår 1, 17, 20 och 48 §§. Sådant utbyte synes däremot icke böra äga rum i 29 och 52 §§.

På sätt lagrådet i fråga om den i 28 § föreslagna ändringen anført, har avsikten varit, att, där länsnykterhetsnämnden varit sökande, denna hade att föranstalta om erforderlig övervakning, men att i annat fall sådan befogenhet tillkomme den kommunala nykterhetsnämnden. För att tydligare än som i remitterade förslaget skett uttrycka nämnda innebörd föreslår jag, att ordet »nykterhetsnämnden» utbytes mot »nykterhetsnämnd, som gjort ansökning i ärendet».

Jag är ense med lagrådet därom, att det med förslagets allmänna läggning bäst torde överensstämma, att länsnykterhetsnämnd tillerkännes befogenhet att föranstalta om den verkställighet av beslut, vilken ankommer på kommunal nykterhetsnämnd, i det fall att denna nämnd obehörigen underlåter att vidtaga åtgärd för verkställigheten. En bestämmelse av sådant innehåll synes därför böra upptagas såsom ett tredje stycke i 28 §.

Utöver vad i det föregående angivits hava smärre jämkningar av redaktionell natur vidtagits i 2 och 9 §§.

Föredraganden hemställer härefter, att det i enlighet med vad nu angivits ändrade lagförslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Anders Lundstedt.